

การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงราย
และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

นางสาวฝนทิพย์ ชูประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหะการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE EVALUATION OF APPROPRIATE ENVIRONMENTS FOR THE ELDERLY
: A CASE STUDY OF YANGHORM, CHIANGRAI PROVINCE
AND NONGTHONGPATTANA, CHIANGMAI PROVINCE

MS.FONTHIP CHUPRASERT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Real Estate Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงราย และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
โดย	นางสาวฝนทิพย์ ชูประเสริฐ
สาขาวิชา	การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรীชา หิรัญใจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรง)

ฉันทิพย์ ชูประเสริฐ : การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
จังหวัดเชียงใหม่. (THE EVALUATION OF APPROPRIATE ENVIRONMENTS FOR
THE ELDERLY: A CASE STUDY OF YANGHOM, CHIANGRAI PROVINCE AND
NONGTHONGPATTANA, CHIANGMAI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก :
รศ.ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 173 หน้า.

งานวิจัยด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ มีผู้ทำการศึกษาอยู่จำนวนมาก แต่ขาดการติดตามและประเมินผล โดยการติดตามและประเมินผลมีเพื่อให้ทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน อันนำไปสู่การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ยิ่งขึ้น โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาปี พ.ศ. 2553 - 2555 ของพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย กับพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาสู่การเสนอแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีขอบเขตการประเมินผลเฉพาะในด้านการประเมินผลการดำเนินงานโครงการเท่านั้น และมีขอบเขตของประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)ทั้งสิ้น 220 คน

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาประการหนึ่งของโครงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้ใช้งานจริง กล่าวคือ โครงการมีวิธีการวางแผนในลักษณะการสั่งการลงมาจากผู้นำชุมชน โดยนโยบายและเงินสนับสนุนมาจากทางภาครัฐเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นวิธีที่รวดเร็ว เบ็ดเสร็จ แต่ผลการดำเนินงานไม่สอดคล้องต่อการใช้งานจริง โดยจากการทำแบบสอบถามสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้ง ได้แก่ ศาลาสนทนา, โรงพยาบาล/สถานพยาบาล และศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุ พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ตอบสนองต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ในด้านสภาพที่ทึบโทรม, ตำแหน่งที่ตั้ง, ความสะดวกสบายและความปลอดภัยต่อการใช้งาน รวมถึงความพึงพอใจต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ในโครงการด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์และทำแบบสอบถาม พบว่า การปรับปรุงส่วนใหญ่คือ ห้องน้ำและบันได ซึ่งไม่สอดคล้องต่อพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ คือ บริเวณรอบบ้าน และปัญหาประการหนึ่งที่ทำให้การปรับปรุงยังคงไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากการไม่เข้าใจแบบการก่อสร้างของช่างก่อสร้างชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการให้ความรู้ช่างก่อสร้างจากหน่วยงานท้องถิ่นในการปรับปรุง รวมถึงการเล็งเห็นความสำคัญของงานด้านผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการศึกษานี้ คือ โครงการควรมีลักษณะการวางแผน ซึ่งมาจากความต้องการและลักษณะการใช้งานจริงของผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมสำคัญอย่างมากในการเป็นผู้ริเริ่ม และให้ความรู้ในด้านผู้สูงอายุเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของงานด้านผู้สูงอายุ รวมถึงการให้ความรู้ในด้านวิธีการปรับปรุงให้ถูกต้องตามมาตรฐานการใช้งานแก่ช่างของหน่วยงานท้องถิ่นนั้นๆ และควรเน้นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้งานบ่อยๆ เช่น ศาลาสนทนา, โรงพยาบาล, ตลาดสดในระดับตำบล เป็นลำดับต้นๆก่อนสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทอื่นๆ ซึ่งแนวทางการแก้ไขดังกล่าวจะทำให้พื้นที่ศึกษากลายเป็นพื้นที่ต้นแบบทางด้านผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ สำหรับการต่อยอดงานวิจัยนี้คือการประเมินในขั้นตอนการวางแผนและขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งจะให้เราทราบข้อจำกัดของโครงการได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

ภาควิชาเคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา2555.....

5473336725 : MAJOR REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORDS: EVALUATION / ENVIRONMENT / ELDERLY.

FONTHIP CHUPRASERT : THE EVALUATION OF APPROPRIATE ENVIRONMENTS FOR THE ELDERLY: A CASE STUDY OF YANGHORM, CHIANGRAI PROVINCE AND NONGTHONGPATTANA, CHIANGMAI PROVINCE. ADVISOR: ASSOC. PROF. TRIRAT JARUTACH, Ph.D., 173 pp.

There has been much research into housing improvements and the provision of appropriate environments for the elderly, but not specifically into monitoring and evaluation. The monitoring and evaluation process can enable us to ascertain efficiency and effectiveness. This research has as its objective the study of social and economic affairs, the population and dwellings using the monitoring and evaluation process under the Yanghorm, Chiangrai Province and Nongthongpattana, Chiangmai Province's 3 year development plan (2010-2012 C.E.). The scope of evaluation focuses on product evaluation and the target group was elderly (60 years up), totaling 220 persons.

The results indicate that the problem of the provision of appropriate environments for the elderly is not given precedence in elderly requirements. Normally, the provision of environments for the elderly has top-down planning management with government policy and financial support as the main and most efficient means; however, the results are inconsistent with the practical need of the elderly. The survey of facilities in communities reveals that the elderly often require access to temples, hospitals or clinics and that the multi-purpose center does not respond to the elderly in a dilapidated condition, in an inappropriate location, inconvenient and unsafe for use. Housing improvement for the elderly based on interviews and the survey indicate that most improvements are needed in the bathroom and stairs which is inappropriate for the elderly who are accident-prone around the house. Another problem is the lack of standards in improvements due to misunderstanding on the part of construction of the community builder resulting from the knowledge of the local builders for improvements. This includes recognizing the importance of the elderly in local government.

The suggestion of this study is that the project should have a plan based on the actual use and requirements of the elderly. The local government section is extremely important as acting as an innovator and knowledge-provider of the elderly for people to recognize the importance of the elderly including the knowledge of improvement standards. Areas should focus on improving community facilities frequently used such as temples, hospitals, and markets in the Tumbon district. This solution will enable Yanghorm, Chiangrai Province to be a prototype of housing improvement and the provision of an appropriate environment for the elderly. Further study is needed to evaluate in terms of policy planning and implementation. This will enable us to further our knowledge into the limits of the project.

Department : Housing Student's Signature

Field of Study : Real Estate Development Advisor's Signature

Academic Year : 2012

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เริ่มต้นจนสำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ ซึ่งสละเวลาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์เลอสม สถาปิตานนท์ รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรง รองศาสตราจารย์สุปรีชา หิรัญโร และรองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆมาโดยตลอด จนงานวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในงานวิจัยที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย (คุณไกรวรรณ ธิวส์ เจ้าหน้าที่การปรับปรุงชุมชนและนักพัฒนาสังคมประจำตำบลยางฮอม) รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (อาจารย์มานพ ต้นสุภายน) อผส.,อสม. ในทั้ง 2 พื้นที่ ที่ได้ช่วยเหลือในการประสานงานและเก็บข้อมูลผู้สูงอายุ ตลอดจนให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยจนเสร็จสิ้นงานวิจัย รวมถึงผู้สูงอายุในตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย และตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ในภาควิชาเคหการ เพื่อนนิสิตในภาควิชาทุกท่าน บุคลากรในหน่วยวิจัยผู้สูงอายุฯ รวมถึง ขอขอบคุณ เพื่อนนิสิตร่วมอาจารย์ที่ปรึกษา และ รุ่นพี่ ที่มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาและครอบครัว (พี่สาวและน้องสาว) ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา ซึ่งประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุคคลต่างๆที่ได้กล่าวมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูป.....	ณ
สารบัญแผนที่.....	ด
สารบัญแผนภูมิ.....	ถ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	12
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวความคิดด้านการติดตามและประเมินผล.....	14
2.1.1 การติดตามผล.....	14
2.1.2 การวิจัยประเมินผล.....	15
2.1.2.1 ข้อเท็จจริงที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ.....	17
2.1.2.2 รูปแบบและประเด็นการประเมินผลโครงการ.....	18
2.1.2.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ.....	19
2.1.3 ประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล.....	20
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	21
2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	22
2.2.1.1 แนวคิดการสูงอายุอยู่ในที่เดิม.....	22
2.2.2 นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	23

2.3	แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	24
2.3.1	แนวคิด เกี่ยวกับ ระยะทางของสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน.....	24
2.4	วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง.....	26
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
3.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	29
3.1.1	กำหนดปัญหาในการวิจัย.....	29
3.1.2	วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	29
3.1.3	ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3.1.4	ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ทำการศึกษา.....	30
3.2	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	30
3.2.1	การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น.....	32
3.2.2	การวางแผนและออกแบบงานวิจัย.....	32
3.2.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
3.2.4	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	37
3.2.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
3.2.6	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
3.2.7	การสรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	38
บทที่ 4	ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	40
4.1	ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมจังหวัดเชียงราย.....	40
4.1.1	ข้อมูลทั่วไประดับมหภาค.....	40
4.1.1.1	วิวัฒนาการเชิงพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา.....	40
4.1.1.2	ลักษณะการปกครอง.....	40

4.1.1.3	ลักษณะทางภูมิประเทศ.....	41
4.1.1.4	สภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ.....	41
4.1.1.5	สภาพการคมนาคม สาธารณูปโภคพื้นฐานและ อาคารสาธารณะในพื้นที่.....	42
4.1.1.6	ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ใน พื้นที่.....	43
4.1.2	ข้อมูลทั่วไประดับจุลภาค.....	45
4.1.2.1	ตำแหน่งที่ตั้งและขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	45
4.1.2.2	ลักษณะการปกครอง.....	45
4.1.2.3	อาคารสาธารณะและพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน.....	46
4.1.2.4	ลักษณะทางด้านสังคม.....	49
4.1.3	การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	49
4.1.3.1	กลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่ อาศัย.....	49
4.1.4	การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม.....	61
4.2	ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	64
4.2.1	ข้อมูลทั่วไป.....	64
4.2.1.1	วิวัฒนาการเชิงพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา.....	64
4.2.1.2	ลักษณะการปกครอง.....	65
4.2.1.3	ลักษณะทางภูมิประเทศ.....	65
4.2.1.4	สภาพภูมิอากาศ.....	66
4.2.1.5	สภาพการคมนาคม สาธารณูปโภคพื้นฐานและ อาคารสาธารณะในพื้นที่.....	66
4.2.1.6	ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ใน พื้นที่.....	68

4.2.2	การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.....	68
4.2.2.1	กลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	68
4.2.3	การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา.....	80
บทที่ 5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
5.1	ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	84
5.1.1	พื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย	84
5.1.1.1	ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1).....	84
5.1.1.2	ส่วนสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2)...	84
5.1.1.3	ส่วนข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย (ส่วนที่ 3).....	85
5.1.2	พื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่.....	87
5.1.2.1	ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1).....	87
5.1.2.2	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2).....	88
5.1.2.3	ส่วนข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย (ส่วนที่ 3).....	88
5.2	ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน.....	90
5.2.1	ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1).....	90
5.2.1.1	ส่วนการวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2).....	103
5.2.1.2	ส่วนข้อมูลทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (ส่วนที่ 3).....	105
5.2.1.3	ส่วนความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (ส่วนที่ 4).....	131

	หน้า
5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	137
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	138
6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.....	138
6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.....	141
6.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3.....	145
6.4 ข้อเสนอแนะ.....	149
6.5 เปรียบเทียบผลการวิจัยที่สอดคล้องหรือแตกต่างตามทฤษฎีที่นำมาใช้..	152
รายการอ้างอิง.....	156
ภาคผนวก.....	159
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	160
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์.....	170
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	173

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2548 - 2553.....	3
1.2	แสดงจำนวนแบบสอบถามและจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	10
2.1	สรุปงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง.....	27
3.1	แจกแจงการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ด้านการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกในชุมชน.....	34
3.2	แจกแจงการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ.	35
4.1	แสดงจำนวนประชากรและผู้สูงอายุตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	44
4.2	แสดงกรณีศึกษาที่ 1 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	50
4.3	แสดงกรณีศึกษาที่ 2 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	51
4.4	แสดงกรณีศึกษาที่ 3 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	52
4.5	แสดงกรณีศึกษาที่ 4 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	53
4.6	แสดงกรณีศึกษาที่ 5 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	54
4.7	แสดงกรณีศึกษาที่ 6 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	55
4.8	แสดงกรณีศึกษาที่ 7 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	56
4.9	แสดงกรณีศึกษาที่ 9 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	57
4.10	แสดงกรณีศึกษาที่ 9 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	58
4.11	แสดงกรณีศึกษาที่ 10 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย.....	59
4.12	แสดงบริเวณที่ได้รับการปรับปรุงในแต่ละหลังของผู้สูงอายุในเทศบาล ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย.....	60
4.13	แสดง สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่เทศบาล ตำบลยางฮอม.....	61
4.14	แสดงกรณีศึกษาที่ 1 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	69

ตารางที่	หน้า
4.15 แสดงกรณีศึกษาที่ 2 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	70
4.16 แสดงกรณีศึกษาที่ 3 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	71
4.17 แสดงกรณีศึกษาที่ 4 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	72
4.18 แสดงกรณีศึกษาที่ 5 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	73
4.19 แสดงกรณีศึกษาที่ 6 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	74
4.20 แสดงกรณีศึกษาที่ 7 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	75
4.21 แสดงกรณีศึกษาที่ 8 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	76
4.22 แสดงกรณีศึกษาที่ 9 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	77
4.23 แสดงกรณีศึกษาที่ 10 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่.....	78
4.24 แสดงบริเวณที่ได้รับการปรับปรุงในแต่ละหลังของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบล หนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่.....	79
4.25 แสดง สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่เทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา.....	80
5.1 แสดงทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยใน พื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงราย.....	86
5.2 แสดงทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยใน พื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.....	89
5.3 แสดงสัดส่วนและเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ.....	90
5.4 แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่.....	94

ตารางที่	หน้า
5.5	แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ..... 96
5.6	แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ..... 99
5.7	แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ..... 100
5.8	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 103
5.9	แสดงบุคคลที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 103
5.10	แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลานของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 103
5.11	แสดงความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 104
5.12	แสดงความเป็นสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา. 107
5.13	แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของ ผู้สูงอายุ..... 108
5.14	แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 109
5.15	แสดงความถี่ในการเข้าใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ศึกษา..... 110
5.16	แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 117
5.17	แสดงความเป็นสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา. 118
5.18	แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของ ผู้สูงอายุ 119
5.19	แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 121
5.20	แสดงความถี่ในการเข้าใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ศึกษา..... 122
5.21	แสดงมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้โครงการ ทางด้านผู้สูงอายุสามารถดำเนินการไปได้ จนประสบความสำเร็จในพื้นที่.... 135
6.1	แสดงการติดตามผลด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัย..... 141
6.2	แสดงการติดตามผลด้านการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชน..... 143
6.3	แสดงการติดตามผลด้านการปรับปรุงเส้นทางในการสัญจร..... 144

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	แนวคิดสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ เสนอโดย Lawton.....	5
1.2	สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ของผู้สูงอายุ เสนอโดย Lawton.....	7
4.1	แสดงพื้นที่สาธารณะและท่องเที่ยว.....	46
4.2	แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม.....	47
4.3	แสดงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนวัดและสถานีอนามัยหนองตอง.....	48
5.1	แสดงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลยางฮ่อม.....	85
5.2	แสดงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา.....	88
6.1	สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตามแนวคิดถนนเพื่อชีวิต.....	152
6.2	สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา.....	153

สารบัญแนที่

แนที่		หน้า
4.1	แสดงตำแหน่งที่ตั้ง ตำบลยางฮอม อําเภอขุนตาลจังหวัดเชียงราย.....	41
4.2	แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาครอบคลุม 3 หมู่บ้าน.....	45
4.3	แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาภายในรัศมี 800 เมตร จากศูนย์กลางชุมชน.....	49
4.4	แสดงขอบเขตสิ่งอํานวยความสะดวกชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม (หมู่5, 6, 20).....	63
4.5	แสดงขอบเขตพื้นที่ตำบลหนองตองพัฒนา.....	65
4.6	แสดงสิ่งอํานวยความสะดวกชุมชนที่อยู่ใกล้พื้นที่เป้าหมาย (หมู่ 6,7,8).....	82

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.1	แสดงร้อยละผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อ จำนวนประชากรทั้งหมด พ.ศ.2503 - 2583.....	2
3.1	แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	32
5.1	แสดงเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ.....	91
5.2	แสดงสถานภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ.....	91
5.3	แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ.....	92
5.4	แสดงอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	92
5.5	แสดงที่มาของรายได้ต่อเดือน (บน) และรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ (ล่าง)	93
5.6	แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่.....	95
5.7	แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ.....	98
5.8	แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ.....	99
5.9	แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ.....	100
5.10	แสดงการได้รับบาดเจ็บในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	101
5.11	แสดงสถานที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	102
5.12	แสดงความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	105
5.13	แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	106
5.14	แสดงสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	107
5.15	แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	108
5.16	แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	110
5.17	แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	113
5.18	แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน(ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	114

แผนภูมิที่	หน้า
5.19 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกระดับ ตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	115
5.20 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ส่วนตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.	116
5.21 แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	118
5.22 แสดงสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	119
5.23 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของ ผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	120
5.24 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	122
5.25 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำ ชุมชน – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	125
5.26 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำ ชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	126
5.27 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	127
5.28 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ส่วนตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.	128
5.29 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการในการบริการระหว่าง 2 พื้นที่ศึกษา.....	129
5.30 แสดงการเปรียบเทียบด้านสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ระหว่าง 2 พื้นที่ศึกษา.....	130
5.31 แสดงมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้โครงการ ทางด้านผู้สูงอายุสามารถดำเนินการไปได้ จนประสบความสำเร็จในพื้นที่....	136
6.1 แสดงมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคล.....	148

บทที่ 1

บทนำ

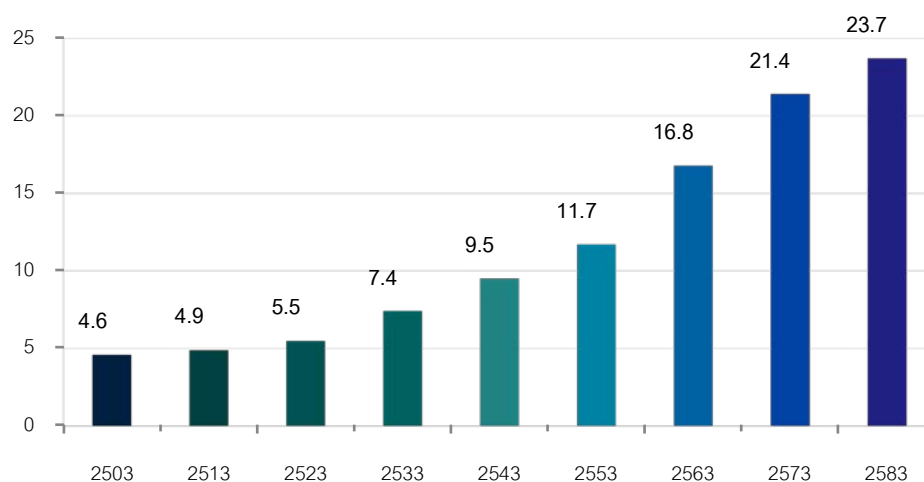
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยนั้นเป็นไปตามนิยามของ องค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้นิยามคำว่า "ผู้สูงอายุ" หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และประเทศใดมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) แล้ว สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดเกณฑ์สำหรับการเกษียณอายุบุคคลทั่วไปเมื่อมีอายุ 60 ปี และในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "ผู้สูงอายุ" คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เช่นกัน

ประเทศไทยเริ่มก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 โดยมีร้อยละของประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไปเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมดของประเทศอยู่ที่ 10.1 เปอร์เซ็นต์ จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมถึงในการสำรวจประชากรสูงอายุจากฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ตพบว่า สัดส่วนหรืออัตราส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2503 ซึ่งมีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4.6 มาเป็นร้อยละ 7.4 ในปีพ.ศ. 2533 และเพิ่มเป็นร้อยละ 9.5 ในปีพ.ศ. 2543 และยังสามารถคาดการณ์ต่อไปว่า ในปีพ.ศ. 2553 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.7 และในปี 2563, 2573 และปี 2583 จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.8, 21.4 และ 23.7 ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 2570 ประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรของประเทศไทยจะเป็นผู้สูงอายุ แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศกำลังพัฒนา แต่ตัวเลขสัดส่วนผู้สูงอายุก็เทียบเท่าสัดส่วนของผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่าง ฟินแลนด์ คือมีสัดส่วนของวัยประชากรสูงอายุค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่ประเทศไทยมีการลดลงของอัตราเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็วก่อนประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ

แผนภูมิที่ 1.1 แสดง ร้อยละผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อจำนวนประชากรทั้งหมด พ.ศ.2503 - 2583

ร้อยละของผู้สูงอายุ

ที่มา :

1. ตัวเลขร้อยละของปี พ.ศ. 2503 - 2533 ได้มาจากฐานข้อมูลผู้สูงอายุในประเทศไทย (นพวรรณ จงวัฒนา และคณะ, 2542)
2. ตัวเลขร้อยละของปีพ.ศ. 2543 ได้มาจากรายงานข้อมูลสถิติสำมะโนประชากรพลเคหะสำนักงานสถิติแห่งชาติ
3. ตัวเลขการคาดประมาณร้อยละของผู้สูงอายุในปีพ.ศ. 2553 จนถึงปีพ.ศ. 2583 ได้มาจากมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549

ด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ ในปีพ.ศ.2525 รัฐบาลได้จัดตั้ง คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้นเพื่อจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2525-2544) และมีมติ ครม.ให้วันที่ 13 เม.ย.ของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ต่อมาในปี 2545 รัฐบาลได้จัดตั้ง **สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.)** ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ให้เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยตรงภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่10 และพระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุแห่งชาติพ.ศ. 2546 เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมศักยภาพ ค้ำครองและพิทักษ์สิทธิ

สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงมีคุณภาพชีวิตที่ดี สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) ได้ทำการสำรวจประชากรผู้สูงอายุและเด็กในปี พ.ศ. 2550 พบว่ามีสูงถึงร้อยละ 70 ในขณะที่วัยแรงงานมีเพียงร้อยละ 30 สะท้อนได้ว่าประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงมากกว่าวัยทำงาน และจะส่งผลเป็นภาระให้วัยทำงานต้องมาดูแล ซึ่งสาเหตุที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรมีจำนวนน้อยลง คนนิยมแต่งงานตอนอายุมากและนิยมมีลูกน้อย รวมทั้งสภาพของครอบครัวมีความเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวขยายมีจำนวนน้อยลง แต่ครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิกเพียงพ่อ แม่และลูกกลับเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทอดทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่ตามลำพัง โดยเฉพาะในชนบท ผู้สูงอายุจะถูกทอดทิ้งมากขึ้น เพราะลูกหลานจะทิ้งอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพอื่นในเมือง ทำให้เป็นภาระแก่สังคมต้องจัดหาสถานที่และคนมาดูแลต่อไป ซึ่งผู้สูงอายุร้อยละ 80 % ของประเทศไทยคือผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชนบท

ตารางที่ 1.1 แสดงร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2548 - 2553

เขตการปกครอง	กิจกรรมทางเศรษฐกิจ								
	ปี 2551			ปี 2552			ปี 2553		
	รวม	ในภาค การเกษตร	นอกภาค การเกษตร	รวม	ในภาค การเกษตร	นอกภาค การเกษตร	รวม	ในภาค การเกษตร	นอกภาค การเกษตร
เขต									
- รวม	100	59.4	40.6	100	58.6	41.4	100	58.8	41.2
- ชาย	100	63.1	36.9	100	62.4	37.6	100	62.8	37.2
- หญิง	100	53.5	46.5	100	52.9	47.1	100	53.2	46.8
เขตการปกครอง									
- ในเขตเทศบาล	100	24.1	75.9	100	23.4	76.6	100	23.6	76.4
- นอกเขตเทศบาล	100	71.8	28.2	100	70.8	29.2	100	70.7	29.3

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2548 - 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
(คำนวณจากค่าเฉลี่ยรายปี)

หมายเหตุ : กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลผลิตไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือบริการ เช่น การปลูกข้าว การผลิตเสื้อผ้า การซักกรีด เป็นต้น

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัย ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชนบท” ไว้ว่าหมายถึง บริเวณพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อย มีลักษณะของวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและดั้งเดิม มีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรกรรมมากกว่ากิจกรรมอื่น ดังที่องค์การสหประชาชาติได้ระบุไว้ เกษตรกรหรือผู้ดำเนินอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมมีการกินอยู่ค่อนข้างขัดสน เนื่องจากมีรายได้น้อย ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงเป็นบ้านที่มีลักษณะเรียบง่าย สร้างด้วยวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ และมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค

ประชากรที่มีการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อเข้าไปทำงานมีสัดส่วนมากกว่าประชากรในเขตเมืองที่ทำงานในเขตเมือง หลังจากที่กลุ่มวัยแรงงานเหล่านี้เกษียณ กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยคนส่วนใหญ่จะย้ายถิ่นกลับสู่บ้านเกิดและอาศัยอยู่บ้านหลังเดิม ผู้สูงอายุเหล่านี้มีวิถีการใช้ชีวิตแบบชนบท ลักษณะการทำกิจวัตรประจำวันนับตั้งแต่การหุงหาอาหาร การชำระล้างร่างกาย การหลับนอนมีความแตกต่างจากวิถีชีวิตของผู้สูงอายุเมืองค่อนข้างมาก สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีครอบครัวคอยดูแลหรือไม่มีลูกหลานรวมทั้งไม่ได้แต่งงาน ในช่วงบั้นปลายของชีวิตจึงต้องอยู่เพียงลำพัง ขาดคนดูแลอันจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท

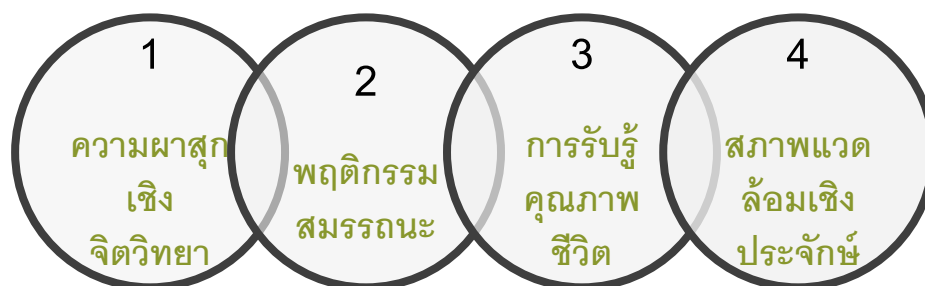
การเข้าสู่วัยสูงอายุ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ อันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายยังเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยอุบัติเหตุในผู้สูงอายุที่เกิดจากการพลัดตกหกล้มพบมากที่สุด โดยบริเวณในบ้านที่ผู้สูงอายุมักจะประสบอุบัติเหตุมากที่สุด ได้แก่ บันได ห้องน้ำและทางเดินที่เป็นที่มืด¹ ปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการหกล้มได้ง่ายกว่าวัยอื่นๆ นั้นเนื่องจากภาวะความเสื่อมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเสื่อมของตา ได้แก่ ต้อกระจก ซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดและผู้สูงอายุทำให้มีปัญหาในการมองเห็นนอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุจะมีความอ่อนล้าของกล้ามเนื้อ ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการพลัดตกหกล้มได้บ่อย จากสถิติพบว่า

¹ ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. การศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร, 2548.

ผู้สูงอายุที่หกล้ม ประมาณ 50% จะมีอันตรายถึงขั้นเสียชีวิตได้ หรืออาจเกิดภาวะความพิการเรื้อรังตามมา และส่งผลเสียทางด้านจิตใจในที่สุด

ถึงแม้จะมีกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และมีงานวิจัยด้านการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุอยู่เป็นจำนวนมาก แต่สาเหตุที่การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุยังมีน้อย ไม่ปรากฏเด่นชัด ขาดการผลักดันนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ เรื่องดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้กันในการออกแบบสถาปัตยกรรม และยังขาดต้นแบบที่เป็นรูปธรรมในการออกแบบ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้ทำการปรับปรุงที่อยู่อาศัยไม่เข้าใจกฎกระทรวงฯ ดังกล่าว ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มที่ รวมถึงงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ปรากฏเป็นงานที่ศึกษาแบบแยกส่วน เช่น ศึกษาด้านห้องส้วม ทางลาด ราวจับ เฉพาะแต่ละจุดเป็นต้น แต่ยังไม่มีการศึกษาแบบองค์รวม ที่นำงานที่ได้ทำการศึกษาแล้ว มาสังเคราะห์และบูรณาการเป็นต้นแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ด้วยเหตุนี้การออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เขตชนบทจึงมีความสำคัญ และควรทำการออกแบบปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุในเขตชนบท ช่วยลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

Lawton ได้เสนอแนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้²

รูปที่ 1.1: แสดงแนวคิดสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ เสนอโดย Lawton

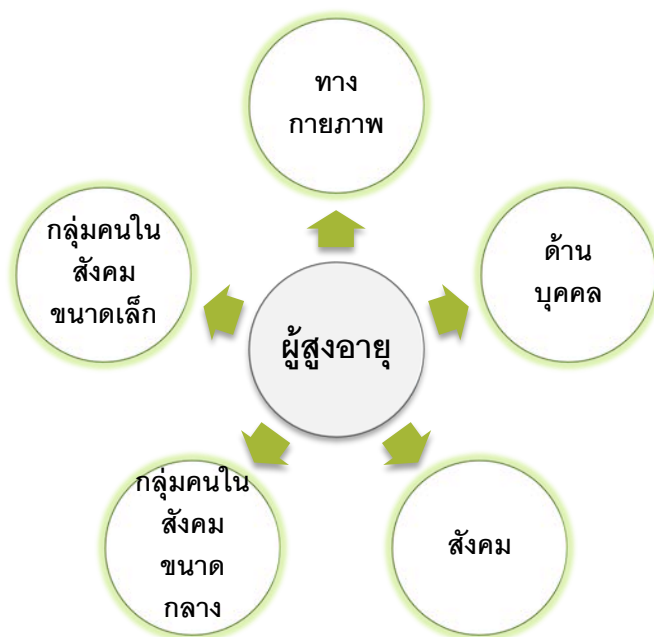
² Lawton, M.P, 1975.

องค์ประกอบที่ 1 ความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well Being) หมายถึง การรับรู้และการประเมินตนเองของผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณค่าและประสบการณ์ในอดีต ตัวอย่างเช่น การรับรู้ความสมหวัง การรับรู้ความสุขจากกิจกรรมต่างๆ

องค์ประกอบที่ 2 พฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence) หมายถึง สภาพร่างกายและความสามารถของผู้สูงอายุที่จะทำหน้าที่ต่างๆ พฤติกรรมสมรรถนะนี้ จะครอบคลุม การดำเนินชีวิต สุขภาพ การใช้เวลาและพฤติกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

องค์ประกอบที่ 3 การรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality Of Life) หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือรู้สึกไม่พอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสิ่งใดในชีวิตของเขา เช่น ที่อยู่อาศัย ครอบครัว เพื่อนบ้าน การใช้เวลาและอื่นๆ

องค์ประกอบที่ 4 สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม 5 ด้าน (ภาพที่ 2) คือ ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ภูมิประเทศ บรรยากาศและอาคารสถานที่ หากกล่าวในรายละเอียดสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะเน้นเรื่องที่อยู่อาศัย ระบบการคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุก ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ บุคคลสำคัญของสูงอายุ เช่น ครอบครัว เพื่อน บุคคลกรสาธารณสุข ด้านที่ 3 สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก หมายถึงกลุ่มบุคคลในสังคมที่ผู้สูงอายุจะต้องมีการพบปะเผชิญหน้าเป็นประจำ ด้านที่ 4 สภาพแวดล้อมในสังคมกลุ่มคนขนาดกลาง หมายถึง กลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกับกับผู้สูงอายุ สิ่งที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการจัดกลุ่มคือ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและเชื้อชาติของคนกลุ่มนี้ที่จะมาร่วมกลุ่มเดียวกัน และด้านที่ 5 สภาพแวดล้อมด้านสังคม หมายถึง ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของสังคมซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

รูปที่ 1.2 : แสดงสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ของผู้สูงอายุ เสนอโดย Lawton

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในหลายๆ ด้าน เช่น การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน และการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น หลังจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุดังกล่าวมีผลบังคับใช้ มีการดำเนินการบ้างตามหน่วยงานที่เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายหรือตระหนักถึงความสำคัญมากนัก รวมถึงในกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และงานวิจัยด้านการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ได้มีผู้ทำการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก แต่สาเหตุที่ยังมีการดำเนินการน้อย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จักในการออกแบบสถาปัตยกรรม และยังขาดต้นแบบที่เป็นรูปธรรมในการออกแบบ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายโยธาธิการ กองช่างของพื้นที่ ไม่เข้าใจในตัวกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ

และคนชรา พ.ศ. 2548 ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฯ ได้ หรือมีการสร้างแต่ไม่สามารถใช้งานได้หรือใช้งานได้ไม่เต็มที่

การจะส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดขึ้นในสังคมชนบทที่มีผู้สูงอายุจำนวนมากได้นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยถึงลักษณะทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบของสังคม ที่มีอยู่ รวมทั้งศึกษาขีดความสามารถในการรองรับจำนวนผู้สูงอายุ และความต้องการบริการ สาธารณะของผู้สูงอายุ เพื่อสามารถออกแบบให้ชุมชนมีความน่าอยู่และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ได้ และเพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มี คุณภาพ จึงได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และครอบครัวในการรองรับ สังคมผู้สูงอายุด้านสวัสดิการ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ และการจัดการด้าน สวัสดิการต่างๆ เพื่อให้งานวิจัยสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังที่กล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาโครงการวิจัย ด้านการออกแบบและ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสำนักงานวิจัยแห่งชาติได้ดำเนินการวิจัยงานด้านการ ปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน สำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ภายใต้แผนงานการพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมี คุณภาพ โดยในปีพ.ศ. 2554 มีโครงการในลักษณะของการติดตามและประเมินผลเพื่อนำมาเป็น ต้นแบบสำหรับพื้นที่อื่นๆ อยู่ 2 โครงการได้แก่ "โครงการวิจัยการออกแบบ ชุมชนน่าอยู่ ผู้สูงวัย สำหรับผู้สูงอายุในชนบท" และ "โครงการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบ ที่อยู่อาศัย ที่ปลอดภัย สำหรับผู้สูงอายุในชนบท" ใน 4 ภาค ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสงขลา โดยเมื่อสำรวจใน 4 พื้นที่ พบว่า ในพื้นที่ภาคเหนือ มีจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้รับ เลือกลงให้เป็นพื้นที่ต้นแบบด้านศูนย์อเนกประสงค์ ปี 2552 จึงเลือกภาคเหนือจังหวัดเชียงราย เพื่อ สามารถนำผลมาเปรียบเทียบกับพื้นที่ต้นแบบในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีสภาพสังคม เศรษฐกิจ คล้ายกัน โดยการติดตามและประเมินผลโครงการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อม (ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน) สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัด เชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ จะสามารถทำให้ทราบแนวทางแก้ไขโครงการให้สามารถเป็นพื้นที่ ต้นแบบแก่พื้นที่ในจังหวัดอื่นๆต่อไปได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย และทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่ (ต้นแบบ)

1.2.2 เพื่อติดตามผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาปีล่าสุด (ปี 2553-2555) ในพื้นที่ ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย และทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่

1.2.3 เพื่อประเมินผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในเชิงกายภาพและเชิงคุณภาพ และเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงาน

1.2.4 เพื่อเสนอแนวในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในงานวิจัยนี้ เป็นการติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลการเข้าใช้งานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2553 - 2555) และทำการศึกษาระดับตอนการวางแผน การออกแบบ การดำเนินการก่อสร้าง และการคัดเลือกผู้ได้รับสิทธิซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในลักษณะภาพรวม

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณาจากพื้นที่ศึกษาเดิมของแผนงานโครงการ “การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ” โดยมีขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่(พื้นที่ต้นแบบ) ดังนี้

1) **จังหวัดเชียงราย** ในพื้นที่ เทศบาลตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล ที่อยู่ใน

ขอบเขตการดูแลและบริหารงานเทศบาลตำบลยางฮอม คือ พื้นที่หมู่ 5, 6 และ 20

2) **จังหวัดเชียงใหม่** ในพื้นที่ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง (พื้นที่ ต้นแบบ) และอยู่ในขอบเขตการดูแลและบริหารงานโดยเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา คือ พื้นที่ หมู่ 6, 7 และ 8

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเทศบาล ตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย หมู่ และ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จำนวน 199 คน ผู้วิจัย กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane³ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากจำนวน ประชากร 396 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 199 คน และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ จังหวัด โดยคิดตามสัดส่วนของประชากรในพื้นที่ และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำ แบบสอบถาม และ ติดตามการปรับปรุงที่อยู่อาศัยรวมทั้งสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุประมาณ 95% ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 1.2 : แสดงจำนวนแบบสอบถามและจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ผู้สูงอายุ	ประชากรผู้สูงอายุ (คน) / หมู่ (คน)			รวม (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง / แบบสอบถาม
เทศบาลตำบลยางฮอม หมู่ 5,6,20 (ตามลำดับ)	62	15	42	119	59
เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา หมู่ 6,7,8 (ตามลำดับ)	101	65	111	277	140
รวมผู้สูงอายุ				396	199

ที่มา : ข้อมูลสำรวจ

สูตร ทาโร ยามาเน่

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น (หรือ กำหนดความเชื่อมั่น)

³ Yamane, 1973.

โดยงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาที่มีผลสืบเนื่องมาจากโครงการศึกษาครั้งก่อน ทางผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกกลุ่มประชากรเดิมที่เคยทำการสอบถามและสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลและการตอบคำถามที่ตรงตามความต้องการกับกลุ่มผู้สูงอายุสูงอายุเดิม ซึ่งจะสอดคล้องและสามารถตอบประเด็นปัญหาของทางผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี ในส่วนของพื้นที่ ต้นแบบคือ จังหวัดเชียงใหม่ ทางผู้วิจัยจะอิงข้อมูลพื้นฐานเดิมจากงานวิจัยก่อน เรื่อง “ การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ” ซึ่งรวม 2 พื้นที่ จะมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 199 คน โดยผู้วิจัยจะกำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดคิดเป็นสัดส่วนตามประชากรในพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อหาถึงประเด็นต่างๆ ที่สำคัญและได้ข้อมูลที่แท้จริง โดยทางผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผู้ที่ควรได้รับการสัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้มีหน้าที่จัดทำนโยบาย ผู้บริหาร/นายก อบต. นักพัฒนาสังคมจังหวัด/นักพัฒนาชุมชนพื้นที่ และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คนพื้นที่ และมีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มละ 1 คน เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่ถึงประเด็นต่างๆ อาทิ ความต้องการและความสำคัญต่อปรับปรุงพื้นที่ต่างๆ ภายในชุมชน ภาวะผู้นำและตัวขับเคลื่อนสำคัญของพื้นที่ที่ช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จและดำเนินต่อไปได้ โดยเมื่อรวม ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 กลุ่ม จะได้ทั้งสิ้น 7 คน ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถนำช่วยในการวิเคราะห์และตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยได้เป็นอย่างดี

1.3.4 ขอบเขตในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

- 1) การติดตามผลและประเมินผลโครงการ โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
- 2) เสนอแนวทางการดำเนินโครงการและแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมเพื่อขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ผู้สูงอายุ⁴ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและสัญชาติไทย

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ⁵ หมายถึง การทำสภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้สูงอายุ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและการยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งครอบคลุมถึงที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน รวมถึงพื้นที่สาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนด้วย ซึ่งแต่ละด้านมีคำจำกัดความดังต่อไปนี้

1) **ที่อยู่อาศัย** หมายถึง อาคารบ้านเรือน รวมถึงตึก โรง และแฟลตที่มนุษย์จัดสร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งกลางวันและกลางคืน ภายในที่อยู่อาศัยประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการมีทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย อุปกรณ์และสิ่งที่ใช้สอยที่จำเป็นตามความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีงามทั้งส่วนตัวและครอบครัวของผู้พักอาศัย

2) **สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ**⁶ หมายถึง ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้น และอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้สูงอายุ

3) **พื้นที่สาธารณะ**⁷ หมายถึง พื้นที่ทางสังคมซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ได้แก่ถนน(รวมถึงทางเท้า) ลานสาธารณะ สวนสาธารณะ และอาคารรัฐบาล เป็นต้น

4) **ระบบขนส่งมวลชน**⁸ หมายถึง รถขนส่งมวลชน ทางรถขนส่งมวลชน สถานีรถขนส่งมวลชน ที่จอดรถขนส่งมวลชน ศูนย์ซ่อมบำรุง โรงเก็บของการเดินรถขนส่งมวลชน การจัดทำมีสถานที่จอดยานพาหนะของผู้โดยสาร ระบบพลังงาน ระบบควบคุม ระบบสัญญาณ ระบบจัดจำหน่ายและเก็บค่าโดยสาร ระบบความปลอดภัย ระบบระบายอากาศ ระบบระบายน้ำ และ

⁴ พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

⁵ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ 2550

⁶ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา, พ.ศ.2548

⁷ อาสาสมัครวิกิพีเดีย, วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี [ออนไลน์], 27 มีนาคม 2556. แหล่งที่มา http://en.wikipedia.org/wiki/Public_area

⁸ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการจัดหาสิ่งสาธารณูปโภคเพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. 2540, มาตรา 3, (ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2540)

ระบบสื่อสารที่ใช้ในกิจการขนส่งมวลชน และให้หมายความรวมถึงอาคารและอุปกรณ์ของระบบดังกล่าวด้วย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงราย และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 สามารถนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆต่อไป

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดด้านการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

การติดตามและประเมินผล¹ เป็นกระบวนการสำคัญของกระบวนการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและประเมินผลความสำเร็จของงาน ซึ่งนำไปสู่การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย จึงต้องมีการติดตามและประเมินผล เพื่อให้ทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบงานต่างๆของหน่วยงาน ว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากน้อยเพียงใด การติดตามและประเมินผลมักใช้ควบคู่กัน แต่ความหมายของ "การติดตาม" และ "การประเมินผล" นั้นมีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันจึงกำหนดคำจำกัดความของคำทั้งสองดังนี้

2.1.1 การติดตามผล (Monitoring)

การติดตามผล หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ การติดตามผลสามารถช่วยผู้ที่ทำหน้าที่จัดการระบบหรือโครงการ ปรับแก้วิธีการดำเนินงาน หรือปัจจัยการผลิต เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้

การติดตามผล คือ เครื่องมือที่สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและสามารถสร้างผลงานที่สอดคล้องตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การติดตามผลการดำเนินงานจะช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหมายความรวมถึงการรวบรวมผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาของกิจกรรม งาน

¹ หทัยรัตน์ ลิ้มอรุณวงศ์, การติดตามและประเมินผล [ออนไลน์], 2555.

แหล่งที่มา <http://tsumis.tsu.ac.th/tsukm/UploadFolder%5Ctsu.pdf> [15 มิถุนายน 2555]

โครงการต่างๆ ที่สอดคล้องตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละระดับที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปี แบ่งเทคนิคในการติดตามผลเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) **ด้านคุณภาพ** หมายถึง เทคนิคต่างๆที่นำมาใช้เพื่อวัดว่าสินค้าและบริหารที่ผลิตได้นั้นตรงต่อความต้องการของลูกค้าหรือไม่
- 2) **ด้านปริมาณ** โดยการใช้ตัวเลขต่างๆเพื่อนำมาใช้วัดผลในทางปริมาณ เช่นการวัดจำนวนผลผลิตว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่
- 3) **ด้านค่าใช้จ่าย** โดยการใช้ระบบงบประมาณเพื่อควบคุมค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นเทคนิคที่สำคัญและนิยมใช้มากที่สุด โดยการจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายในทุกๆด้านไว้ล่วงหน้า เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ก็จะสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายโดยวัดผล การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับงบประมาณที่ตั้งเอาไว้
- 4) **ด้านเวลา** คือ งานด้านต่างๆสามารถดำเนินการได้เสร็จตามกำหนดเวลาที่วางเอาไว้

2.1.2 การวิจัยประเมินผล (Evaluation Research)

หมายถึง การนำเอาระเบียบวิธีการวิจัยเข้ามาใช้ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการทางสังคม ทั้งทางบวก และทางลบ ทั้งทางตรง และทางอ้อม ทั้งนี้เพื่อนำเอาผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ เช่น จะยุบเลิกโครงการ จ ะนำโครงการไปใช้ในท้องถิ่นอื่นๆ จะตัดทอน หรือ เพิ่มงบประมาณ จะยุบเลิกการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง เป็นต้น

การวิจัยประเมินผลจึงจัดเป็นการวิจัยประยุกต์ (Apply Research) อย่างหนึ่ง นั่นคือมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งจะนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วย

- 1) **ระเบียบวิธีการวิจัย** เป็นความพยายามที่จะวัดผลงานโดยอาศัยระเบียบวิธีการวิจัย เช่น การกำหนดคำถามในการประเมิน การกำหนดกลุ่มทดลอง การสร้างมาตรวัด การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ การตรวจสอบเปรียบเทียบ การวิเคราะห์และนำเสนอ เป็นต้น ระเบียบวิธีการวิจัยนอกจากจะทำให้สามารถทราบถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ผู้ประเมิน

สามารถแบ่งแยกผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากโครงการออกจากผลที่เกิดจากปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อีกด้วย

2) **ผลลัพธ์ของโครงการ** เน้นการวัดผลลัพธ์สุดท้าย (Outcome) มากกว่า ผลงานในระยะแรก (Output) ผลลัพธ์จะเกิดกับใคร คน ครวัเรียน หรือหน่วยงาน จะต้องมีการ กำหนดหน่วยในการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น (Units of Analysis) หรือ มีการกำหนดประชากร กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยระบุประชากรกลุ่มเป้าหมายที่โครงการต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อาจเป็นกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติเฉพาะอย่างหนึ่ง เช่น ครวัเรียนในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง หรือหน่วยงาน เช่น มาตรฐานการให้บริการของโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เป็นต้น

3) **สิ่งชี้วัด และเกณฑ์ความสำเร็จ** การวิจัยประเมินผลจะเน้นการ เปรียบเทียบผลที่ปรากฏกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตั้งไว้ ผลที่ปรากฏอาจต้องการสิ่งชี้วัดซึ่งจะเป็นตัว บ่งชี้ให้เห็นถึงการเกิดผลเหล่านั้น เช่น การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ใช้อัตราการเจ็บป่วยเป็นสิ่งชี้วัด ผลที่ปรากฏบางอย่างอาจใช้ตัวมันเองเป็นสิ่งชี้วัด เช่น การมีรายได้ดี ใช้รายได้ต่อเดือนเป็นสิ่งชี้วัด เป็นต้น ในการวิจัยประเมินผลจะเน้นการเปรียบเทียบสิ่งชี้วัดทั้งหลายกับเกณฑ์ความสำเร็จ เกณฑ์ ดังกล่าวอาจเรียกว่าเป็นมาตรฐานของความสำเร็จ อาจใช้กลุ่มเปรียบเทียบ หรือเทียบผลงานของ ตนเองในอดีต หรือเทียบกับผลงานของโครงการประเภทเดียวกันในพื้นที่อื่น และมีการกำหนด อัตราที่แตกต่างที่ต้องการไว้ล่วงหน้า หรือมีการกำหนดเกณฑ์โดยการกำหนดมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยในการศึกษาครั้งนี้กำหนด **เกณฑ์ที่ใช้วัดระดับความสำเร็จของโครงการ** ทั้งหมด 2 ตัวด้วยกัน คือ

3.1) เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับการ บรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน

3.2) เกณฑ์ความพึงพอใจ (Satisfaction) มีตัวชี้วัด คือ ระดับความ พึงพอใจ

4) **การนำเอาไปใช้ประโยชน์** การวิจัยประเมินผลเป็นการวิจัยประยุกต์ มุ่งนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ที่มาของคำถามในการประเมินผลเป็นสิ่งที่นักประเมินไม่สามารถ กำหนดขึ้นเอง แต่จะต้องมาจากผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์ และผลของการใช้ประโยชน์จะนำไปสู่ ประโยชน์ของสังคมในอนาคต การประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ได้กระทำลงไป ผล ของการตัดสินจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงการ เช่น การปรับนโยบาย ตัดทอน งบประมาณ เปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน เปลี่ยนทฤษฎีของโครงการ เปลี่ยนตัวผู้ปฏิบัติงาน เปลี่ยน คุณสมบัติของผู้เข้าร่วม เป็นต้น

2.1.2.1 **ข้อเท็จจริงที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ** ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่
ปวงที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการ จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ²

1) **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโครงการ**

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่างๆที่โครงการดำเนินอยู่ ทั้งทางบวก
และทางลบ เช่น ความสำเร็จของวิธีการต่างๆที่ได้นำมาใช้ ความไม่พึงพอใจต่อนโยบายของ
ผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใช้ ความสามารถของตัวผู้ปฏิบัติงานเอง ปัญหาของ
กิจกรรมต่างๆ ผลงานเบื้องต้นของโครงการ ตลอดจนประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร ข้าราชการ
ประเภทนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและผู้ควบคุมโครงการ โดยสามารถนำมาใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรของโครงการ เป็นข้อมูลข่าวสารเพื่อบริหารงาน
การประเมินผลเพื่อค้นหาข้อมูลประเภทนี้เรียกว่าเป็น การประเมินผลเพื่อพัฒนาการบริหารงาน
ของโครงการ

2) **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลลัพธ์สุดท้ายของโครงการ**

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์สุดท้ายของโครงการ ทั้งทางบวกและทางลบ
เช่น ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เป็นผลมาจากโครงการ ผลที่
ไม่คาดหมาย ข้อมูลประเภทนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำหรับผู้กำหนดนโยบายของโครงการ นำมาใช้
ประโยชน์ในการตัดสินใจว่า จะยุบเลิกโครงการหรือ จะนำโครงการไปใช้ในท้องที่อื่น ๆ อีก จะตัด
ทอนขนาดของโครงการ หรือเพิ่มขนาดของโครงการให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
การประเมินเพื่อค้นหาข้อมูลประเภทนี้ เรียกว่า การประเมินผลลัพธ์สุดท้ายของโครงการ
(Summative Evaluation) หรือ (Outcome Evaluation) หรือบางที่เรียกว่า การประเมินผลกระทบ
ของโครงการ (Impacts Evaluation)

ซึ่งในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเน้นการเก็บรวบรวม **ข้อมูลส่วน ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
ผลลัพธ์สุดท้ายของโครงการ**เป็นหลัก เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดด้านความเข้าใจในตัวโครงการ
ในกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นอย่างละเอียด ซึ่งต้องใช้เวลานานในการศึกษาประวัติความ

² พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, การวางแผน การบริหาร และการประเมินผลโครงการ, กรุงเทพฯ: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2553.

เป็นมา และกระบวนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งหากผู้ประเมินเป็นหน่วยงานภายในจะมีความ
ได้เปรียบในเรื่องความเข้าใจในตัวโครงการและผู้ปฏิบัติงานมากกว่า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการประเมินผล
โดยผู้ปฏิบัติงานภายนอกย่อมมีอิสระในการดำเนินงาน และได้เปรียบด้านความน่าเชื่อถือ ความ
ถูกต้องของข้อเท็จจริงมากกว่า

2.1.2.2 รูปแบบและประเด็นการประเมินผลโครงการ โดยทั่วไป

ประกอบด้วย

1) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) หรือการประเมิน
ประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) จะเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการ โดยศึกษา
กระบวนการจัดทำกิจกรรมต่างๆ (Activity) ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ที่จะส่งผลให้
เกิดผลงาน (Outputs) ของโครงการ โดยจะพิจารณาถึง

1.1) การดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนว่าส่งเสริมหรือเป็นปัญหา
อุปสรรคในการบรรลุผลงานและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน

1.2) การจัดหาทรัพยากรของโครงการในแต่ละขั้นตอน ตาม
ระยะเวลาที่กำหนด

1.3) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุม ซึ่งมีผลต่อ
การดำเนินกิจกรรมทั้งทางบวกและทางลบ

1.4) นำมูลค่าของผลงานที่ได้รับเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย

2) การประเมินผลที่ไ้ ด้รับของโครงการ (Project Evaluation) หรือการ
ประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) จะเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิผลของโครงการ
โดยศึกษาว่าผลงานของโครงการสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้หรือไม่
มากน้อยเพียงใด โดยประเมินในการประเมินจะพิจารณาเกี่ยวกับ

2.1) ประเมินผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานหรือโครงการ
ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

2.2) ประเมินผลโดยการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ

2.3) วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุม ซึ่งมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมทั้งทางบวกและทางลบ

3) การประเมินผลกระทบของโครงการ (Impact Evaluation) จะเน้นการวิเคราะห์ผลที่ได้รับต่อเนื่องจากประสิทธิผลของโครงการ โดยศึกษาผลที่ได้รับ สามารถสนับสนุนวัตถุประสงค์ของโครงการได้มากน้อยเพียงใด โดยประเด็นในการประเมินจะพิจารณาเกี่ยวกับ

3.1) ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และผลกระทบที่มีต่อแผนงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

3.2) วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุม ซึ่งมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมทั้งทางบวกและทางลบ

ซึ่งรูปแบบการประเมินที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ การประเมินผลที่ได้รับโครงการ และการประเมินผลกระทบของโครงการ

2.1.2.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ³

ในการประเมินผลโครงการนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญๆ ดังนี้

1) เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่า ควรจะยกเลิกหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลโครงการต่อไปหรือไม่ มีความคุ้มค่ากับเงินทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลข้างเคียงในทางบวกและลบหรือไม่

2) เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมถึงกฎเกณฑ์ที่โครงการกำหนดไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามกำหนดการ หรือล่าช้า ผู้บริหารโครงการควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินการในช่วงหรือปีต่อไป

3) เพื่อปรับปรุงงาน หลังจากดำเนินการบริหารโครงการไประยะหนึ่งแล้ว พบว่าโครงการไม่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ข้อใดข้อหนึ่ง ควรมีการนำโครงการมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพิจารณาเป็นรายข้อว่าบกพร่องในเรื่องใด เช่น ในส่วนของวิธีดำเนินโครงการขาดความ

³ สมพิศ สุขแสน. การประเมินผลโครงการ. อุดรดิตต์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์, 2547.

ร่วมมือจากประชาชน เนื่องจากขัดต่อค่านิยมของประชาชนในสังคม หรือสมรรถนะขององค์กร ที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อทราบผลของการประเมินก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับวัตถุประสงค์มากขึ้น

4) **เพื่อศึกษาทางเลือก (Alternative) ที่เหมาะสม** โดยปกติในการบริหารโครงการ นั้น ผู้บริหารโครงการจะพยายามแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด จากทางเลือกอย่างน้อย 2 ทางเลือก ดังนั้นการประเมินผลจะเป็นการเปรียบเทียบทางเลือก ก่อนการตัดสินใจเลือกปฏิบัติ ทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงในการบริหารงานให้น้อยลง

5) **เพื่อการต่อยอดหรือขยายผลโครงการ** หากโครงการบรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรมีการขยายผลโครงการเพื่อนำไปสู่การใช้งานหรือการปฏิบัติในพื้นที่ อื่นๆที่มีโครงการในลักษณะเดียวกันต่อไป

จากคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ว่า การติดตามผลเป็นกระบวนการปฏิบัติงาน ตามแผนงานหรือโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนการประเมินผลนั้นสามารถทำได้ในทุก ช่วงของการดำเนินงานแผนงานหรือโครงการ จนกระทั่งสิ้นสุดแผน สิ้นปีงบประมาณ หรือแผนงาน โครงการได้ดำเนินเสร็จแล้ว

2.1.3 ประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล

- 1) ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาและแก้ไขปัญหานั้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาขององค์กร
- 2) ทำให้วางแผนงานได้ตรงเป้าหมาย ช่วยให้แก้ปัญหาได้ถูกต้อง และพัฒนาได้ตรง ตามนโยบาย
- 3) ช่วยให้การดำเนินการตามแผนได้ราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคอย่าง ได้ผลหรือปรับแผนให้เหมาะสมมากขึ้น
- 4) ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการอย่างชัดเจน อะไรประสบ ผลสำเร็จแล้วสิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่การตัดสินใจไปสู่สภาพ ความต้องการปัจจุบัน

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ในประเทศไทยนั้น แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ได้มีการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุจากแผนฉบับที่ 1 ซึ่งมองผู้สูงอายุในฐานะ "บุคคลที่ได้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและสมควรได้รับการตอบแทน" มีนัยยะว่า ผู้สูงอายุเป็นเพียงผู้ที่เคยทำประโยชน์ต่อสังคม และเมื่อเข้าสู่วัยของการเป็นผู้สูงอายุแล้ว ผู้สูงอายุก็น่าได้ถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องทำประโยชน์ให้กับสังคมอีกต่อไป แต่สังคมมีหน้าที่ในการตอบแทนผู้สูงอายุด้วยการให้การสนับสนุนและดูแล แนวคิดของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 ได้นำไปสู่การสร้างระบบที่เน้นรูปแบบของการให้บริการทางสังคม (Social Service Model) ขึ้นมาช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาของการไม่มีผู้ดูแล อย่างไรก็ตามในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนแปลงมุมมองในเรื่องผู้สูงอายุว่าเป็น "บุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด แต่ในกรณีที่ตกอยู่ในสถานะจะต้องพึ่งพิงผู้อื่น ครอบครัวและชุมชนจะต้องเป็นด่านแรกในการเกื้อกูลเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผลให้นานที่สุด โดยมีสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริมเพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยสูงอายุและความมั่นคงของสังคม" การปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้สูงอายุนั้น นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เพราะเป็นการมองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อสังคม สามารถสร้างสรรคคุณค่าให้กับสังคมได้ โดยในกรณีที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องพึ่งพิงผู้อื่น ครอบครัวและชุมชนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลสนับสนุน ซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องการให้ **ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านและชุมชนเดิม (Aging-in-Place)** ให้นานที่สุด ดังนั้นแนวทางการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุจึงต้องเคลื่อนไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนสามารถดูแลผู้สูงอายุให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

แนวคิดในเรื่องการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. แนวคิดการจัดที่พักอาศัยที่ใช้แนวคิดของการทำให้เป็นสถาบัน (Institutionalization) หรือเป็นที่อยู่อาศัยที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งเป็นที่พักอาศัยในลักษณะของสถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home) บ้านพักผู้สูงอายุ (Home for age) ที่พักอาศัยเพื่อดูแลผู้สูงอายุ (Residential Care Home) หรือบ้านที่มีการดูแลเป็นส่วนตัว (Personal Care Home) 2. แนวคิดการจัดให้มีทางเลือกหรือสร้างทางเลือกในเรื่องที่อยู่อาศัยให้มากที่สุด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ตัดสินใจ 3. แนวคิดผู้สูงอายุอยู่ในที่เดิม (Aging-in-Place)

สำหรับนโยบายในประเทศไทยนั้น เน้นการส่งเสริมแนวคิดให้ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในที่เดิม ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 สำหรับแนวคิดนี้มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1.1 แนวคิดการสูงอายุอยู่ในที่เดิม (Aging-in-Place)

แนวคิดในเรื่องการสูงอายุอยู่อาศัยในที่เดิม เริ่มได้รับความสนใจในช่วงกลางทศวรรษ 1980 แนวคิดนี้ได้รับการมองว่า จะเป็นทางเลือกสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในการจัดหาที่อยู่อาศัยในรูปแบบอื่นให้กับผู้สูงอายุ การสูงอายุอยู่ในที่เดิมจะได้รับความช่วยเหลือโดยการเพิ่มแหล่งการสนับสนุนผู้สูงอายุซึ่งยังคงอยู่ที่บ้าน และในขณะเดียวกันก็สร้างบรรยากาศที่จะทำให้ครอบครัว ญาติ และเพื่อน เพิ่มการสนับสนุนแบบไม่เป็นทางการให้กับผู้สูงอายุให้มากขึ้น แนวคิดนี้ได้ทำให้ผู้สูงอายุในประเทศพัฒนาแล้วรู้สึกผ่อนคลายความกังวลว่า จะมีทางเลือกที่ไม่ต้องเข้าไปใช้ชีวิตในสถานลักษณะเป็นสถาบันอย่างสถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home) แนวคิดนี้ได้นำไปสู่การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการอยู่อาศัย (Assisted Living Facilities - ALF) ในลักษณะที่มีการจัดให้มีห้องหรือห้องชุด (Apartment) ที่ผู้สูงอายุยังคงมีความเป็นส่วนตัว ขณะเดียวกันก็มีการตัดให้บริการการดูแลในด้านการรักษาพยาบาลและการช่วยเหลือในกิจกรรมในชีวิตประจำวันด้วย เช่น การอาบน้ำ การแต่งตัว การรับประทานอาหาร หรือแม่แต่งงานบ้านต่างๆ เมื่อเข้าสู่ปี 2000 การสร้างที่อยู่อาศัยในลักษณะนี้เกิดขึ้นและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีทั้งการ

สร้างที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ที่รวมเอาสถานดูแลผู้สูงอายุ (Nursing Home) เอาไว้ด้วย และมีการให้บริการในแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยด้วย (Wilson, K.B., 2007)

ซึ่งแนวคิดการสูงอายุอยู่ในที่เดิมนี่เป็นทัศนคติในเชิงการบูรณาการ ซึ่งมองว่าเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสุขและพึงพอใจ โดยยังคงสามารถดำรงชีวิตในชุมชนที่ได้อยู่อาศัยมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้ชุมชนและสังคมจะต้องสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างระบบให้คนที่อยู่ในละแวกเดียวกันและคนในชุมชน มีความเอื้ออาทรในการที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ และมีบริการต่างๆในระดับท้องถิ่นและชุมชนที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ที่จะสนองต่อผู้ที่เข้าสู่วัยของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต ความต้องการ และความคาดหวัง เช่น การเดินทางแหล่งซื้อของใช้จำเป็น การพักผ่อนหย่อนใจหรือสันทนาการ ฯลฯ โดยผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศของความเป็นมิตรและเอื้ออาทร ซึ่งปัญหาสำคัญของการดำเนินการตามแนวคิดในกลุ่มนี้ คือ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดในเรื่องที่อยู่อาศัยและสภาวะแวดล้อมของชุมชนและสังคม ไปสู่สิ่งที่เรียกว่า **การออกแบบสำหรับคนทุกกลุ่ม (Design-for-all) และสิ่งแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตสำหรับคนทุกกลุ่ม (Living Environment for All)** ด้วย นอกจากนี้ ความคิดในเชิงบูรณาการนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การให้ผู้สูงอายุยังคงอยู่ในชุมชนเดิม จะทำให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้คนในกลุ่มอายุต่างๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนต่างรุ่นอายุก็จะมีผลต่อบุคคล ดังนั้นการเอื้ออำนวยให้คนสามารถต่อเติมหรือปรับที่อยู่อาศัย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับคนรุ่นลูกหลานได้จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุน

2.2.2 นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

พัฒนาการของแนวคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้มีการปรับเปลี่ยนมาโดยตลอด โดยประเทศที่ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้ให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่า นโยบายในเรื่องนี้ควรมุ่งเน้นไปทั้ง 3 ด้านด้วยกัน คือ

ก) **ด้านที่ 1** ด้านการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในบ้านเดิมของตน โดยพยายามเพิ่มแรงจูงใจและลดสิ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุต้องเคลื่อนย้ายออกจากบ้านของตนเอง เช่น การสนับสนุนให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการที่จะช่วยให้เงินสนับสนุนบางส่วนกับผู้สูงอายุที่ต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัย รวมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชนที่ให้เงินกู้โดยการลดภาษี

ข) **ด้านที่ 2** ด้านการสนับสนุนยุทธศาสตร์ของการสร้างทางเลือกที่หลากหลายในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงเพื่อเพิ่มพื้นที่ในบ้านให้มีส่วนที่ผู้สูงอายุจะอยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างชุมชนเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ (Gated Communities) การสร้างระบบการให้ความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตแก่ผู้สูงอายุ (Assisted Living Scheme) หรือการสร้างบ้านที่ให้การดูแลส่วนบุคคล (Personal Care Home) ซึ่งก็จะต้องมีการกำหนดกันต่อไปว่า ภาคส่วนใดจะเข้ามาร่วมดำเนินการในส่วนไหน และที่อยู่อาศัยในแต่ละแบบควรอยู่ในแหล่งใด

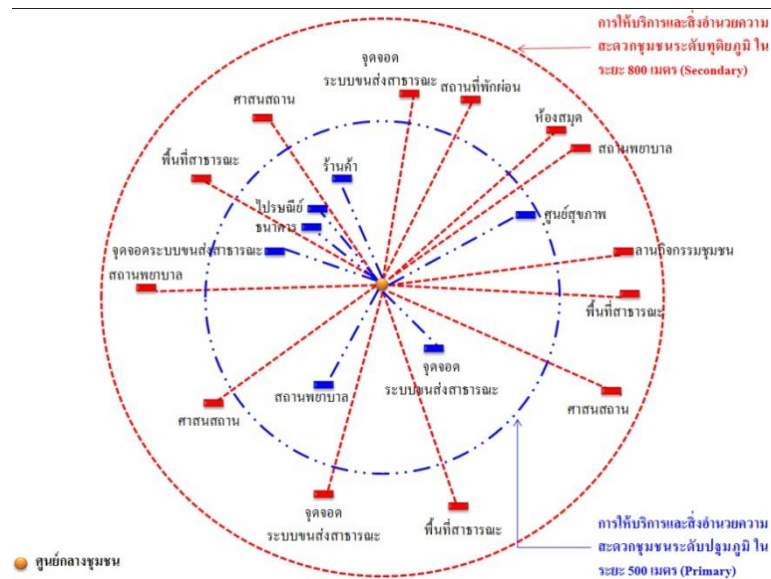
ค) **ด้านที่ 3** คือการสร้างหลักประกันว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่ได้จัดขึ้นมานี้ได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุกลุ่มซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อยหรือยากจน

2.3 แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับระยะทางของสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน⁴

ผู้สูงอายุจะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตั้งอยู่ระหว่างบ้านหรือร้านค้าบ่อยๆ และจะไปสถานพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ โดยหลักการออกแบบคือ การตั้งร้านค้า ป้ายรถเมล์ สถานพยาบาลและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ในระยะ 10 นาที หรือ 800 เมตรของการเดินเท้า อย่างไรก็ตามการคำนวณระยะทางเหล่านี้ใช้ได้เพียงกับผู้คนวัยหนุ่มสาวเท่านั้น เพราะโดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุประมาณ 75 ปีจะใช้เวลาประมาณ 10-20 นาทีในการเดิน 400-500 เมตร และผู้สูงอายุยังไม่สามารถเดินติดต่อกันนานเกิน 10 นาทีโดยไม่พักได้ ดังนั้นหลักการออกแบบเพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายควรมีลักษณะดังแสดงในภาพดังนี้

⁴ Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. *Inclusive urban design: Street for life*. Oxford: Architectural Press, 2006.

รูปที่ 2.1 : แสดงระยะทางของสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ⁵

- ที่อยู่อาศัยไม่ควรอยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ ธนาคาร คลินิกสุขภาพ ห้องน้ำสาธารณะ ที่นั่งสาธารณะ และป้ายรถประจำทางเกินกว่า 500 เมตร
- ที่อยู่อาศัยไม่ควรอยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของมา ก เช่น บริเวณพื้นที่เปิด (สวนสาธารณะ ที่ดินจัดสรร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ) ห้องสมุด คลินิกหมอพื้นบ้าน ร้านแว่นตา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สมาคม สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยผ่อนคลายนั่งสาธารณะ และที่นั่งสาธารณะเกินกว่า 800 เมตร
- ทางเข้าไปสู่อาคาร หรือสถานที่ต่างๆ ควรจัดให้เห็นได้อย่างชัดเจน และจำได้ง่าย
- ธรณีประตูของสถานที่ต่างๆ ควรอยู่ระดับเดียวกับพื้นที่ตั้ง
- จัดวางเก้าอี้สาธารณะทุก 100 ถึง 125 เมตร
- ถนนแต่ละสายควรติดต่อกัน มองเห็นได้ชัดเจน และมีทางแยกที่ไม่ล้น
- พื้นควรเรียบ และมีความกว้าง 2 เมตร
- ควรใช้ทางลาดที่ไม่ชันในบริเวณที่มีการเปลี่ยนระดับพื้นมากกว่าใช้ขั้นบันได
- ควรจัดให้มีทั้งทางลาด และบันไดในบริเวณที่มีการเปลี่ยนระดับพื้นมาก

⁵ รุติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์. การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

- พื้นต่างระดับ ควรจัดให้มีราวจับ ทำพื้นไม่ลื่น ไม่ใช้สีที่สว่างเกินไป และควรแสดงตำแหน่งให้เห็นอย่างชัดเจน

2.4 วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี⁶

2.4.2 การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา : ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี⁷

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ⁸

2.5.2 การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท⁹

⁶ มงคล ปฐมกุลเวสสารัช. การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

⁷ สฐิตพันธ์ ภูมิอภิรัตน์. การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

⁸ วิชญ์ยศ เหลียวรุ่งเรืองและคณะ. การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา เพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. 2552.

⁹ กิตติอร ศิริสุข และคณะ. การปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553.

ตารางที่ 2.1 : สรุปงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย	มงคล ปฐมกุลเวสารัช (2554)	ฉัตรพันธ์ ภูมิภักดิ์ (2554)	วิฑูร เหลียวรุ่งเรืองและคณะ (2552)
ชื่อเรื่อง	การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ	การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีคุณภาพ	การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา	ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี	ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี	ตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
กลุ่มตัวอย่าง	บ้านผู้สูงอายุ ที่ได้รับการปรับปรุงในปีงบประมาณ 2553 จำนวน 10 หลัง	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่ 4, 6 จำนวน 106 คน	บ้านผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวน 10 หลัง
วัตถุประสงค์	ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย , ปัญหาการอยู่อาศัย , การติดตามผล เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	ศึกษาสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน	ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย ปัญหาการอยู่อาศัย และเสนอแนวทางการปรับปรุงบ้านแต่ละหลัง
ผลการวิจัย	งบประมาณเป็นปัญหาหลัก ทางเลือกแก้ไข ปัญหา : การซ่อม, การใช้แรงงานและวัสดุท้องถิ่น	งบประมาณและการขาดความเข้าใจในงานของผู้ดำเนินงาน เป็นปัญหาหลักของการดำเนินงาน	แนวทางการปรับปรุงบ้านทั้งหมด 10 หลัง
ความแตกต่างในวิทยานิพนธ์	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ศึกษาในจังหวัดสิงห์บุรี ศึกษาเฉพาะในเรื่องที่อยู่อาศัย งานวิจัยเฉพาะส่วนติดตาม ไม่มีการประเมินผลการดำเนินงาน 	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ศึกษาในจังหวัดสิงห์บุรี ศึกษาเฉพาะในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นงานวิจัยเฉพาะส่วนการออกแบบเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัย	มงคล ปฐมกุลเวสาร์ช (2554)	ฐิติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์ (2554)	วิฑูร เหลียวรุ่งเรืองและคณะ (2552)
ความ เหมือนใน วิทยานิพนธ์	<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มประชากรเป็นผู้สูงอายุ ● งานวิจัยในลักษณะของการติดตาม ● ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยผู้สูงอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มประชากรเป็นผู้สูงอายุ ● งานวิจัยในลักษณะของการติดตามและประเมินผลโครงการ ● ศึกษาข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มประชากรเป็นผู้สูงอายุ ● พื้นที่ศึกษาคือเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ● ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยผู้สูงอายุ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการติดตามและประเมินโครงการปรับปรุงพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบทในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.1.1 กำหนดปัญหาในการวิจัย

โครงการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงรายนั้น ตามแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2553 - 2555 ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างดำเนินการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอีก 1 หลังสุดท้าย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งดำเนินการในปีเดียวกัน และโครงการได้ดำเนินงานสำเร็จเรียบร้อยแล้ว นับว่ามีความล่าช้าในการดำเนินงานอยู่ ดังนั้นงานวิจัยการติดตามและประเมินผลโครงการปรับปรุงและพัฒนาฯ ในพื้นที่เทศบาลยางฮอมนี้ จะทำให้สามารถทราบว่าการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมาที่มีความเหมาะสมต่อพื้นที่หรือไม่ ผ่านทางการศึกษาข้อมูลทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับผู้นำ, ผู้วางนโยบาย, นักพัฒนา, อาสาสมัคร ตลอดจนผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยจริง

3.1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (พื้นที่ต้นแบบ)
- 2) เพื่อติดตามผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาปีล่าสุด (ปี 2553-2555) ใน พื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในเชิงกายภาพและเชิงคุณภาพ และเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงาน

4) เพื่อเสนอแนวในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ทต.ยางฮ่อม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย

3.1.3 ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

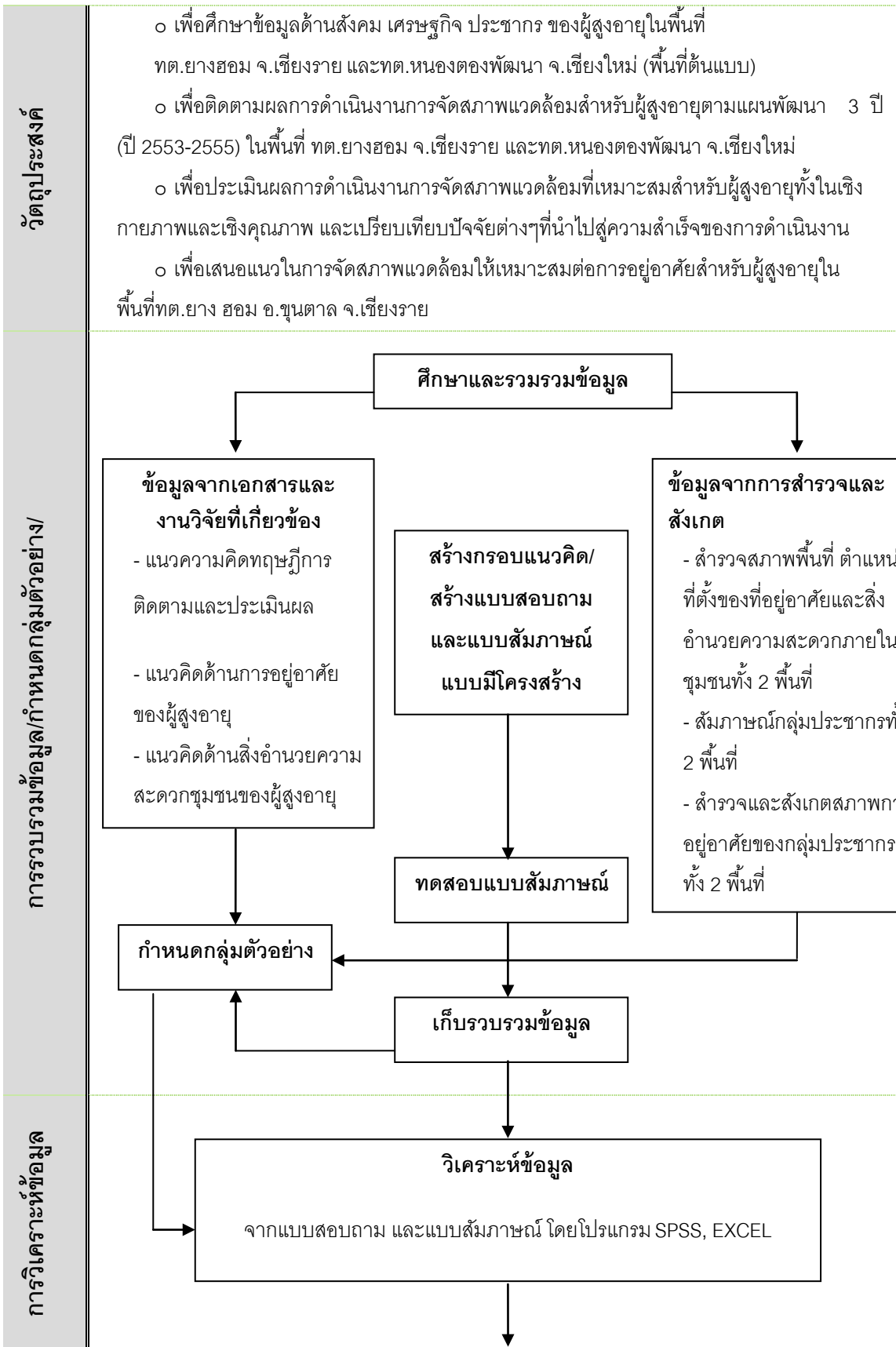
- แนวคิดและหลักการการติดตามและประเมินผล
- แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
- แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

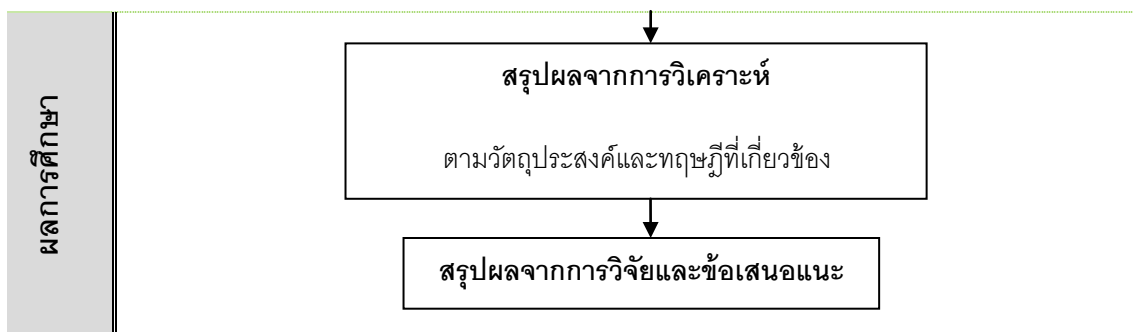
3.1.4 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ทำการศึกษา

โดยการศึกษาจากทางเอกสารการวางแผนของโครงการ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและรายละเอียดของโครงการ รวมทั้งค้นคว้าจากเว็บไซต์ของพื้นที่เป้าหมาย นอกจากนี้ ใช้การสำรวจพื้นที่เป้าหมายเบื้องต้น เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่พบในการดำเนินงานโครงการด้วย

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานภายใต้โครงการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ มีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3.1 : แสดงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

3.2.1 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

รวบรวมข้อมูลแผนดำเนินงานของทางพื้นที่ศึกษาในช่วงระยะเวลาปีงบประมาณที่มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งผลการดำเนินงานและปัญหา/อุปสรรค ที่เกิดขึ้นกับโครงการ รวมทั้งการสัมภาษณ์ข้อมูลโครงการจากเจ้าหน้าที่และชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง สำรวจโครงการ และการถ่ายภาพโครงการโดยรอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการข้างต้น

3.2.2 การวางแผนและออกแบบงานวิจัย

การวางแผนและออกแบบงานวิจัยเพื่อทำการติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของโครงการ ในทั้ง 2 พื้นที่ นำมากำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน ตัวชี้วัด และวิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าว ทำให้กำหนดตัวแปรที่ต้องการได้ (ดังตารางที่ 3.2, 3.3) ได้แก่

- 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงการ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา ได้แก่ บริเวณที่ได้รับการจัดสภาพใหม่, ผู้ใช้งานบริเวณที่ได้รับการจัดสภาพใหม่, ผู้ที่มีส่วนในการดำเนินงานโครงการ
- 2) สภาพสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนบุตร กิจวัตรประจำวัน
- 3) สภาพเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาชีพ รายได้ ค่าใช้จ่าย

- 4) สภาพที่อยู่อาศัย ได้แก่ ลักษณะที่อยู่อาศัย บุคคลที่อยู่อาศัย ด้วย ลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน
- 5) ลักษณะสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพโดยรวม โรคภัย/ไข้เจ็บ บริเวณที่ได้รับบาดเจ็บ ผู้ที่ดูแลในยามเจ็บป่วย
- 6) การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก ในชุมชน/บ้าน ความต้องการบริการ พาหนะที่ใช้เดินทาง งบประมาณในการดำเนินงาน ผู้ดำเนินงาน ความถี่ในการเข้าใช้
- 7) ทักษะคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อโครงการ
- 8) ผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ
- 9) นำมาสู่การออกแบบเครื่องที่จะนำมาใช้ในการติดตามและ ประเมินผลโครงการ ทั้งในเชิงคุณลักษณะและเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บ ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของการติดตามและประเมินผล ซึ่งจะใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล 4 วิธี ได้แก่ การสังเกต (Observation), แบบสอบถาม (Questionnaire), สัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และสุดท้ายเป็นการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 3.1 แจกแจงการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยด้านการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก

ชุมชน

ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	เครื่องมือในการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> ○ เพศ ○ อายุ ○ สถานภาพ 	แบบสอบถาม / แบบสำรวจ	สูงอายุที่อาศัยอยู่ในทต.ยางฮ่อมและทต.หนองตองพัฒนาประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 คน
สภาพสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ○ การนับถือศาสนา ○ ระดับการศึกษา ○ จำนวนบุตร / จำนวนสมาชิกในครอบครัว 		
สภาพเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ○ อาชีพเดิม / อาชีพปัจจุบัน ○ รายได้ต่อเดือน / รายจ่ายต่อเดือน ณ ปัจจุบัน 		
ลักษณะสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ○ ลักษณะสุขภาพโดยรวม ○ โรคประจำตัวของผู้สูงอายุ ○ ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย ○ ปัญหาการทำงานของร่างกาย ○ สถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บ 		
สภาพการอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> ○ ลักษณะที่อยู่อาศัย ○ บุคคลที่อยู่อาศัยด้วย ○ ลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน ○ ความคิดในการย้ายที่อยู่อาศัย 		
สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ○ สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในชุมชน ○ ความต้องการด้านการบริการในชุมชน ○ ความต้องการด้านสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อม ○ พาหนะที่ใช้เดินทาง ○ ความถี่ในการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ○ ความพึงพอใจในการใช้งานของผู้สูงอายุ 		
การบริหารจัดการโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> ○ ปัจจัยด้านบุคคลที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญ ○ ปัจจัยด้านบุคคลที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญในการดำเนินงานโครงการ ○ ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน 	แบบสัมภาษณ์ / แบบสอบถามเชิงลึก	การสัมภาษณ์ 3คน/พื้นที่

ตารางที่ 3.2 แจกแจงการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ

ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	เครื่องมือในการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> ○ ชื่อ - นามสกุล ○ เพศ ○ อายุ ○ สถานภาพ ○ ที่อยู่อาศัย 	แบบสัมภาษณ์ / แบบสำรวจ	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน ทต.บางฮ่อม และทต.หนอง ตองพัฒนา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน
สภาพสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ○ จำนวนบุตร / ○ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ○ กิจวัตรประจำวัน 		
สภาพเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ○ รายได้ต่อเดือน 		
ลักษณะสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ○ ลักษณะสุขภาพโดยรวม ○ โรคประจำตัวของผู้สูงอายุ ○ ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย ○ สถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บก่อนการปรับปรุง 		
การปรับปรุงที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> ○ ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม ○ บริเวณที่ได้รับการปรับปรุง ○ งบประมาณการปรับปรุง ○ อายุในการปรับปรุง ○ ผู้ดำเนินการปรับปรุง ○ ความช่วยเหลืออื่นๆ ○ เกณฑ์ในการได้รับเลือก 		
ประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> ○ อุบัติเหตุหลังการปรับปรุง ○ ความพึงพอใจในการปรับปรุง 	แบบสัมภาษณ์ / แบบสอบถามเชิงลึก	การสัมภาษณ์ 3 คน/พื้นที่
	<ul style="list-style-type: none"> ○ ขั้นตอนการปรับปรุง ○ ปัญหา/อุปสรรคในการปรับปรุง 		

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะของ ตัวแปรที่แตกต่างกันออกไปผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ ทั้งรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การดำเนินงาน เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค และใช้การจดบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1) การสังเกต (Observation)

ใช้การสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทางด้านกายภาพของโครงการ เช่น การสังเกตเพื่อสำรวจทำเลที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ, คุณภาพของโครงการ, ความเป็นอยู่ของผู้อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ, สภาพการปฏิบัติงานและพฤติกรรมกรทำงาน ของผู้สูงอายุ รวมทั้งการถ่ายภาพควบคู่ด้วย

2) การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

การสร้างแบบสอบถามนี้ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดย กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้สูงอายุใน 2 พื้นที่เป้าหมาย แบ่งออกเป็นข้อมูล 4 ส่วนด้วยกัน

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 2 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ณ ปัจจุบัน
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

3) การสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview)

แบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการ จัดทำนโยบาย ผู้บริหารและนักพัฒนาต่างๆ กับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ โดยสร้างแบบ สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสอบถามรายบุคคลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีหน้าที่จัดทำ นโยบาย, ผู้บริหาร/นายก อบต., นักพัฒนาสังคมจังหวัด/นักพัฒนาชุมชนพื้นที่ และ ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน/พื้นที่ รวมทั้งการสนทนากลุ่ม เพื่อสำรวจความคิดเห็นจาก กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ถึงประเด็นต่างๆ อาทิเช่น ความต้องการและความสำคัญต่อ

การปรับปรุงพื้นที่ต่างๆ ภายในชุมชน, ภาวะผู้นำและตัวขับเคลื่อนสำคัญของพื้นที่ที่ช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จและดำเนินต่อไปได้ โดยเมื่อรวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 กลุ่ม จะได้จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถช่วยในการวิเคราะห์และตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้

3.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.2.4.1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้มีหน้าที่จัดทำนโยบาย, ผู้บริหาร/นายก อบต. , นักพัฒนาสังคมจังหวัด/นักพัฒนาชุมชนพื้นที่และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน/พื้นที่

3.2.4.2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับแบบสอบถาม

คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่อาศัยในพื้นที่เป้าหมาย 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 199 คน

3.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1) ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำโครงการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพใน 2 พื้นที่ ปัญหาและ

อุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานและ แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และจากเอกสารการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

2) ข้อมูลปฐมภูมิ

ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่จัดทำนโยบาย, ผู้บริหาร / นายก อบต., นักพัฒนาสังคมจังหวัด/ นักพัฒนาชุมชนพื้นที่ และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน / พื้นที่ เกี่ยวกับทัศนคติในการดำเนินงาน รวมถึงผลการดำเนินงานและอุปสรรคในการทำงาน

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

- การใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic)
- การใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในด้าน ความทัศนคติและความพึงพอใจ

3.2.7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

- สรุปผลการดำเนินงานของของพื้นที่เป้าหมายทั้ง 2 พื้นที่ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- สรุปผลข้อค้นพบในงานวิจัยที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 พื้นที่
- สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- เสนอแนวทางการปรับปรุงโครงการการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

4.1.1 ข้อมูลทั่วไประดับมหภาค (Macro)

4.1.1.1 วิวัฒนาการเชิงพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา

ในปี พ.ศ.2399 พื้นที่ในบริเวณตำบลยางฮอมเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีที่ว่างเปล่าจำนวนมากจึงมีผู้คนอพยพมาตั้งรกรากในเขตตำบลยางฮอม โดยส่วนมากแล้วจะอพยพมาจากจังหวัดน่าน, จังหวัดแพร่, จังหวัดลำปางและจังหวัดพะเยา และอีกส่วนหนึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้งและเมี่ยน ซึ่งอาศัยอยู่ตามภูเขาที่อยู่ในบริเวณเทือกเขาตอยยาว ดอยผาตั้ง คือบริเวณยอดเขาอำเภอเทิง อำเภอเวียงแก่นและอำเภอขุนตาลปัจจุบัน โดยก่อนนั้นพื้นที่หมู่บ้านในอำเภอขุนตาลทั้งหมดเรียกว่า แคว้นน้ำแพร่เหนือ มีผู้ดูแลเรียกว่านายบ้านหรือพ่อแคว้น โดยมีนายบ้านคนแรก คือพ่อแคว้นกองแก้ว น้ำแพร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2417 แคว้นน้ำแพร่เหนือได้ยกฐานะเป็นตำบลน้ำแพร่เหนือ ในปี พ.ศ. 2424 ได้เปลี่ยนตำแหน่งของแคว้นกองแก้ว น้ำแพร่ ต่อมาได้เสียชีวิตลง ทางราชการได้ตั้งขุนน้อยพรม อนุเคราะห์ เป็นผู้ปกครอง ระหว่างปี พ.ศ. 2424-2455 จนสิ้นชีวิต ทางราชการได้แต่งตั้งขุนจำเนียร เขตชน เป็นผู้ปกครอง และเปลี่ยนชื่อตำบลน้ำแพร่เหนือเป็นตำบลยางฮอมในปี พ.ศ. 2475 และตลอดเวลาที่ผ่านมานั้น ตำบลยางฮอมอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอเทิง จนเมื่ออำเภอขุนตาลได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539 ตำบลยางฮอมจึงได้อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอขุนตาลตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน ตราสัญลักษณ์ของตำบลยางฮอมคือ ต้นยางหอมสองต้น

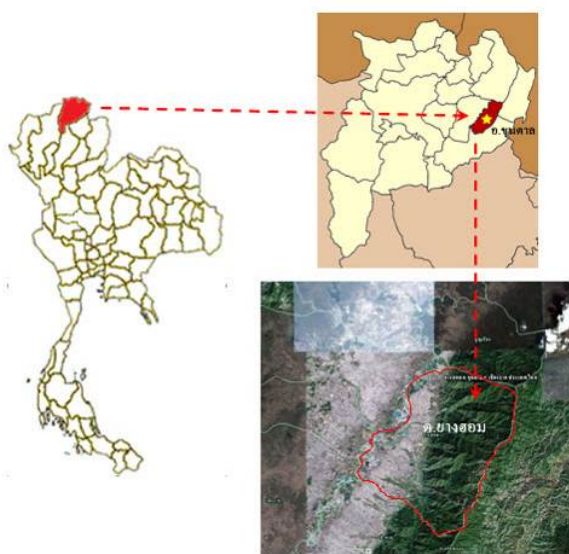
4.1.1.2 ลักษณะการปกครอง

ตำบลยางฮอมแบ่งออกเป็น 21 หมู่บ้านได้แก่ บ้านป่าบง ป่าแดง ทุ่งศรีเกิด น้ำแพร่ ห้วยหลวง ห้วยหลวงใต้ ชมภู ยางฮอมใหม่ ห้วยสักใหม่ พัฒนา งามเมือง ยางฮอม

พญาพิภักดิ์ น้ำแพร่เหนือ ห้วยสักเหนือ ดงเจริญ ยางหอม ชมภูใต้ น้ำแพร่ใต้ ห้วยหลวงเหนือ ป่าแดงใหม่ โดยอยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลยางหอม

4.1.1.3 ลักษณะทางภูมิประเทศ

ตำบลยางหอมตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา ลาดเอียงจากทิศตะวันออกซึ่งเป็นภูเขาสูง เป็นต้นน้ำลำธารไหลผ่านหมู่บ้านลงสู่แม่น้ำอิงด้านทิศตะวันตก ลำธารใหญ่และน้อย จำนวน 13 สายแหล่งน้ำธรรมชาติประเภทบึง หนอง 49 แห่ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ฝาย 56 แห่ง บ่อน้ำตื้น 1,459 แห่ง บ่อโยก 28 แห่ง อ่างเก็บน้ำ 3 แห่ง และมีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอขุนตาล ห่างจากที่ว่าการอำเภอขุนตาล ประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงราย 74 กิโลเมตร และมีอาณาเขต ดังนี้

แผนที่ 4.1 : แสดงตำแหน่งที่ตั้ง ตำบลยางหอม อำเภอขุนตาลจังหวัดเชียงราย

4.1.1.4 สภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ

ภัยหนาวจะเกิดขึ้นประมาณ เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เด็กและผู้สูงอายุประสบภัยอากาศหนาวเย็นภัยแล้งจะเกิดขึ้นประมาณเดือนมีนาคม - พฤษภาคม เกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง ส่วนใหญ่จะหว่านข้าวประมาณเดือนมีนาคม น้ำท่วมจะ

เกิดขึ้นประมาณ เดือนมิถุนายน - กันยายน เนื่องจากแม่น้ำอิงหนุนและมีน้ำป่าไหลหลาก
ชาวบ้านประสบภัยเป็นระยะเวลา 2-14 วัน

4.1.1.5 สภาพการคมนาคม สาธารณูปโภคพื้นฐานและอาคารสาธารณะ ในพื้นที่

1) การคมนาคม

ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอขุนตาลทางทิศเหนือ ประมาณ 12 กิโลเมตร ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงราย 74 กิโลเมตร การติดต่อระหว่างตำบล - อำเภอและระหว่างหมู่บ้านและติดต่อตำบลและอำเภอข้างเคียงดังนี้

- ถนนทางหลวงหมายเลข 1020 สายเทิง – เชียงของ
- ถนน รพช. ระหว่างบ้านใหม่พัฒนา – บ้านพญาพิภักดิ์
- ถนน กรป.กลาง ระหว่างบ้านชมพู – อำเภอพญาเม็งราย

2) สาธารณูปโภคพื้นฐาน

- ระบบไฟฟ้า มีไฟฟ้าอย่างทั่วถึงทั้ง 21 หมู่บ้านและมีไฟฟ้าสาธารณะ 79 จุด
- ระบบประปา มีระบบประปา (ประปาผิวดิน ประปาภูเขา ประปาบาดาล) ใช้ภายในหมู่บ้าน 11หมู่บ้าน นอกนั้นอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ
- ระบบโทรคมนาคม มีโทรศัพท์บ้าน ประมาณ 90 % ของครัวเรือน โทรศัพท์สาธารณะ 14 แห่ง

3) อาคารสาธารณะ สิ่งก่อสร้างและการประกอบธุรกิจต่างๆ

- ที่ทำการเทศบาลตำบลยางฮ่อม
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 21 แห่ง
- วัด 9 วัด และโบสถ์ 1 แห่ง ซึ่งโบสถ์ร่วมเกล้าขุนตาล ตั้งอยู่ บ้านงามเมือง หมู่ที่ 11
- โรงพยาบาลของรัฐขนาด 30 เตียง 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลขุนตาล
- สถานีนอนมัธยมประจำตำบล มี 2 แห่ง ตั้งอยู่ บ้านดงเจริญ หมู่ 16 และบ้านน้ำแพร่ หมู่ที่ 4

- สถานพยาบาลเอกชน 1 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 19
- ศูนย์บริการประชาชน 1 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 5 บ้านห้วยหลวง
- ที่ทำการไปรษณีย์ (เอกชน) 1 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 21
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 9 แห่ง
- โรงเรียน ประถมศึกษา 6 แห่ง และมัธยมศึกษา 1 แห่ง
- ตลาดสดใหญ่ 2 แห่ง และ ตลาดย่อย
- บิมน้ำมัน 1 แห่ง (บิมน้ำมัน) ตั้งบ้านชมภู หมู่ 7
- บิมน้ำมันหลอด 9 แห่ง
- ร้านค้าของชำทั่วไป 85 แห่ง
- ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง 5 แห่ง
- ร้านจำหน่ายแก๊ส 2 แห่ง

4.1.1.6 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรในพื้นที่

1) ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่าอาชีพหลักส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่คือ ทำไร่ทำนา ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการผลิตค่อนข้างดี เพราะได้แหล่งความรู้และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกันในอาชีพต่างๆ จึงมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตอย่างเหมาะสม ใช้เครื่องจักรการเกษตรและปัจจัยการผลิตไม่มีการใช้แรงงานสัตว์ทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรจะมีเครื่องจักรเพื่อการเกษตร เช่น รถไถเดินตาม ท่อสูบน้ำ นอกจากนั้นคือรับจ้าง โดยมีอาชีพเสริมทอผ้าพื้นเมือง ซึ่งรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน อยู่ที่ประมาณ 40,000 -80,000 บาท/ปี และรายจ่ายของครัวเรือน อยู่ที่ประมาณ 40,000 - 70,000 บาท/ปี

2) ลักษณะทางด้านประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตร มีความรู้ความสามารถในการผลิตค่อนข้างดี เพราะได้แหล่งความรู้ และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกันในอาชีพต่างๆ จึงมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตอย่างเหมาะสม ประชากรส่วนใหญ่ทำสินเชื่อเพื่อการเกษตร 80% มีภาระหนี้สิน ธกส. สหกรณ์ ธนาคารออมสิน กองทุนหมู่บ้าน และพ่อค้านายทุน

การนับถือศาสนา ราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 18 หมู่บ้าน นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 1 หมู่บ้าน คือบ้านงามเมือง หมู่ที่ 11 นับถือผีบรรพบุรุษ จำนวน 2 หมู่บ้าน คือบ้านใหม่พัฒนา หมู่ 10 (เผ่าเมี่ยน) และบ้านพญาพิภักดิ์ หมู่ที่ 13 (เผ่าม้ง) ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรและผู้สูงอายุตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

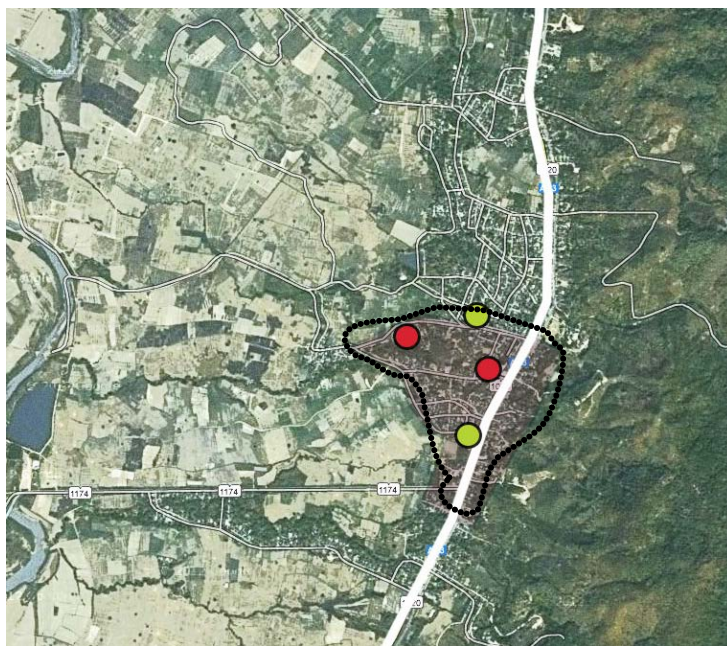
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากรทั้งหมด ปี 2554				ประชากรผู้สูงอายุ
		ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	
1	ป่าบง	203	374	342	719	79
2	ป่าแดง	157	234	255	489	45
3	ทุ่งศรีเกิด	234	352	354	711	81
4	น้ำแพร่	175	274	290	574	68
5	ห้วยหลวง	191	280	301	591	62
6	ห้วยหลวงใต้	75	140	136	276	15
7	ชมภู	236	360	332	702	75
8	ยางฮอมใหม่	213	374	353	732	68
9	ห้วยสัก	292	454	416	870	91
10	ใหม่พัฒนา	135	290	273	563	43
11	งามเมือง	39	61	48	109	16
12	สันติชัย	74	381	391	772	42
13	พญาพิภักดิ์	169	314	304	628	22
14	น้ำแพร่เหนือ	122	249	227	476	41
15	ห้วยสักเหนือ	259	410	453	863	67
16	ดงเจริญ	135	212	216	428	51
17	ยางฮอม	142	233	252	485	59
18	ชมภูใต้	116	204	190	394	52
19	น้ำแพร่ใต้	143	228	267	495	57
20	ห้วยหลวงเหนือ	128	209	209	418	42
21	ป่าแดงใหม่	120	215	217	432	58
รวม		3,558	5,848	5,826	11,727	1,177

4.1.2 ข้อมูลทั่วไประดับจุลภาค(Micro)

4.1.2.1 ตำแหน่งที่ตั้งและขอบเขตพื้นที่ศึกษา

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลห้วยซ้อและตำบลบุญเรือง อำเภอเชียง
ของจังหวัดเชียงราย
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่นจังหวัดเชียงราย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด
เชียงราย

โดยขอบเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยพื้นที่ชุมชน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5 บ้าน
ห้วยหลวง, หมู่ที่ 6 บ้านห้วยหลวงใต้ และหมู่ที่ 20 บ้านห้วยหลวงเหนือ ซึ่งขอบเขตโดยภาพรวมจะ
อยู่ในรัศมี 800 เมตร จากสถานที่ ที่สำคัญของชุมชน

แผนที่ 4.2 : แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาครอบคลุม 3 หมู่บ้าน

4.1.2.2 ลักษณะการปกครอง

พื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือ คือ หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 20
ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลของ เทศบาลตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาลจังหวัดเชียงราย

4.1.2.3 อาคารสาธารณะและพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน

ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา พบว่า ตลาดสดร้านค้าร้านอาหารเป็นสถานที่ในการจับจ่ายใช้สอยและพบปะพูดคุยของผู้สูงอายุ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านศาลาชุมชน/ศาลาอเนกประสงค์ (ในวัด) เป็นที่ที่ผู้สูงอายุใช้พักผ่อน และพบปะพูดคุย มีพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ วัดพระธาตุจอมสวรรค์เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และจุดชมวิวในตำบล และดอยพญาพิภักดิ์เดิมเคยใช้เป็นสถานที่หลักในการทำกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุและจัดงานเทิดไถ่องค์ราชันย์ปัจจุบันเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและจุดชมวิวประจำตำบล

รูปที่ 4.1 : แสดงพื้นที่สาธารณะและท่องเที่ยว

1) อาคารสาธารณะ

- สถานีอนามัยตำบลยางหอม (ป่าแดง) เป็นสถานที่ในการให้บริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุชั้นปฐมภูมิและการตรวจรับเวชภัณฑ์หรือส่งผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลขุนตาล
- โรงเรียนป่าแดงห้วยหลวงและโรงเรียนยางหอมวิทยาคม
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กป่าแดงและโรงเรียนอนุบาล
- ตลาดสดร้านค้าร้านอาหาร

- เทศบาลตำบลยางฮอมเป็นสถานที่ติดต่อราชการ
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านศาลาชุมชน /ศาลาอเนกประสงค์ (ในวัด)
ผู้สูงอายุพักผ่อนพูดคุย
- ศูนย์ประสานงานอเนกประสงค์ผู้สูงอายุบ้านป่าแดง
- ศูนย์สามวัยสถานใยรักแห่งครอบครัวบ้านห้วยลึกมีห้องประชุมเครื่องออกกำลังกายห้องน้ำ ส้วมสาธารณะและสถานที่ทำกิจกรรมกลางแจ้ง

รูปที่ 4.2 : แสดงสิ่งอาคารสาธารณะของพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม

2) พื้นที่ศูนย์กลางชุมชน

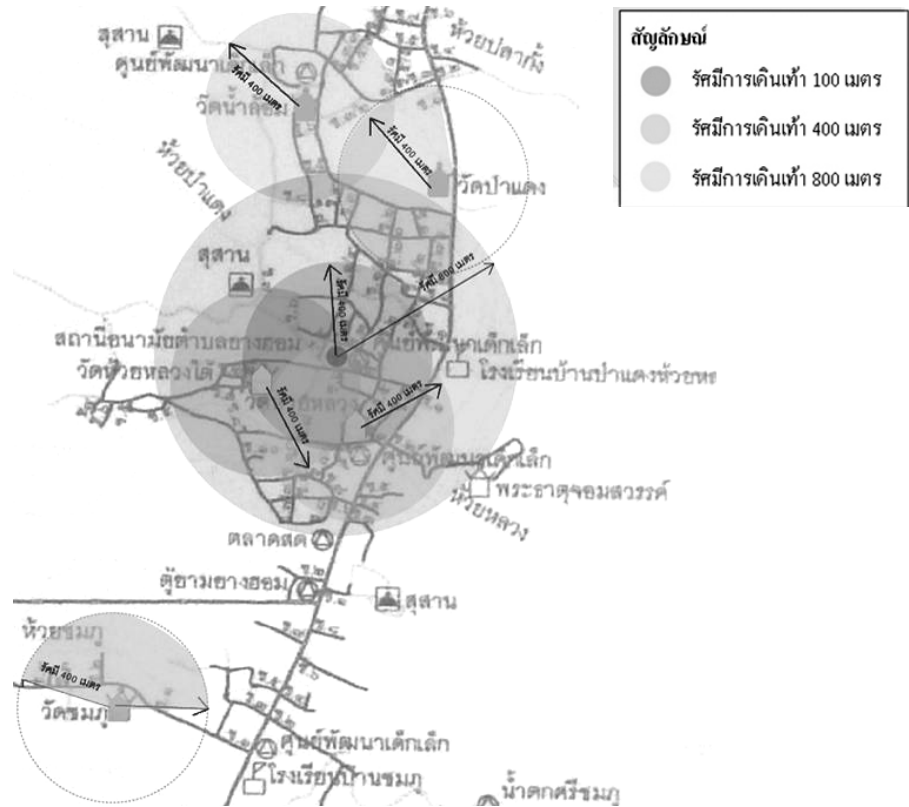
สถานที่พื้นที่ทำกิจกรรมในชุมชนของผู้สูงอายุในชุมชนนั้นพบว่ามีพื้นที่หลัก 2 แห่งคือวัดและสถานีอเนกมัยซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย

รูปที่ 4.3 : แสดงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนวัดและสถานเอนามัยอย่างฮ่อม

จากการสำรวจสามารถสรุปการให้บริการของพื้นที่ศูนย์กลาง โดยแบ่งพื้นที่ตั้งอาคารสาธารณะเป็น 3 โซน ระยะรัศมีการเดินทางและการให้บริการที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 ระยะคือ 400 เมตร 800 เมตรและมากกว่า-ขึ้นเขา 800 เมตรซึ่งเป็นระยะทางที่เกี่ยวข้องกับระยะการเดินทางของคนในพื้นที่และของผู้สูงอายุส่วนการเข้าไปใช้บริการสาธารณะต่างๆจะใช้เส้นทางคือถนนสายต่างๆในชุมชนซึ่งมีระยะทางที่สามารถเดินไปยังพื้นที่ในชุมชนได้สะดวกและอยู่ในรัศมีที่ผู้สูงอายุยังสามารถเดินทางได้

- 2.1 ระยะการเดินทางเข้ารัศมีการเดินทาง 400 เมตร
- 2.2 ระยะการเดินทางเท้าและจักรยานหรือจักรยานยนต์รัศมีการเดินทาง 800 เมตร
- 2.3 ระยะการเดินทางที่ต้องใช้ยานพาหนะรัศมีการเดินทางมากกว่า 800 เมตรหรือขึ้นภูเขาสูง

แผนที่ 4.3 : แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาภายในรัศมี 800 เมตร จากศูนย์กลางชุมชน

4.1.2.4 ลักษณะทางด้านสังคม

ประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นไทลื้อนับถือศาสนาพุทธ ผู้สูงอายุในชุมชนต้องอยู่ตามลำพังในตอนกลางวันเนื่องจากบุตรหลานไป เรียนหนังสือและทำงานทำไร่ทำนา ผู้สูงอายุที่ไม่แข็งแรงหรือต้องพึ่งพาจะไม่สามารถออกไปนอกบ้านได้

4.1.3 การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.3.1 กลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

กลุ่มที่อยู่อาศัยที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่ทั้งหมด 10 หลัง (มาจากการประชาคม) มีงบประมาณในการปรับปรุงหลังละ 10,000 บาท ซึ่งเทศบาลเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ให้ภายในงบประมาณดังกล่าว ส่วนแรงงานในการปรับปรุงผู้สูงอายุต้องเป็นฝ่ายจัดหาเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนภายในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์ 9 หลัง เหลืออีก 1 หลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงกรณีศึกษาที่ 1 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 1 : นางก่อง ช่างเก็บ	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	87 ปี
ที่อยู่	11 หมู่ 5 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	ความดันสูง, หูตึง, เคลื่อนไหวลำบาก
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย, ลูกสะใภ้
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย, ลูกสะใภ้
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ปลูกพืชผักสวนครัว และนั่งพักบริเวณแคร่ใต้ถุนบ้าน ส่วนกลางคืนเข้านอนในห้องชั้นบน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงห้องน้ำชั้นล่าง และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำชั้นบน (โถนั่งยอง) , พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างห้องน้ำและพื้นบ้านชั้นบน
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ลูกชาย
ความช่วยเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	หกล้มบ่อยครั้ง บริเวณห้องน้ำและหน้าบ้าน
- หลังการปรับปรุง	หกล้มหน้าบ้าน
	

ตารางที่ 4.3 แสดงกรณีศึกษาที่ 2 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 2 : นางชั้น คำเงิน	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	64 ปี
ที่อยู่	201 หมู่ 5 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการดูแลเป็นส่วนใหญ่ (เดินโดยใช้ walker)
โรคประจำตัว	อัมพฤกษ์ (ซีกขวา) , ความดัน
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว, สามี
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว, สามี
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	1,100 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งบริเวณชานบ้านชั้น 2 ส่วนกลางคืนเข้านอนในห้องชั้น 2
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำชั้น 2 (โถนั่งยอง) , พื้นที่ทางเชื่อมระหว่างห้องน้ำและพื้นบ้านชั้น 2
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	สามี
ความช่วยเหลือเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	หกล้มบ่อยครั้ง
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.4 แสดงกรณีศึกษาที่ 3 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 3 : นางพรม ช่างเก็บ	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	88 ปี
ที่อยู่	68 หมู่ 5 ทต.ยางฮอม อ.เมือง จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	ทางเดินหายใจ(ปอด), ตาฝ้าฟาง, ไช้ข้อเสื่อม
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย, ลูกสะใภ้, หลาน 2 คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย, ลูกสะใภ้, หลาน 2 คน
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ทำสวนชั้นล่างและขึ้นไปประกอบอาหารชั้น 2 ส่วนกลางคืนนอนในห้องชั้นล่าง
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องนอนชั้น 1 (ย้ายมานอนชั้นล่าง) + เทพื้นชั้น1
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ลูกชาย
ความช่วยเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.5 แสดงกรณีศึกษาที่ 4 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 4 : นางเป็ง คูหา	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	84 ปี
ที่อยู่	78 หมู่ 5 ทต.ยางฮอม อ.เมือง จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	อ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา
โรคประจำตัว	ตาบอด, ไม่สามารถเดินได้(ขาตีบ), พิกการทางสมอง
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย, ลูกสาว
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	1,300 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อยู่แต่ในห้องชั้น 2
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องนอนชั้น 2 (โถนั่งราบ+พื้นกระเบื้อง) + พื้นทางเชื่อมระหว่างห้องน้ำและพื้นบ้านชั้น 2
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล + 4,000 (เงินจากลูกชาย)
อายุในการปรับปรุง	1 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ลูกชาย
ความช่วยเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	หกล้มในห้องน้ำ
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.6 แสดงกรณีศึกษาที่ 5 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 5 :นายหน่อ มาไกล	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	82 ปี
ที่อยู่	70 หมู่ 20 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้
โรคประจำตัว	หูตึง, โรคกระเพาะ
อาศัยอยู่กับ	หลาน 2 คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลาน 2 คน
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท ต่อเดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณใต้ถุนบ้าน กลางคืนนอนในห้องชั้น 2
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	พื้นที่ที่เดินเชื่อมบ้าน (ไม้) + ราวจับไม้
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	หลานชาย
ความช่วยเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.7 แสดงกรณีศึกษาที่ 6 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 6 :นางจันทร์ ค่ายบุรี	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	76 ปี
ที่อยู่	56 หมู่ 20 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	หูดับ
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย 2 คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณใต้ถุนบ้าน กลางคืนนอนในห้องชั้น 2
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม ไม่มีห้องน้ำชั้น 1
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	สร้างห้องน้ำชั้น 1 ใหม่ (โถนั่งยอง)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ลูกชาย
ความช่วยเหลือเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ลื่นบ่อยบริเวณชั้น 2 เนื่องจากพื้นบ้านมีพื้นต่างระดับเยอะ
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.8 แสดงกรณีศึกษาที่ 7 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 7 :นางชน ใจลังกาจัน	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	93 ปี
ที่อยู่	52 หมู่ 5 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	หูตึง
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย , ลูกสะใภ้ , หลาน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย , ลูกสะใภ้ , หลาน
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	900 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งเล่นบริเวณใต้ถุนบ้าน กลางคืนนอนในห้องชั้น 2
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ใต้ถุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม ไม่มีห้องน้ำชั้น 1
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	สร้างห้องน้ำชั้น 1 ใหม่ (โถนั่งยอง)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ลูกชาย
ความช่วยเหลือเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ล้มบ่อยบริเวณชั้น 2 เนื่องจากพื้นบ้านมีพื้นต่างระดับเยอะ
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.9 แสดงกรณีศึกษาที่ 8 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 8 :นางตีบ สนม	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	75 ปี
ที่อยู่	3 หมู่ 6 ทต.ยางฮอม อ.เมือง จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้
โรคประจำตัว	หูตึง
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว , ลูกเขย , หลาน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว , ลูกเขย , หลาน
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผศ.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งอยู่ภายในโรงบ้าน ,ทำงานบ้าน นอนในห้องนอน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ ได้ทุนสูงและสภาพบ้านทรุดโทรม ไม่มีห้องน้ำชั้น 1
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	บ้านชั้นเดียวก่ออิฐ มีแควงกบ ไม่มีประตู-หน้าต่าง
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	1 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ลูกเขย
ความช่วยเหลืออื่นๆ	เพื่อนบ้านในชุมชน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอายุมากที่มีบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.10 แสดงกรณีศึกษาที่ 9 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 9 :นางนา ปาละเส็ง	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	69 ปี
ที่อยู่	31 หมู่ 6 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้
โรคประจำตัว	ปากแห้ง เพดานโหว่, ตาฝ้าฟาง
อาศัยอยู่กับ	คนเดียว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย (อาศัยอยู่ข้างบ้าน)
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	1,100 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งอยู่ภายในโถงบ้าน ,ทำงานบ้าน นอนในห้องนอน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านชั้นเดียวก่ออิฐ มีแควงกบ ไม่มีประตู-หน้าต่าง
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	ต่อเติมผนังครัว และพื้นคอนกรีตห้องครัว
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	1 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	หลานชาย
ความช่วยเหลืออื่นๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ผู้สูงอายุอยู่ตัวคนเดียว, ให้ความร่วมมือกับเทศบาล
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.11 แสดงกรณีศึกษาที่ 10 ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษาที่ 10 :นายชาว คำเงิน	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	84 ปี
ที่อยู่	123 หมู่ 5 ทต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายอ่อนแอ ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่
โรคประจำตัว	ตาบอดมองไม่เห็น
อาศัยอยู่กับ	หลานชาย 1 คน (กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลานชาย
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	1,300 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	นั่งอยู่ภายในโรงบ้าน ,ทำงานบ้าน นอนในห้องนอน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านชั้นเดียวก่ออิฐ มีแควงกบ ไม่มีประตู-หน้าต่าง ไม่มีไฟแสงสว่าง
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	(อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการ จากความคิดเห็นของอผส. น่าจะเพิ่มในส่วน ของ หน้าต่าง และพื้นคอนกรีตชั้นล่าง)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล (ปีงบประมาณเดียวกัน) ** แต่ยังไม่ได้รับการปรับปรุง
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่นๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ผู้สูงอายุอยู่ตัวคนเดียวไม่มีคนดูแล, สภาพบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ล้มบ่อยทั้งในตัวบ้านและนอกบ้าน
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.12 แสดงบริเวณที่ได้รับการปรับปรุงในแต่ละหลังของผู้สูงอายุในเทศบาล

ตำบลยางฮ่อม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

กรณีศึกษา	บริเวณที่ได้รับการปรับปรุง						
	1	2	3	4	5	6	7
1	-	√ (ปรับปรุงโถ่งราบ)	-	-	-	-	-
2	-	√ (ปรับปรุงโถ่งราบ)	-	-	-	√	-
3	-	-	-	-	-	√	√
4	-	√ (ปรับปรุงโถ่งราบ)	-	-	-	√	-
5	-	-	-	√	-	-	-
6	-	√ (ปรับปรุงโถ่งยอง)	-	-	-	-	-
7	-	√ (ปรับปรุงโถ่งราบ)	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-	-
9	√ (ต่อเติมผนังและพื้น)	-	-	-	-	-	-
10	ยังไม่ได้รับการปรับปรุง อยู่ในขั้นตอนการเตรียมการปรับปรุง						

* หมายเหตุ การปรับปรุง

- 1 หมายถึง พื้นที่รับประทานอาหาร
- 2 หมายถึง ห้องน้ำ
- 3 หมายถึง พื้นที่พักผ่อน
- 4 หมายถึง ทางเดินภายในบ้าน
- 5 หมายถึง ทางเดินภายนอกบ้าน
- 6 หมายถึง บันได
- 7 หมายถึง ห้องนอน

4.1.4 การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม

โครงการจัดสภาพแวดล้อม/สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม ในช่วงแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2553-2555) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับการปรับปรุงทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ 1) ที่ทำการ อบต. / เทศบาล 2) สถานพยาบาล 3) ศูนย์อเนกประสงค์ 4) วัด / ศาสนสถาน 5) เส้นทางสัญจร โดยแต่ละประเภท มีรายละเอียดการปรับปรุงดังต่อไปนี้

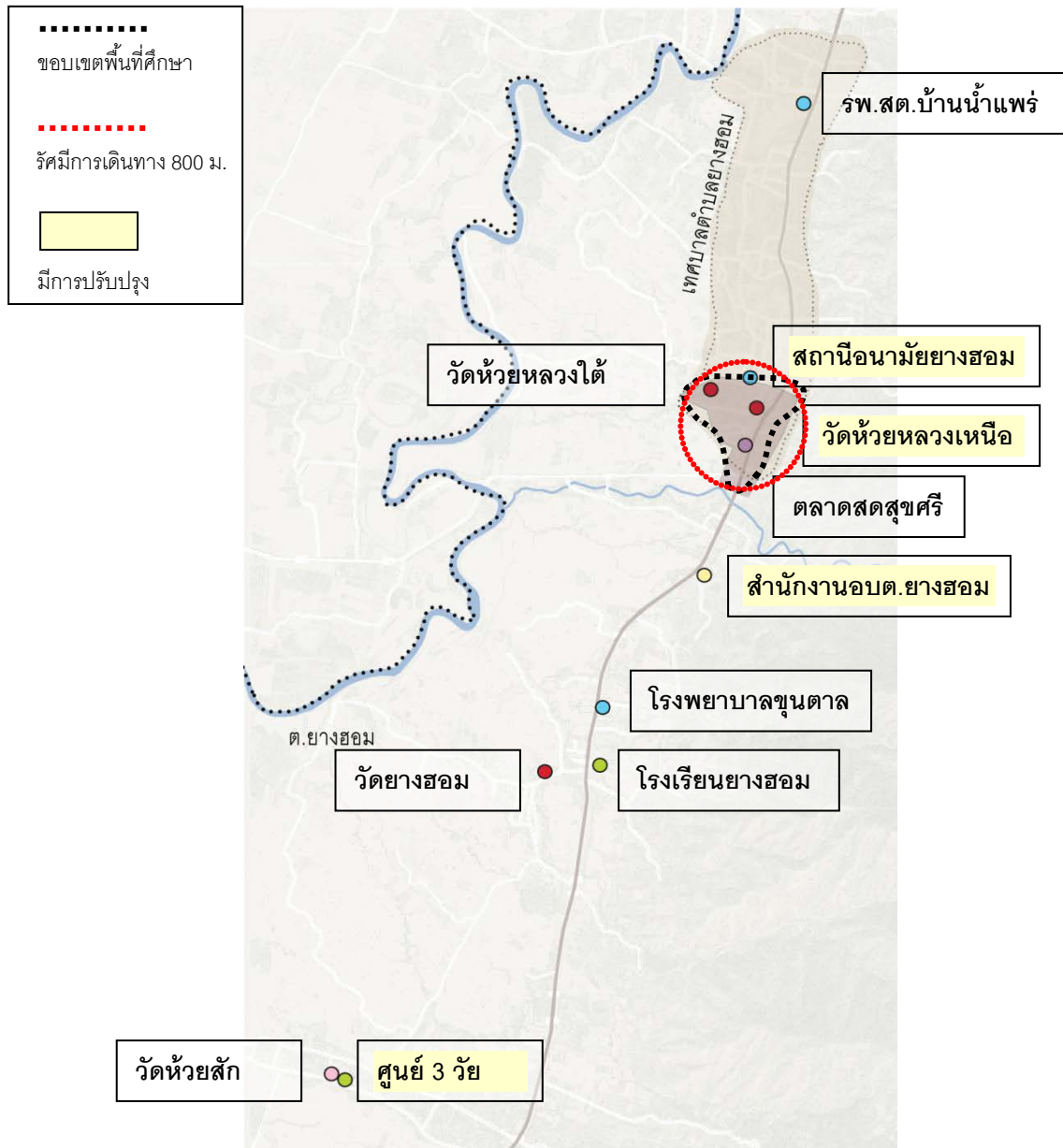
ตารางที่ 4.13 : แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม

สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน	บริเวณที่มีการปรับปรุงในแต่ละพื้นที่	
	ทต.ยางฮ่อม	
ที่ทำการ อบต. / เทศบาล		
○ ทางลาด	มีการปรับปรุง	
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ จุดประชาสัมพันธ์	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ที่จอดรถผู้สูงอายุ	มีการปรับปรุง	
สถานพยาบาล / รพ.สต.		
○ ทางลาด	มีการปรับปรุง	
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ จุดประชาสัมพันธ์	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ เครื่องออกกำลังกาย	มีการปรับปรุง	

สิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชน	บริเวณที่มีการปรับปรุงในแต่ละพื้นที่	
	ทต.ยางฮ่อม	
ศูนย์อเนกประสงค์		
○ ทางลาด	มีการปรับปรุง	
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ ที่จอดรถผู้สูงอายุ	มีการปรับปรุง	
○ เครื่องออกกำลังกาย	มีการปรับปรุง	
วัด/ศาสนสถาน		
○ ห้องน้ำ	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ที่นั่งพักผ่อน	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ที่จอดรถผู้สูงอายุ	ไม่มีการปรับปรุง	
○ บ้านเฒ่าเข้าอาคาร	มีการปรับปรุง	
เส้นทางจราจร		
○ ถนน	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ทางเท้า	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ทางข้าม	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	ไม่มีการปรับปรุง	
○ ศาลานั่งพักผ่อน	มีการปรับปรุง	

โดย สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนแต่ละประเภทจะสามารถตอบสนองการใช้งานของผู้สูงอายุได้นั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องทำการประเมินและวิเคราะห์ผลเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขต่อไป ซึ่งการประเมินนั้นรวมถึงการพิจารณาตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละ

ประเภทและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทอื่นๆ ในระดับชุมชน/ตำบล/อำเภอ (รายละเอียด
ในแผนที่ 4.4)

แผนที่ 4.4 : แสดงขอบเขตสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในเทศบาลตำบลยางหอม(หมู่5,6,20)

4.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

4.2.1.1 วิวัฒนาการเชิงพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา

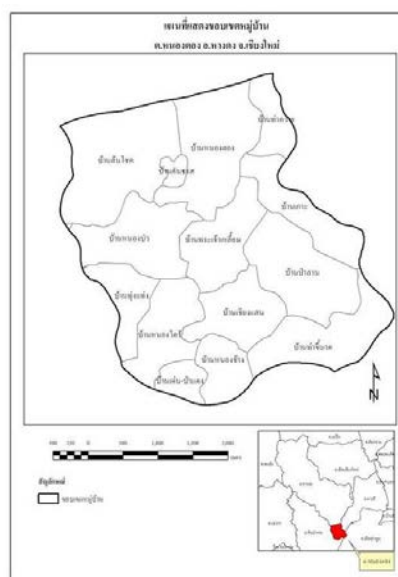
ตำบลหนองตองแต่เดิมสมัยโบราณเป็นเมืองเมืองหนึ่งชื่อว่า “เมืองมะโน” มีความเจริญรุ่งเรืองมาพร้อมกับเมือง “หริภุญชัย” หรือจังหวัดลำพูนราวศตวรรษที่ 13 และในสมัยเดียวกับเมืองอื่นอีกหลายเมืองเช่นเวียงท่ากานเวียงเกาะเป็นต้น “เมืองมะโน” มีขนาดกว้าง 900 เมตรยาว 750 เมตรมีกำแพงเมืองสามด้านคือด้านทิศเหนือด้านทิศใต้และด้านทิศตะวันออกมีคูน้ำกว้าง 19 เมตรทางด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำปิงเก่า (พิงค์) ปัจจุบันหากขุดลงไปดินลึกประมาณ 1-1.5 เมตรจะพบกับเศษเครื่องปั้นดินเผามีทั้งภาชนะเครื่องใช้ต่างๆขึ้นส่วนพระพุทธรูปแบบพิมพ์ต่างๆและที่สำคัญมีการขุดพบพระพุทธรูปทรงมงกุฎเทริดหน้าตักกว้างประมาณ 3 ฟุตซึ่งเป็นศิลปะสมัยลพบุรีสร้างขึ้นในสมัยเดียวกับเมือง “หริภุญชัย” สมัยของพระนางจามเทวีปัจจุบันนี้เมืองมะโนอยู่ในพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลหนองตองอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่และพระพุทธรูปองค์ดังกล่าวปัจจุบันประดิษฐานอยู่ณวัดหนองตองหมู่ที่ 3 ตำบลหนองตองอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่

เดิมเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นสุขาภิบาลหนองตองพัฒนาอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับฎีกาเล่มที่ 116 ตอนที่ 9 กลางวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 หลังจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาครบ 90 วันสุขาภิบาลหนองตองพัฒนาจึงยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่และอยู่ทางด้านทิศใต้ของอำเภอหางดงและจังหวัดเชียงใหม่มีระยะทางห่างจากอำเภอหางดง 13 กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 28 กิโลเมตรโดยประมาณมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบลรวม 14 ตารางกิโลเมตรแบ่งเป็นหมู่บ้านได้ 14 หมู่บ้าน

4.2.1.2 ลักษณะการปกครอง

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่มีขอบเขตความรับผิดชอบ 1 ตำบล 14 หมู่บ้านพื้นที่ 14 ตารางกิโลเมตรดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านต้นโชค
- หมู่ที่ 2 บ้านพระเจ้าเหลื่อม
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองตอง
- หมู่ที่ 4 บ้านป่าลาน
- หมู่ที่ 5 บ้านเกาะ
- หมู่ที่ 6 บ้านท่าขี้นาค
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองช้าง
- หมู่ที่ 8 บ้านเชียงแสน
- หมู่ที่ 9 บ้านหนองไคว้
- หมู่ที่ 10 บ้านหนองบัว
- หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งแพ่ง
- หมู่ที่ 12 บ้านท่าควาย
- หมู่ที่ 13 บ้านคันธรส
- หมู่ที่ 14 บ้านเด่น-ป่าแดง

แผนที่ 4.5 : แสดงขอบเขตพื้นที่ตำบลหนองตองพัฒนา

4.2.1.3 ลักษณะทางภูมิประเทศ

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของอำเภอหางดงและจังหวัดเชียงใหม่มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 สายสันป่าตอง - ลำพูนเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของเทศบาลและของจังหวัดเชียงใหม่สายหนึ่ง que เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำพูนมีระยะทางจากจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 28 กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางประมาณ 35 นาทีมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอสันป่าตองอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอเมืองลำพูนจังหวัดลำพูนมีรายละเอียดดังนี้

- ทิศเหนือติดต่อกับตำบลหารแก้วอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่
- ทิศใต้ติดต่อกับตำบลแม่ก่าอำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่

- ทิศตะวันตกติดต่อดำบลทุ่งต้อมอำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่
- ทิศตะวันออกติดต่อดำบลสันทรายอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่และ
ตำบลริมปิงอำเภอเมืองจังหวัดลำพูนมีลำน้ำปิงเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัด
เชียงใหม่กับจังหวัดลำพูน

4.2.1.4 สภาพภูมิอากาศ

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาอยู่ภายใต้อิทธิพลลมมรสุม 2 ชนิดคือลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือแบ่งภูมิอากาศออกเป็นสามฤดูได้แก่ฤดูฝนฤดูหนาวและฤดูร้อนมีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีที่ 25.4 องศาเซลเซียสโดยมีค่าเฉลี่ยอุณหภูมิสูงสุดที่ 31.8 องศาเซลเซียสความชื้น –สัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 72 เปอร์เซ็นต์

4.2.1.5 สภาพการคมนาคม สาธารณูปโภคพื้นฐานและอาคารสาธารณะ ในพื้นที่

1) การคมนาคม

การคมนาคมการติดต่อของประชาชนที่อยู่ในและนอกเขตเทศบาลสามารถเดินทางติดต่อกันได้ 3 เส้นทางคือ

- 1.1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 สายสันป่าตอง – ลำพูน
- 1.2) ถนนเลียบลำน้ำปิงไปทางทิศเหนือผ่านตำบลสบแม่ข้าอำเภอหางดงไปถึงอำเภอเมืองเชียงใหม่และไปทางทิศใต้ผ่านตำบลแม่ก้ำอำเภอสันป่าตองไปถึงอำเภอจอมทองจังหวัดเชียงใหม่
- 1.3) ถนนร.พ.ช. สายบ้านวัวลาย – หาดแก้วอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่

2) สาธารณูปโภคพื้นฐาน

2.1) การไฟฟ้าในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลำพูนและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหางดงและเทศบาลได้ติดตั้งโคมไฟฟาส่องสว่างทางสาธารณะไปแล้วประมาณ 420 ดวงแต่ก็ยังไม่เพียงพอ

กับความจำเป็นและความต้องการของราษฎรซึ่งเทศบาลจะตั้งงบประมาณเพื่อขยายเขตไฟฟ้าและติดตั้งไฟกิ่งสาธารณะเพิ่มขึ้นให้เพียงพอแก่ความต้องการและความจำเป็น

2.2) การประปาที่ให้บริการราษฎรในเขตเทศบาลตำบลหนองตอง พัฒนาอยู่ในความรับผิดชอบและรูปแบบ /ระบบของประปาหมู่บ้านหมู่บ้านที่ได้รับการบริการ ประปาในขณะนี้ได้แก่หมู่ที่ 2, 4,5, 6 และหมู่ที่ 12 ซึ่งยังไม่พอเพียงแก่ความต้องการ

2.3) ระบบการโทรคมนาคมระหว่างผู้อยู่ในเขตเทศบาลและและสถานที่อื่นๆที่สำคัญและสะดวกรวดเร็วในเวลานี้ได้แก่ระบบโทรศัพท์ของบริษัททศท . คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) แต่ตู้โทรศัพท์สาธารณะที่ให้บริการอยู่ในเขตเทศบาลขณะนี้ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภค

3) อาคารสาธารณะ สิ่งก่อสร้างและการประกอบธุรกิจต่างๆ

- โบราณวัตถุประกอบการค้าจำนวน 95 แห่ง
- ห้างหุ้นส่วนจำกัดจำนวน 2 แห่ง
- โรงฆ่าสัตว์จำนวน 1 แห่ง
- ตลาดสดเทศบาลจำนวน 1 แห่ง
- ที่ทำการไปรษณีย์จำนวน 1 แห่ง
- สถานีบริการน้ำมันจำนวน 7 แห่ง
- บริษัทจำกัดจำนวน 2 แห่ง
- ตลาดสดเอกชนจำนวน 1 แห่ง
- โรงสีข้าวจำนวน 7 แห่ง
- คลินิกเอกชนจำนวน 2 แห่ง
- สะสมอาหารจำนวน 39 แห่ง
- ร้านบริการต่างๆ 46 แห่ง
- โรงเรียนระดับจำนวน 13 แห่ง
- วัดจำนวน 12 แห่ง
- โบสถ์ศาสนาคริสต์จำนวน 2 แห่ง
- สถานือนามัย 2 แห่ง

4.2.1.6 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรในพื้นที่

1) ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่มีรายได้ที่สำคัญจากการจำหน่ายลำไยสดและลำไยแปรรูปซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่สำคัญชนิดหนึ่ง นอกจากนี้มีการทำนาปีละ 1 ครั้งทำสวนพริกและปลูกกล้วยเหลืองสวนกระเทียมเป็นต้นแต่รายได้ยังไม่เพียงพอเนื่องจากกลไกการตลาดบางปีมีผลผลิตมากทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตรกรรมผู้บริโภคนักกลัวเนื่องจากเกษตรกรใช้สารเคมีในการเกษตรกรรมมากเกินไปนอกจากนั้นยังมีอาชีพเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางประเภทโรงงานบรรจุกระป๋อง โรงงานอบลำไย โรงสีข้าว และโรงทำเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

2) ลักษณะทางด้านสังคม

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวิถีการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับชาวล้านนาทั่วไปกล่าวคือเมื่อถึงวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือศาสนาคริสต์ประชาชนจะทำบุญตักบาตรหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามประเพณีหรือความเชื่อตามหลักศาสนาของตนเช่นอดีตกาลภาษาพูดที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาพื้นเมืองที่เรียกว่า “คำเมือง” ประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่การลอยกระทงการเล่นสงกรานต์การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุหรือผู้ใหญ่ที่นับถือการถวายสลากภัตต์การมีปอยหลวงเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองสิ่งปลูกสร้างในวัด เป็นต้น

4.2.2 การปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.2.2.1 กลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

ผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 10 หลัง แบ่งเป็น โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัย 6 หลัง โดยใช้งบประมาณในการปรับปรุง 10,000 บาทต่อหลัง และโครงการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ 4 หลัง โดยใช้งบประมาณในการสร้างใหม่ 100,000 บาทต่อหลังจากโครงการบ้านท้องถิ่นไทยเทิดไท้ องค์ราชัน 84 พรรษา ซึ่งบ้านทั้ง 10 หลังดำเนินการเสร็จสมบูรณ์แล้ว ภายในระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี โดยช่างจากเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด โดยแต่ละหลังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 แสดงกรณีศึกษาที่ 1 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 1 : นายถา ด้วงตัน	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	86 ปี
ที่อยู่	106 หมู่ 8 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	ขาอ่อนแรง (ใช้ไม้เท้า)
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาว 2 คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาว 2 คน
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	อยู่อาศัยบนเตียงเป็นส่วนใหญ่ พุดคุยและดูโทรทัศน์บางเวลา
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง ห้องน้ำนึ่งยong และสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	โครงการบ้านท้องถิ่นเกิดใหม่ สร้างบ้านใหม่ทั้งหลัง (โดยมีส่วนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ คือ ทางลาดเข้าบ้าน ราวจับห้องน้ำ/บันได ชักโครกนั่งราบ ประตูบานเลื่อน ระยะเวลาติดตั้ง/ลูกนอน พื้นบ้านภายในเรียบเสมอกันทั้งหลัง)
งบประมาณปรับปรุง	100,000 บาทจากเทศบาล (โครงการบ้านท้องถิ่นไทย เกิดให้องค์ราชนัน 84 พรรษา) + 150,000 บาทจากเจ้าของบ้าน
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ผู้สูงอายุที่มีสภาพบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี

ตารางที่ 4.15 แสดงกรณีศึกษาที่ 2 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 2 : นายสม พันธุ์ทอง	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	85 ปี
ที่อยู่	106 หมู่ 8 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	ขาอ่อนแรง ปวดเอว (ใช้ไม้เท้า)
อาศัยอยู่กับ	ลูกสาวและลูกชาย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกสาวและลูกชาย
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	กลางวันนั่งเล่นบนแคร่ และพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ในเวลากลางคืนนอนที่ห้องนอนบริเวณใต้ถุนบ้าน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง ห้องน้ำนั้งยองและสภาพบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	บริเวณห้องน้ำเปลี่ยนชักโครก และติดตั้งทางเดินเชื่อมไปยังห้องน้ำ และปรับลูกตั้ง - ลูกนอน ให้มีระดับที่เหมาะสม รวมทั้งเทพื้นบริเวณที่นั่งเล่นให้เรียบเสมอกัน
งบประมาณปรับปรุง	100,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่นๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ผู้สูงอายุที่มีสภาพบ้านทรุดโทรม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.16 แสดงกรณีศึกษาที่ 3 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 3 :นางคำ กัณทสุข	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	88 ปี
ที่อยู่	128 หมู่ 8 ตต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	ปวดเข่า(ใช้ไม้เท้า) , ตาฝ้า
อาศัยอยู่กับ	คนเดียว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลานชาย
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	กลางวันเฝ้าร้านขายของชำให้ลูกสาว ส่วนตอนกลางคืนนอนในห้องนอนชั้นล่าง
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง และสภาพโดยรอบบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	ปรับปรุงทางลาดเข้าบ้าน และทางลาดหลังบ้าน(ไปยังห้องน้ำ)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล + 300,000 บาทจากเจ้าของบ้าน (สร้างใหม่)
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่น ๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอยู่คนเดียวและเคยเกิดอุบัติเหตุ(ล้มภายในบ้าน)
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	หกล้มหน้ามีดในห้องน้ำ
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.17 แสดงกรณีศึกษาที่ 4 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 4 :นายต้น อินโต	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	89 ปี
ที่อยู่	107/2 หมู่ 8 ตต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	เดินไม่ได้
อาศัยอยู่กับ	คนเดียว
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ไม่มี
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	กลางวันนั่งเล่นอยู่ชั้นล่าง ตอนกลางคืนนอนในห้องนอนชั้นล่าง (ย้ายมานอนชั้นล่างหลังจากเกิดอุบัติเหตุลื่นล้ม ทำให้เดินลำบาก)
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านชั้นเดียวได้ถูกลง และสภาพโดยรอบบ้านทรุดโทรม
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	ปรับปรุงพื้นคอนกรีตทางเข้าบ้าน, กั้นสาด, ชักโครก(นั่งราบ)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่นๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุอยู่คนเดียวและเคยเกิดอุบัติเหตุ(ล้มภายในบ้าน)
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	เกิดอุบัติเหตุลื่นล้มในบ้าน
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.18 แสดงกรณีศึกษาที่ 5 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 5 :แม่ตา บุญตัน	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	78 ปี
ที่อยู่	91 หมู่ 8 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้
โรคประจำตัว	หัวเข่าลึอก
อาศัยอยู่กับ	ลูก 3คน , สามี
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูก 3คน , สามี
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ในตอนกลางวันทำงานปลูกผักสวนครัวรอบบ้าน ส่วนกลางคืนนอนในห้องนอนชั้นสอง
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	ห้องน้ำ(ชักโครกนั่งราบ) , ราวจับบันได(เหล็ก)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่นๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	เป็นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือกับเทศบาลบ่อยๆ , การทำประชาคม
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

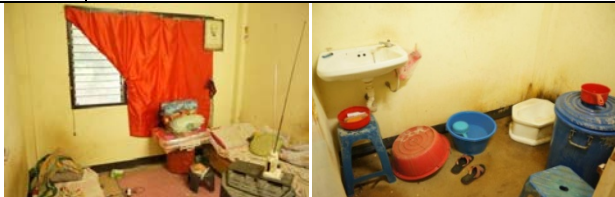
ตารางที่ 4.19 แสดงกรณีศึกษาที่ 6 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 6 :พ่อนวล ศรีกันธา	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	82 ปี
ที่อยู่	52 หมู่ 8 ทต.หนองตองพัฒนาอ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ความดันสูง (ล้มบ่อย), หืดหอบ , เดินไม่ค่อยได้
โรคประจำตัว	ลูกชาย 1คน , หลาน 1 คน
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ไม่มี
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ตอนกลางวันทำงานปลูกผักสวนครัวรอบบ้าน ส่วนกลางคืนนอนในห้องนอนชั้นสอง
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านมุงจาก 1 ชั้น
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	สร้างใหม่ทั้งหลัง - ทางลาด ,บันไดราวจับ(เหล็ก), ประตูบานเลื่อน ในส่วนทางเข้าบ้าน + ห้องน้ำ+ห้องนอน (กระຈักฝ้า) , ชักโครกนั่งราบ
งบประมาณปรับปรุง	100,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่น ๆ	ชาวบ้านในหมู่บ้าน
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ประชาคม, บ้านทวดโทรม(อันดับ 1) ,ไม่มีผู้ดูแลตอนกลางวัน
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ล้มหน้ามีด 2 ครั้ง
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.20 แสดงกรณีศึกษาที่ 7 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 7 :นางบัวพัตร ศรีนุช	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	73 ปี
ที่อยู่	9809 หมู่ 6 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	เคลื่อนไหวลำบาก, เดินไม่ค่อยได้, เป็นไข้
อาศัยอยู่กับ	ลูกชาย 1 คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ลูกชาย
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	800 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ตอนกลางวันอาศัยอยู่บริเวณหน้าบ้าน ส่วนกลางคืนนอนในห้องนอน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านมุงหญ้าคา ฝาसान 1 ชั้น
พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง	สร้างใหม่ทั้งหลัง - ทางลาด , ห้องน้ำ(โถนั่งยอง)
งบประมาณปรับปรุง	100,000 บาทจากเทศบาล (โครงการบ้านท้องถิ่นไทย เทิดไถ่องค์ราชัน 84 พรรษา)
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่น ๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ประชาคม, ยากจน, มีที่ดินเป็นของตัวเอง
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ลื่นล้มหน้าบ้านและห้องน้ำ
- หลังการปรับปรุง	ลื่นล้มในห้องน้ำ
	

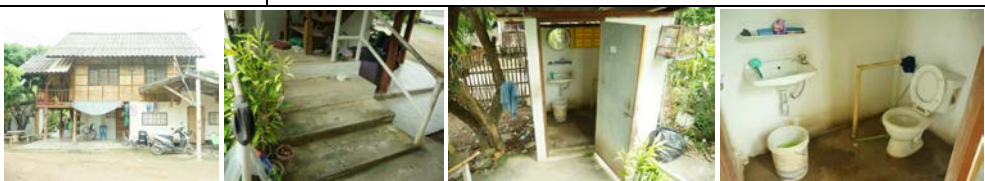
ตารางที่ 4.21 แสดงกรณีศึกษาที่ 8 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 8 :นางยอดเรือน บัวคำชา	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	76 ปี
ที่อยู่	9809/8 หมู่ 3 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้
โรคประจำตัว	กระดูกทับเส้น (ปวดหลัง, เหว, สะโพก)
อาศัยอยู่กับ	หลาน 1คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	หลาน
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	700 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ตอนกลางวันอาศัยอยู่บริเวณหน้าบ้าน (ทำงานแกะลำไยขาย) ส่วนตอนกลางคืนนอนในห้องนอน
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านฝาไม้ขัด มุงหญ้าคา 1 ชั้น สภาพทรุดโทรม
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	สร้างใหม่ทั้งหลัง - ห้องน้ำ(โถนั่งยอง)
งบประมาณปรับปรุง	100,000 บาทจากเทศบาล (โครงการบ้านท้องถิ่นไทย เทิดไถ้องค์ราชัน 84 พรรษา)
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่น ๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ประชาคม - ไร่ที่อยู่อาศัย, ยากจน
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.22 แสดงกรณีศึกษาที่ 9 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 9 :นายเนตร ศรีนิกขาว	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	68 ปี
ที่อยู่	118 หมู่ 8 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	กระดูกทับเส้น (ไม่สามารถเดินได้, ใช้รถเข็น)
อาศัยอยู่กับ	ภรรยา, ลูกชาย 1 คน
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ภรรยา
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	600 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ตอนกลางวันอาศัยอยู่บริเวณชั้นล่าง ส่วนตอนกลางคืนนอนในห้องนอนชั้นล่าง
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง สภาพทรุดโทรม
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	สร้างใหม่ทั้งหมด (ทางลาด, ห้องน้ำชั้น 1, ห้องนอนชั้น 1, ประตูเหล็กบานเลื่อน)
งบประมาณปรับปรุง	780,000 บาท
อายุในการปรับปรุง	2 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างในหมู่บ้าน, ลูกชาย
ความช่วยเหลืออื่น ๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ไม่มี
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	ไม่มี
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.23 แสดงกรณีศึกษาที่ 10 ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาที่ 10 :แม่อร กาญพิยะ	
ข้อมูลทั่วไป	
อายุ	85 ปี
ที่อยู่	34 หมู่ 7 ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่
ลักษณะสุขภาพโดยรวม	
ลักษณะสุขภาพ	ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
โรคประจำตัว	พิการ ไม่สามารถเดินได้ (นั่งรถเข็น)
อาศัยอยู่กับ	ไม่มี
ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ไม่มี
หน่วยงานดูแล	<ul style="list-style-type: none"> • อผส.(อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ) • อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
รายได้-กิจวัตรประจำวัน	
รายได้	2,000 บาท : เดือน
กิจวัตรประจำวัน	ตอนกลางวันอาศัยอยู่บริเวณชั้นล่าง ส่วนตอนกลางคืนนอนในห้องนอนชั้นล่าง
ลักษณะการอยู่อาศัย	
ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม	บ้านไม้ชั้นเดียวได้ฤกษ์สูง สภาพทรุดโทรม
พื้นที่ได้รับการปรับปรุง	บันได, ราวจับเหล็ก, ห้องน้ำ(โถนั่งราบ+ราวจับเหล็ก)
งบประมาณปรับปรุง	10,000 บาทจากเทศบาล
อายุในการปรับปรุง	3 ปี
ผู้ดำเนินการปรับปรุง	ช่างเทศบาล
ความช่วยเหลืออื่นๆ	ไม่มี
เกณฑ์ในการเลือกบ้าน	ประชาคม - ผู้สูงอายุไม่มีคนดูแล, ยากจน, คนพิการ
อุบัติเหตุ	
- ก่อนการปรับปรุง	เกิดอุบัติเหตุลื่นล้มในบ้าน
- หลังการปรับปรุง	ไม่มี
	

ตารางที่ 4.24 แสดงบริเวณที่ได้รับการปรับปรุงในแต่ละหลังของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนอง
ตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

กรณี ศึกษา	บริเวณที่ได้รับการปรับปรุง						
	1	2	3	4	5	6	7
1	√	√	√	√	√	√	√
	สร้างใหม่จากงบประมาณโครงการบ้านเทิดไท้องค์ราชินี						
2	-	√ ปรับปรุงโถแบบนั่งราบ	-	√	-	√	-
3	-	√ ปรับปรุงโถแบบนั่งราบ	-	√	√	-	-
4	-	-	-	√	√	-	-
5	-	√ ปรับปรุงโถแบบนั่งราบ	-	-	√	-	-
6	√	√	√	√	√	√	√
	สร้างใหม่จากงบประมาณโครงการบ้านเทิดไท้องค์ราชินี						
7	√	√	√	√	√	-	√
	สร้างใหม่จากงบประมาณโครงการบ้านเทิดไท้องค์ราชินี						
8	√	√	√	√	-	-	√
	สร้างใหม่จากงบประมาณโครงการบ้านเทิดไท้องค์ราชินี						
9	-	√	-	√	√	-	-
10	-	√ ปรับปรุงโถแบบนั่งราบ	-	-	-	√	-

* หมายเหตุ การปรับปรุง

- 1 หมายถึง พื้นที่รับประทานอาหาร
- 2 หมายถึง ห้องน้ำ
- 3 หมายถึง พื้นที่พักผ่อน
- 4 หมายถึง ทางเดินภายในบ้าน
- 5 หมายถึง บริเวณรอบบ้าน
- 6 หมายถึง บันได
- 7 หมายถึง ห้องนอน

4.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

โครงการจัดสภาพแวดล้อม/สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม ในช่วงแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2553-2555) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับการปรับปรุงทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ 1) ที่ทำการ อบต. / เทศบาล 2) สถานพยาบาล 3) ศูนย์อเนกประสงค์ 4) วัด / ศาสนสถาน 5) เส้นทางสัญจร โดยแต่ละประเภท มีรายละเอียดการปรับปรุงดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 : แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ได้รับการปรับปรุงในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน	บริเวณที่มีการปรับปรุงในแต่ละพื้นที่	
	ทต.หนองตองพัฒนา	
ที่ทำการ อบต. / เทศบาล		
○ ทางลาด	มีการปรับปรุง	
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ จุดประชาสัมพันธ์	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ ที่จอดรถผู้สูงอายุ	มีการปรับปรุง	
สถานพยาบาล / รพ.สต.		
○ ทางลาด	มีการปรับปรุง	
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ จุดประชาสัมพันธ์	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ เครื่องออกกำลังกาย	มีการปรับปรุง	

สิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชน	บริเวณที่มีการปรับปรุงในแต่ละพื้นที่	
	ทต.หนองตองพัฒนา	
ศูนย์อเนกประสงค์		
○ ทางลาด	มีการปรับปรุง	
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ ที่จอดรถผู้สูงอายุ	มีการปรับปรุง	
○ เครื่องออกกำลังกาย	มีการปรับปรุง	
วัด/ศาสนสถาน		
○ ห้องน้ำ	มีการปรับปรุง	
○ ที่นั่งพักผ่อน	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ ที่จอดรถผู้สูงอายุ	มีการปรับปรุง	
○ บันไดเข้าอาคาร	มีการปรับปรุง	
เส้นทางการสัญจร		
○ ถนน	มีการปรับปรุง	
○ ทางเท้า	มีการปรับปรุง	
○ ทางข้าม	มีการปรับปรุง	
○ ป้ายสัญลักษณ์	มีการปรับปรุง	
○ ศาลานั่งพักผ่อน	มีการปรับปรุง	

โดย สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนแต่ละประเภทจะสามารถตอบสนองการใช้งานของ
ผู้สูงอายุได้นั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องทำการประเมินและวิเคราะห์ผลเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขต่อไป ซึ่งการประเมิน

นั้นรวมถึงการพิจารณาตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทอื่นๆ ในระดับชุมชน/ตำบล/อำเภอ (รายละเอียดในแผนที่ 4.6)

แผนที่ 4.6 : แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่อยู่ใกล้พื้นที่เป้าหมาย (หมู่ 6,7,8)

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในชนบทของพื้นที่ ทต.ยางฮ่อม จ.เชียงรายในหมู่ที่ 5, หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 20 กับพื้นที่ ทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่ในหมู่ที่ 6, หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 โดยการสัมภาษณ์และการสุ่มทำแบบสอบถามทั้งในผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้านซึ่งมีการปรับปรุงตามแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2555) และผู้สูงอายุที่อาศัยใกล้พื้นที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานว่ามีความเหมาะสมเพียงใด และปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้รายละเอียดแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 : สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุง

ที่อยู่อาศัย

แบบสอบถาม สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 : การวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

ส่วนที่ 4 : ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

แบบสัมภาษณ์ เหนือสิ่งปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานและทัศนคติต่อ

โครงการของผู้เกี่ยวข้องในขั้นตอนดำเนินงาน

5.1 ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

5.1.1 พื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

5.1.1.1 ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1)

● สภาพสังคม

ผลการสำรวจสภาพสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ต.ยางฮอม พบว่ามีความเป็นอยู่ในลักษณะสังคมชนบท-เกษตรกรรม มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบกระจุกตัวกันเป็นกลุ่ม และอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยของญาติ - พี่น้อง ซึ่งมีศูนย์กลางชุมชนคือวัดห้วยหลวงเหนือ และตลาดสดสุขศรี ซึ่งอยู่ในระยะการเดินเท้าและจักรยานหรือจักรยานตี่ซึ่งมีรัศมีการเดินทาง 800 เมตรตามทฤษฎีพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน

● สภาพเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุในต.ยางฮอม อ.ขุนตาล ที่ผ่านการประชาคมและได้รับเลือกส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รายได้มาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่โดยทั้งหมดของผู้สูงอายุในพื้นที่ มีลูกหลานดูแล ทำให้การปรับปรุงบ้านบางหลังสามารถทำได้เหมาะสมมากขึ้น

5.1.1.2 ส่วนสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2)

ลักษณะที่อยู่อาศัยในพื้นที่ต.ยางฮอม อ.ขุนตาล จ.เชียงรายส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนสูง โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ชั้นบนของตัวบ้าน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มักเกิดอุบัติเหตุจากการลื่นล้มในห้องน้ำ และบริเวณรอบบ้าน เพราะวัสดุปูพื้นเป็นคอนกรีตขัดมันและไม่มีราวจับในห้องน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่ที่ผู้สูงอายุต้องการปรับปรุงมากที่สุดคือ ห้องน้ำ และบันได โดยงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยแต่ละหลังอยู่ประมาณ 10,000 - 30,000 บาท ส่วนบ้านที่ทำการสร้างใหม่มีงบประมาณในการสร้างอยู่ที่ 100,000 - 300,000 บาทต่อหลัง

พื้นที่ที่ผู้สูงอายุในพื้นที่ใช้สอยมากที่สุดคือชานบ้านชั้นบน เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ชั้นบนของบ้าน นอกจากเป็นบ้านสร้างใหม่ซึ่งเป็นบ้านปูนคอนกรีตชั้นเดียว ไม่มีใต้ถุน ผู้สูงอายุจะใช้ชีวิตอยู่บริเวณรอบบ้านและหน้าบ้าน เพื่อให้สามารถนั่งคุยกับลูกหลานและเพื่อนบ้านได้

รูปที่ 5.1 : แสดงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลยางฮ่อม

5.1.1.3 ส่วนข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย (ส่วนที่ 3)

จากการเก็บแบบสอบถามด้านทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงใหม่ต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยใน 6 พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน คือ 1) พื้นที่รับประทานอาหาร 2) ห้องน้ำ 3) พื้นที่พักผ่อนกลางวัน 4) ทางเดินภายในบ้าน 5) บริเวณรอบบ้าน 6) บันได 7) ห้องนอน โดยอ้างอิงกับมาตรฐานการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยค่อนข้างมาก เรียงตามลำดับดังนี้ พื้นที่รับประทานอาหาร > ห้องนอน > ทางเดินภายใน > ห้องน้ำ > บันได ส่วนที่ไม่มีการปรับปรุงเลยคือพื้นที่พักผ่อนและบริเวณรอบบ้าน

ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น บริเวณที่ควรเน้นเป็นพิเศษคือ บริเวณห้องน้ำ และบันได เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย และสอดคล้องต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บของผู้สูงอายุ (โรคเบาหวาน, ความดันโลหิต, กระดูก/ไขข้อเสื่อม) ซึ่งเมื่อพิจารณาในบริเวณห้องน้ำ พบว่า ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลยางฮ่อม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมาก (3.40) โดยส่วนประกอบที่พึงพอใจน้อยสุดคือ ราวจับภายในห้องน้ำ มีระดับค่าเฉลี่ย 1.80 เนื่องจากเป็นส่วนที่ช่างก่อสร้างมักละเลยในการติดตั้งหรือมีการติดตั้งที่ไม่ได้มาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือประตูห้องน้ำของผู้สูงอายุที่เป็นประตูบานเปิดเข้า ซึ่งตามมาตรฐานการติดตั้งควรเป็นประตูบานเปิดออก หรือประตูบานเลื่อน หรือม่านปิดตีที่สุด

ตารางที่ 5.1 แสดงทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงราย

บริเวณพื้นที่ใช้สอย	กลุ่มตัวอย่างบ้านที่ปรับปรุง										ค่าเฉลี่ยรวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
พื้นที่รับประทานอาหาร											
ประตูหน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4.00
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5.00
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	-	-	-	-	-	-	-	-	4.5	-	4.50
ห้องน้ำ											
ประตูห้องน้ำ	2	3	-	3	-	3	3	-	-	-	2.80
ราวจับภายใน(พุงตัว)	1	2	-	2	-	2	2	-	-	-	1.80
สุขภัณฑ์	3	5	-	5	-	4	5	-	-	-	4.40
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	4	4	-	5	-	5	5	-	-	-	4.60
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	2.50	3.50	-	3.75	-	3.50	3.75	-	-	-	3.40
พื้นที่พักผ่อนกลางวัน											
หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
ทางเดินภายในบ้าน											
ราวจับทางเดิน	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5.00
ระดับพื้นภายใน	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3.00
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	-	-	-	-	4.00	-	-	-	-	-	4.00
บริเวณรอบบ้าน											
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
หลังคา/กันสาด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
บันได											
ราวจับบันได	-	4	3	4	-	-	-	-	-	-	3.67
ขั้นบันได(ลูกตั้ง, ลูกนอน)	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2.00
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ		3.00	2.50	3.00	-	-	-	-	-	-	2.83
ห้องนอน											
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	-	-	5	-	-	-	-	4	-	-	4.50
หน้าต่าง	-	-	4	-	-	-	-	3	-	-	3.50

บริเวณพื้นที่ใช้สอย	กลุ่มตัวอย่างบ้านที่ปรับปรุง										ค่าเฉลี่ยรวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ประตูห้องนอน	-	-	4	-	-	-	-	3	-	-	3.50
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	-	-	4.33	-	-	-	-	3.33	-	-	3.83

หมายเหตุ : *บ้านที่สร้างภายใต้งบประมาณจากโครงการบ้านท้องถิ่นไทย เทิดไท้องค์ราชัน 84 พรรษา ทางผู้วิจัยได้ประเมินผลเป็นระดับค่าคะแนน โดยให้ระดับความพึงพอใจดังนี้

0.00 – 1.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยมาก

1.01 – 2.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

2.01 – 3.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

3.01 – 4.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

4.01 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

5.1.2 พื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

5.1.2.1 ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1)

● สภาพสังคม

ผลการสำรวจสภาพสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลตำบล หนองตองพัฒนา พบว่ามีลักษณะการกระจายตัวของหมู่บ้านเป็นลักษณะชนบทภาคเหนือ โดยในแต่ละหมู่บ้านจะมีบ้านเรือนเกาะตัวกันเป็นหย่อมๆ แบบดั้งเดิม (Cluster) และเชื่อมต่อกันด้วยทางสัญจรหรือถนน มีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีประชากรบางส่วนเดินทางไปรับจ้างหรือค้าขาย ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่มาเป็นระยะเวลายาวนาน และมีศูนย์กลางชุมชนคือศูนย์ผู้สูงอายุที่วัดป่าเป้า, สถานีอนามัยหนองตองและวัด

● สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนและทำไร่ ประมาณร้อยละ 80 พืชที่ปลูกได้แก่ ลำไย, พริก, ถั่วเหลือง และกระเทียม นอกจากนี้มีอาชีพรับจ้างและรับราชการ ร้อยละ 7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10 ประกอบอาชีพอื่นๆ รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและลูกหลานเกือบทุกคน ส่วนค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเฉลี่ยหลังละ 10,000 บาทโดยเทศบาลเป็นผู้จัดหาช่างก่อสร้างให้

5.1.2.2 ส่วนสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2)

ผู้สูงอายุที่อาศัยในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านไม้ยกพื้น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลานและเป็นเจ้าของถือกรรมสิทธิ์เอง โดยผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองตอง

รูปที่ 5.2 : แสดงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

5.1.2.3 ส่วนข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย (ส่วนที่ 3)

การประเมินทัศนคติและความพึงพอใจ มีหลักในการประเมินแบบเดียวกับพื้นที่จังหวัดเชียงราย คือประเมินการปรับปรุงที่อยู่อาศัยใน 6 บริเวณ คือ 1) พื้นที่รับประทานอาหาร 2) ห้องน้ำ 3) พื้นที่พักผ่อนกลางวัน 4) ทางเดินภายในบ้าน 5) บริเวณรอบบ้าน 6) บันได 7) ห้องนอน โดยอ้างอิงกับมาตรฐานการใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ ซึ่งจากการสอบถามพบว่า ในภาพรวมผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีระดับความพึงพอใจเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยในแต่ละบริเวณดังนี้ บริเวณรอบบ้าน>บันได>พื้นที่รับประทานอาหาร>ห้องนอน>ห้องน้ำ>พื้นที่พักผ่อน>ทางเดินภายในบ้าน

โดยบริเวณที่ให้ความสำคัญคือพื้นที่ห้องน้ำและบันได จากการสอบถามพบว่า การปรับปรุงห้องน้ำมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก (3.72) โดยส่วนประกอบในห้องน้ำที่ผู้สูงอายุพึงพอใจมากคือสุขภัณฑ์เนื่องจากเป็นโถนั่งแบบราบ ซึ่งเหมาะสมต่อการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุมากกว่าแบบนั่งยอง ส่วนองค์ประกอบที่มีความพึงพอใจต่ำสุดในพื้นที่ห้องน้ำคือ ราวจับภายใน เนื่องจากการติดตั้งไม่ได้มาตรฐาน และที่อยู่อาศัยบางหลังก็ไม่มีอุปกรณ์นี้ ส่วนในบริเวณบันได ส่วนประกอบที่มีระดับค่าความพึงพอใจต่ำ

คือชั้นบันได(ลูกตั้ง/ลูกนอน) พบว่า ระดับความสูงของลูกตั้ง สูงเกินกว่าค่ามาตรฐาน และบ้านบางหลังก็ไม่มีลูกตั้ง (20-22ซม.) ส่วนลูกนอนพบว่า มีความกว้างน้อยกว่าค่ามาตรฐาน (25-30ซม.) จึงทำให้ผู้สูงอายุขึ้นลงได้ลำบาก

ตารางที่ 5.2 แสดงทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

บริเวณพื้นที่ใช้สอย	กลุ่มตัวอย่างบ้านที่ปรับปรุง										ค่าเฉลี่ยรวม
	1*	2	3	4	5	6*	7*	8*	9	10	
พื้นที่รับประทานอาหาร											
ประตู/หน้าต่าง	4	-	-	-	-	5	3	3	-	-	3.75
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	5	-	-	-	-	5	3	3	-	-	4.00
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	4.5	-	-	-	-	5	3	3	-	-	3.88
ห้องน้ำ											
ประตูห้องน้ำ	5	3	3	-	3	5	3	3	3	4	3.56
ราวจับภายใน(พุงตัว)	2	4	2	-	5	2	2	2	2	5	2.89
สุขภัณฑ์	5	5	5	-	5	5	4	4	4	5	4.67
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	5	3	4	-	4	5	3	3	3	4	3.78
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	4.25	3.75	3.50	-	4.25	4.25	3.00	3.00	3.00	4.50	3.72
พื้นที่พักผ่อน											
หน้าต่าง	4	-	-	-	-	4	3	3	-	-	3.50
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	3	-	-	-	-	5	3	3	-	-	3.50
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	3.50	-	-	-	-	4.50	3.00	3.00	-	-	3.50
ทางเดินภายในบ้าน											
ราวจับทางเดิน	2	5	5	-	-	2	-	-	-	-	3.50
ระดับพื้นภายใน	3	3	4	3	-	5	3	3	4	-	3.50
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	2.50	4.00	4.50	3.00	-	3.50	3.00	3.00	4.00	-	3.50
บริเวณรอบบ้าน											
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	5	-	5	4	4	5	5	-	4	-	4.57
หลังคา/กันสาด	-	-	-	5	-	-	4	-	-	-	4.50
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	5.00	-	5.00	4.50	4.00	5.00	4.50	-	4.00	-	4.54
บันได											
ราวจับบันได	5	4	-	-	-	5	-	-	-	5	4.75

บริเวณพื้นที่ใช้สอย	กลุ่มตัวอย่างบ้านที่ปรับปรุง										ค่าเฉลี่ยรวม
	1*	2	3	4	5	6*	7*	8*	9	10	
ชั้นบันได(ลูกตั้ง, ลูกนอน)	5	3	-	-	-	5	-	-	-	4	4.25
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	5.00	3.50	-	-	-	5.00	-	-	-	4.50	4.50
ห้องนอน											
ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว	4	-	-	-	-	5	3	3	-	-	3.75
หน้าต่าง	5	-	-	-	-	4	3	3	-	-	3.75
ประตูห้องนอน	5	-	-	-	-	5	3	3	-	-	4.00
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	4.67	-	-	-	-	4.67	3.00	3.00	-	-	3.83

หมายเหตุ : *บ้านที่สร้างภายใต้งบประมาณจากโครงการบ้านท้องถิ่นไทย เกิดไ้องค์ราชั้น 84 พรรษา ทางผู้วิจัยได้ประเมินผลเป็นระดับค่าคะแนน โดยให้ระดับความพึงพอใจดังนี้

0.00 – 1.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยมาก

1.01 – 2.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

2.01 – 3.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

3.01 – 4.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

4.01 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

5.2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

5.2.1 ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1)

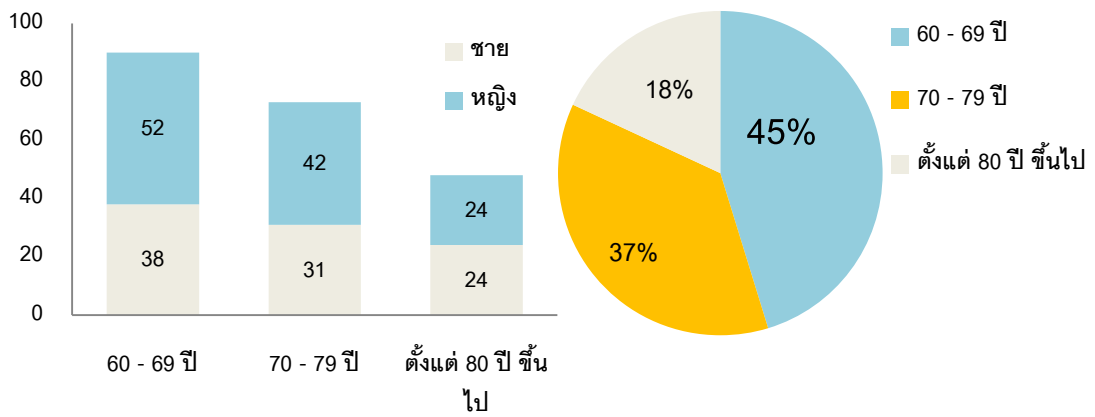
• ด้านประชากร

ตารางที่ 5.3 แสดงสัดส่วนและเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ (N = 199)

พื้นที่เป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง							รวม	ร้อยละ
	60 - 69 ปี		70 - 79 ปี		80ปี ขึ้นไป				
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง			
ทต.ยางฮอม	10	12	13	13	6	5	59	29.65	
ทต.หนองตองพัฒนา	28	40	18	29	6	19	140	70.35	
รวม	38	52	31	42	12	24	199	100	

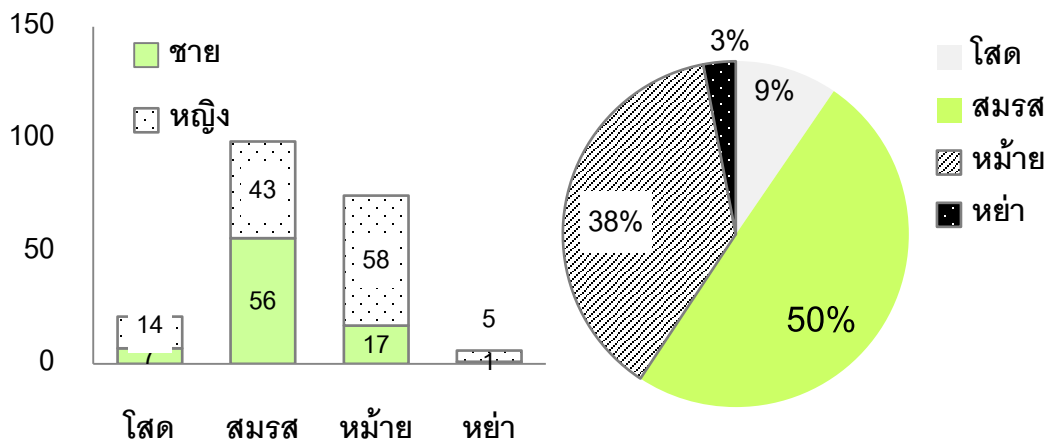
ในการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผู้สูงอายุใน 2 พื้นที่คือเทศบาลตำบลยางฮอม หมู่ 2,5,20 จำนวน 59 คน ซึ่งแบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 49.15 และเป็นผู้หญิงร้อยละ 50.85 โดยช่วงอายุ 70 – 79 ปี เป็นช่วงอายุมีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.07 รองลงมาเป็น

ช่วงอายุ 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.29 และช่วงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18.64 ส่วนในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา หมู่ 6, 7, 8 ช่วงอายุ 60 - 69 ปี มีจำนวนช่วงอายุมากที่สุด โดยรองลงมาคือ 70 - 79 ปี และ 80 ปีขึ้นไป ตามลำดับ เมื่อพิจารณาทั้ง 2 พื้นที่รวมกันพบว่า ช่วงอายุในกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ 60 -69 ปี รองลงมาคือ 70 -79 ปี และ 80ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ดังตารางที่ 5.3 และแผนภูมิที่ 5.1

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ

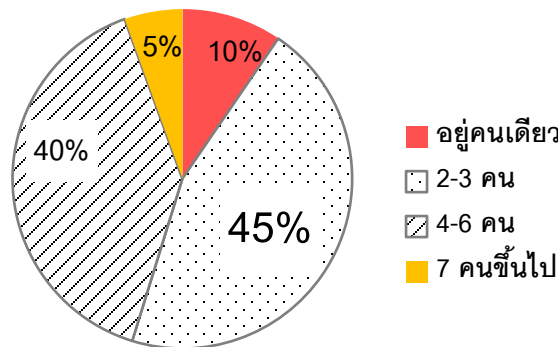
สถานภาพของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมาเป็นหม้ายและโสด คิดเป็นร้อยละ 37.69 และ 9.55 ตามลำดับ ซึ่งจากการสอบถามถึงสถานภาพของหม้ายก็จะเกิดจากที่คู่สมรสเสียชีวิตและส่วนใหญ่หม้ายจะอยู่ในกลุ่มเพศหญิงถึงร้อยละ 29.15 มากกว่าเพศชายที่มีเพียงร้อยละ 8.54 ดังตารางที่ 5.2 และแผนภูมิที่ 5.2

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงสถานภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ

● **ด้านสังคม**

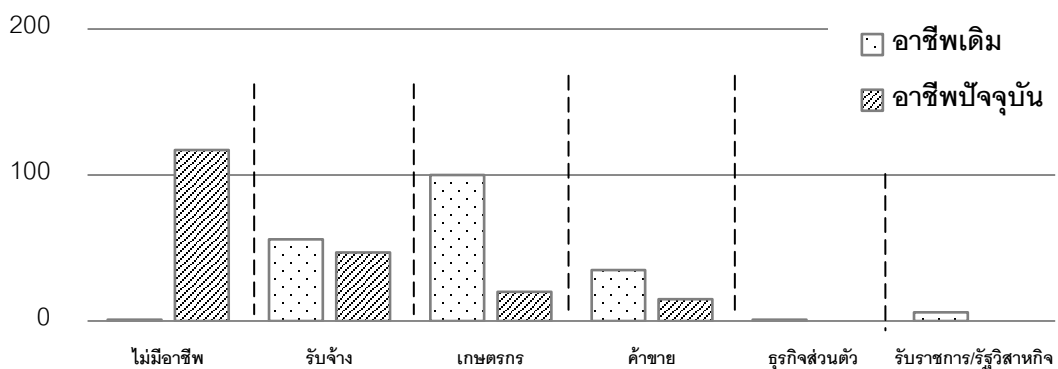
ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจะอยู่ที่ประมาณ 2 – 3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 45.23 รองลงมาคือ 4 – 6 คนและ 7 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 39.70 และ 5.53 ตามลำดับ อีก ทั้งในกลุ่มที่มีบุตรจากการสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ก็จะอาศัยอยู่กับบุตรในครอบครัวเดียวกัน (รายละเอียดดัง แผนภูมิที่ 5.3) ซึ่งเป็นไปตามลักษณะทั่วไปของครอบครัวในเขตพื้นที่ชนบท ซึ่งผู้สูงอายุอาศัยหรือล้อมรอบโดยครอบครัวละแวกใกล้เคียงกัน

แผนภูมิที่ 5.3 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ

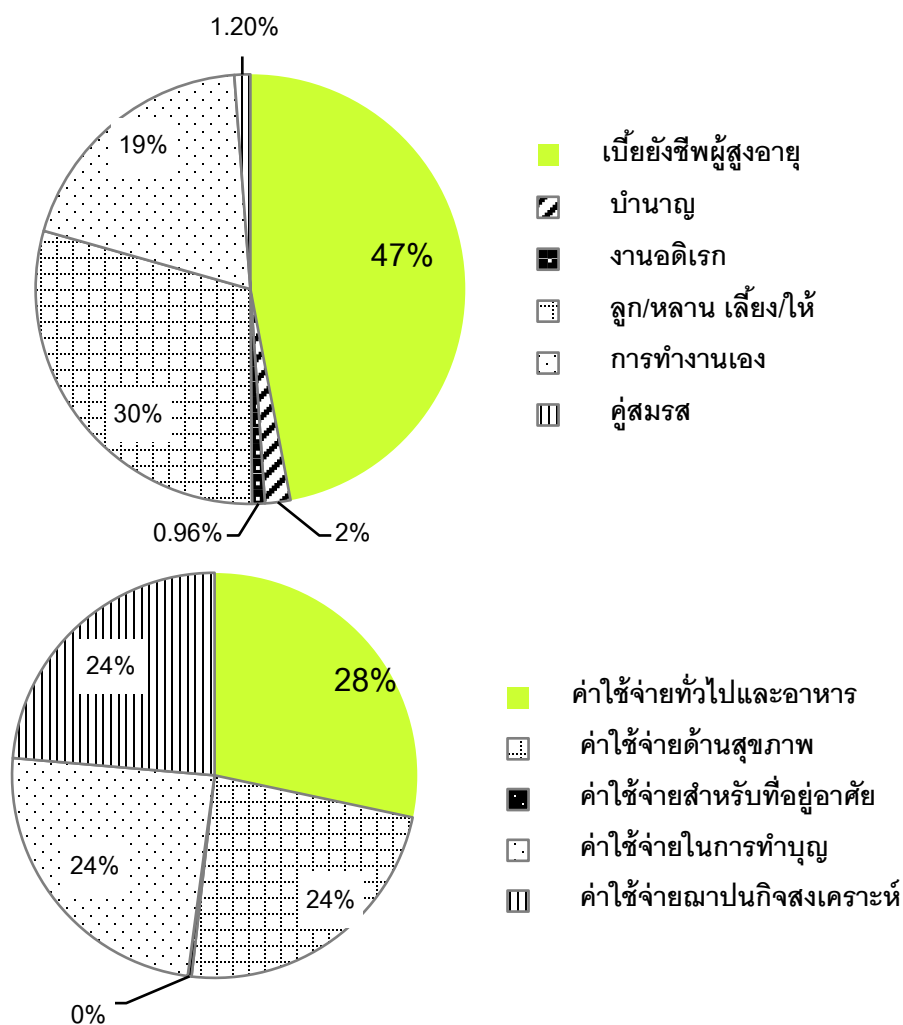
● **ด้านเศรษฐกิจ**

ในด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ จากการสอบถามพบว่า อาชีพเดิมของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ 50.25 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นชาวนาซึ่งมีที่ดินเป็นของตนเอง รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 27.14 ส่วนอาชีพปัจจุบัน ผู้สูงอายुर้อยละ 58.79 ไม่ได้ประกอบอาชีพ เนื่องจากอายุที่เพิ่มมากขึ้น, โรคประจำตัว และประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง ทำให้ไม่สามารถทำงานที่ต้องใช้แรงมากอย่างเกษตรกรได้ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.4)

แผนภูมิที่ 5.4 แสดงอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากการสอบถามผู้สูงอายุในพื้นที่ พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 58.79 ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังช่วยงานลูกหลานและเพื่อนบ้านอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งพืชที่ปลูกมากในบริเวณนี้ส่วนใหญ่คือ ข้าว, ลำไย และพืชผักสวนครัว ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุยังมีรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายค่าอาหารและไฟฟ้าอยู่บ้าง

แผนภูมิที่ 5.5 แสดงที่มาของรายได้ต่อเดือน (บน) และรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ (ล่าง)

แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุมาจากการเกื้อหนุนของบุตรและจากเบี่ยยังชีพซึ่งได้เป็นรายเดือนจากรางที่ 5.6 และแผนภูมิที่ 5.6 จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 57.14 มีรายได้หลักจากการได้รับเบี่ยยังชีพเดือนละ 500 - 900 บาท (จำนวนเงินขึ้นอยู่กัอายุของผู้สูงอายุ) รองลงมาคือผู้สูงอายุร้อยละ 35.86 มีรายได้หลักจากการเกื้อหนุนของลูกหลาน และผู้สูงอายุร้อยละ 23.62 ยังคงมีรายได้จากการทำงาน (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.5)

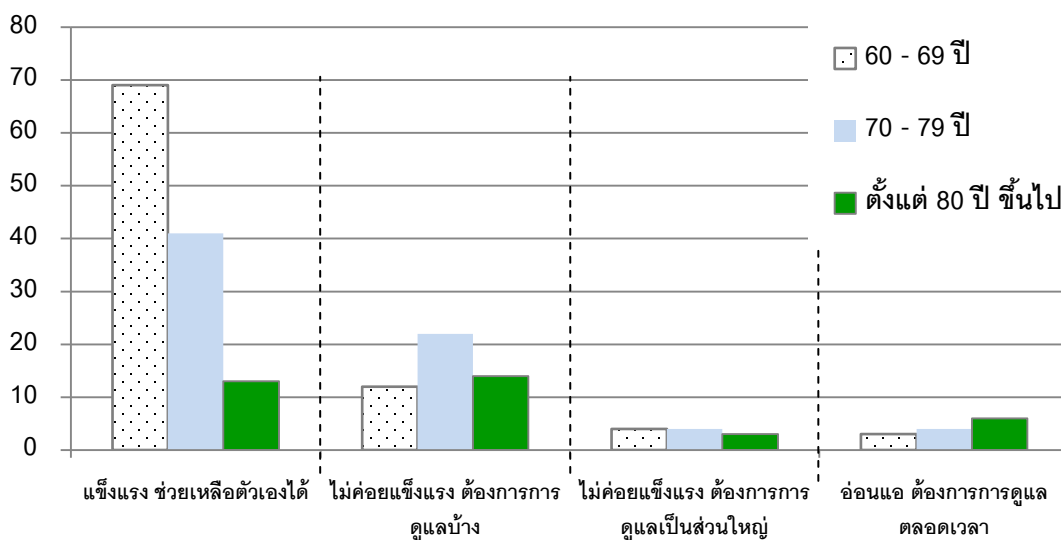
ในส่วนของการจ่ายของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 34.00) จะใช้ไปกับเครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (ผู้สูงอายุทุกคนเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการทำบุญถึงร้อยละ 29.09 ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (ร้อยละ 28.18) โดยผู้สูงอายุ มีรายจ่ายสุขภาพใกล้เคียงกับรายจ่ายอุปโภคบริโภค (ร้อยละ 28.36) ซึ่งเมื่อสอบถามความถี่ในการเข้าวัดพบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้าวัดทุกๆ 3 เดือน และตักบาตรทุกวันตอนเช้า จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก สำหรับในส่วนของค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สูงอายุโดยทั้งหมดมีที่อยู่ของตนเองไม่ต้องเช่า ดังนั้นจึงไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มในส่วนนี้

• ด้านโรคประจำตัว

ข้อมูลจากตารางที่ 5.4 และแผนภูมิที่ 5.6 จะเห็นได้ว่าลักษณะสุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ค่อนข้างแข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยคิดเป็นร้อยละ 63.08 รองลงมาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ค่อยแข็งแรงและต้องการ การดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 24.62 ต่อมาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา คิดเป็นร้อยละ 6.15 ซึ่งลักษณะสุขภาพโดยรวมอันดับสุดท้ายคือ ลักษณะสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ มีร้อยละ 5.64

ตารางที่ 5.4 แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่ (N=199)

ช่วงอายุ	ลักษณะสุขภาพโดยรวม									
	แข็งแรง ช่วยเหลือตัวเอง ได้		ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการ ดูแลบ้าง		ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการ ดูแลเป็นส่วน ใหญ่		อ่อนแอ ต้องการการ ดูแล ตลอดเวลา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
60 - 69 ปี	69	35.38	12	6.15	4	2.05	3	1.54	88	45.13
70 - 79 ปี	41	21.03	22	11.28	4	2.05	4	2.05	71	36.41
ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป	13	6.67	14	7.18	3	1.54	6	3.08	36	18.46
รวม	123	63.08	48	24.62	11	5.64	12	6.15	195	100.00

แผนภูมิที่ 5.6 แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่

เมื่อมาดูรายช่วงอายุ จะพบว่า ผู้สูงอายุในช่วง 60 - 69 ปี ลักษณะสุขภาพโดยรวมจะแข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ถึงร้อยละ 35.38 รองลงมาคือไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 6.15 ส่วนในกลุ่มที่จะไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ มีร้อยละ 2.05 และผู้สูงอายุในกลุ่มที่อ่อนแอและต้องการการดูแลตลอดเวลา มีร้อยละ 1.54 ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงและยังคงทำงานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีความแตกต่างกับผู้สูงอายุในกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในช่วงตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป

ลักษณะสุขภาพโดยรวมของกลุ่มผู้สูงอายุช่วงวัย 70 - 79 ปี จะมีลักษณะสุขภาพที่คล้ายคลึงกับช่วงอายุ 60 - 69 ปี คือลักษณะสุขภาพโดยรวมจะแข็งแรง และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ถึงร้อยละ 21.03 รองลงมาคือไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 11.28 โดยในช่วงอายุนี้ร่างกายของผู้สูงอายุจะเริ่มไม่ค่อยแข็งแรงและในยามเจ็บป่วยก็อาจจะต้องการคนดูแลบ้างแต่เป็นส่วนน้อยซึ่งจะแตกต่างจากช่วงอายุก่อนที่ได้กล่าวไป แต่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะมีเพียงเล็กน้อยที่จะไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ และร่างกายอ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา โดยมีเพียงร้อยละ 2.05 เท่ากัน ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เริ่มที่จะเข้าสู่ช่วงของผู้สูงอายุตอนปลายดังนั้นร่างกาย อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นจึงมีผู้สูงอายุที่ร่างกายอ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา มากกว่าผู้สูงอายุช่วงอายุ 60 - 69 ปี

ช่วงอายุสุดท้ายหรือผู้สูงอายุตอนปลาย (ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป) พบว่า ลักษณะสุขภาพโดยรวมของกลุ่มผู้สูงอายุช่วงนี้คือ ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง ร้อยละ 7.18 รองลงมาคือ

ลักษณะสุขภาพอ่อนแอต้องการการดูแลตลอดเวลาที่มีมากถึงร้อยละ 3.08 แม้ว่าจะมีกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าช่วงอายุอื่นๆ สุดท้ายคือ แข็งแรงช่วยเหลือตัวเองได้ และไม่ค่อยแข็งแรงต้องการดูแลเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 6.67 และ 1.54 ตามลำดับ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ พบว่า ด้วยลักษณะสุขภาพที่ยังไม่อ่อนแอและค่อนข้างแข็งแรงนั้นมาจากการที่ในอดีตจนถึงปัจจุบันผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายและทำงานอยู่เสมอ ทำให้ร่างกายมีความแข็งแรงและล้มป่วยค่อนข้างน้อย แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ควรได้รับการดูแลและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเนื่องจากด้วยร่างกายที่เปลี่ยนแปลงและอ่อนแอลง จึงอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุในการดำรงชีวิตได้ง่ายขึ้นมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ

ตารางที่ 5.5 แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ (N=199)

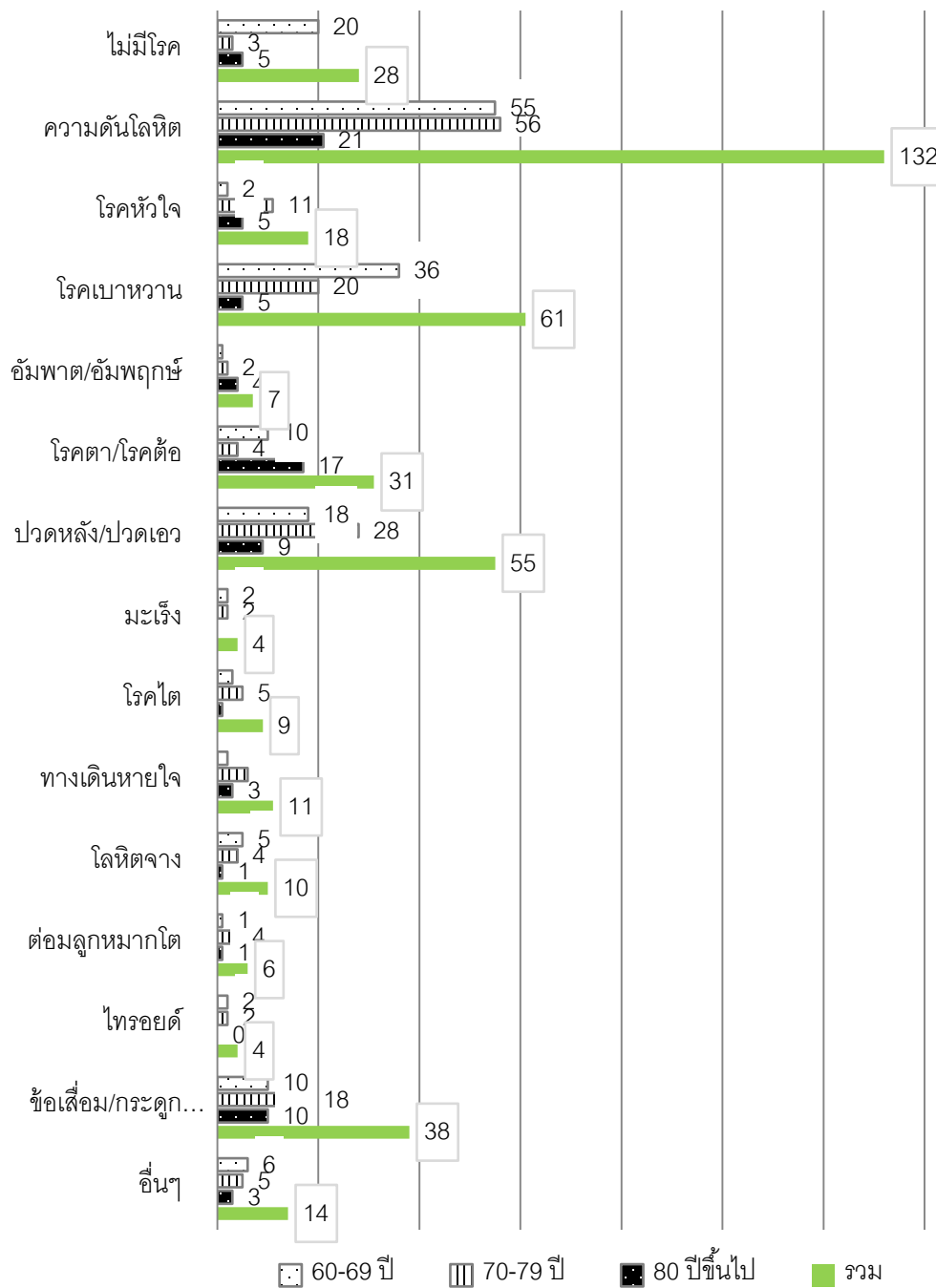
โรค	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีโรค	20	4.67	3	0.70	5	1.17	28	6.54
ความดันโลหิต	55	12.85	56	13.08	21	4.91	132	30.84
โรคหัวใจ	2	0.47	11	2.57	5	1.17	18	4.21
โรคเบาหวาน	36	8.41	20	4.67	5	1.17	61	14.25
อัมพาต/อัมพฤกษ์	1	0.23	2	0.47	4	0.93	7	1.64
โรคตา/โรคต้อ	10	2.34	4	0.93	17	3.97	31	7.24
ปวดหลัง/ปวดเอว	18	4.21	28	6.54	9	2.10	55	12.85
มะเร็ง	2	0.47	2	0.47	0	0.00	4	0.93
โรคไต	3	0.70	5	1.17	1	0.23	9	2.10
ทางเดินหายใจ	2	0.47	6	1.40	3	0.70	11	2.57
โลหิตจาง	5	1.17	4	0.93	1	0.23	10	2.34
ต่อมลูกหมากโต	1	0.23	4	0.93	1	0.23	6	1.40
ไทรอยด์	2	0.47	2	0.47	0	0.00	4	0.93
ข้อเสื่อม/กระดูกพรุน	10	2.34	18	4.21	10	2.34	38	8.88
อื่นๆ	6	1.40	5	1.17	3	0.70	14	3.27
รวม	173	40.42	170	39.72	85	19.86	428	100.00

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า โรคประจำตัวของผู้สูงอายุที่เป็นมากที่สุดได้แก่ โรคความดันโลหิต ร้อยละ 30.84 รองลงมาเป็นโรคเบาหวานและโรคปวดหลัง/ปวดเอว ร้อยละ 14.25 และ

12.85 ตามลำดับ นอกจากนี้ก็คือโรคข้อเสื่อม/กระดูกพรุน, โรคหัวใจ ร้อยละ8.88, ร้อยละ4.21 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีโรคประจำตัวอื่นๆอีก ได้แก่ โรคตา/โรคต้อ (ร้อยละ7.24), โรคทางเดินหายใจ (ร้อยละ2.57) , โรคไต (ร้อยละ2.10), โรคอัมพาต/อัมพฤกษ์ (ร้อยละ1.64), โรคไทรอยด์ (ร้อยละ 0.93), โรคต่อมลูกหมาก (ร้อยละ1.40)

หากดูตามช่วงอายุจะพบว่า ในช่วงอายุ 70-79 ปี ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวค่อนข้าง เหมือนกับค่าเฉลี่ย 4 อันดับแรกคือ โรคความดันโลหิต, โรคปวดหลัง/ปวดเอว, โรคเบาหวาน ร้อยละ 13.08, 6.54, 4.67 ตามลำดับ นอกจากนี้โรคประจำตัวอื่นๆที่มีสัดส่วนรองลงมาได้แก่ โรคข้อเสื่อม/กระดูกพรุน (ร้อยละ 4.21), โรคหัวใจ (ร้อยละ 2.57), โรคตา/โรคต้อ, ต่อมลูกหมากโต (ร้อยละ 0.93), โรคอัมพาต/อัมพฤกษ์, มะเร็ง, ไทรอยด์ (ร้อยละ 0.93)

สำหรับช่วงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป โรคที่เป็นมากที่สุดนั้นเหมือนกับโรคในช่วงอายุอื่นๆใน 2 อันดับแรก คือ ความดันโลหิตและโรคตา/ โรคต้อ มีร้อยละ 4.91, 3.97 ตามลำดับ รองลงมาคือ โรคข้อเสื่อม/กระดูกพรุน (ร้อยละ 2.34) ,ปวดหลัง/ปวดเอว(ร้อยละ 2.10) ในส่วนของโรคอื่นๆที่มี สัดส่วนน้อยกว่า ได้แก่ ปวดเอว/ปวดหลัง (ร้อยละ 1.56),โรคเบาหวาน, โรคหัวใจ (ร้อยละ 1.17), โรคอัมพฤกษ์/อัมพาต (ร้อยละ 0.93), โรคทางเดินหายใจ (ร้อยละ 0.70) และโรคไต,ต่อมลูกหมากโต (ร้อยละ 0.23)

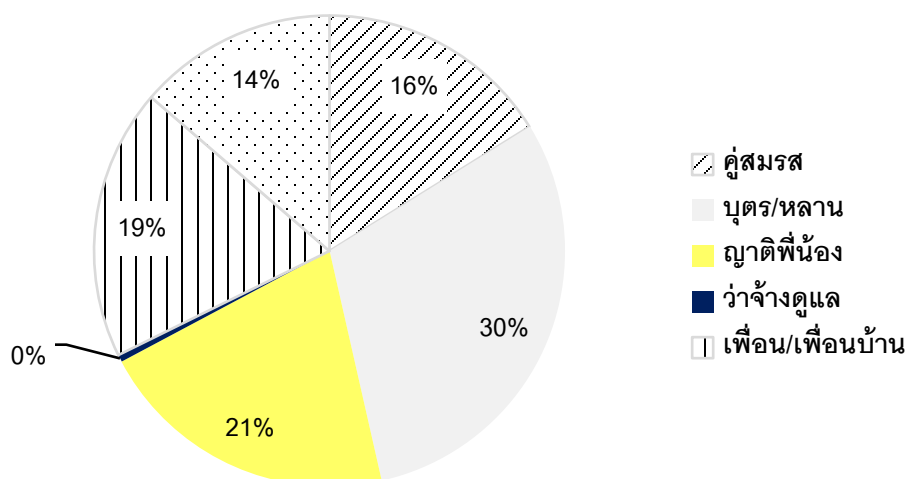

แผนภูมิที่ 5.7 แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ

เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ช่วงอายุพบว่า โรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุเป็นมากที่สุด คือ ความดันโลหิต, โรคปวดหลัง/ปวดเอว และโรคเบาหวาน ดังนั้นการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวกและการปรับสภาพที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรคำนึงถึงอาการและความเจ็บป่วยจากโรคที่จะเกิดขึ้นกับการใช้งานด้วย (รายละเอียดดังตารางที่ 5.5 และแผนภูมิที่ 5.7)

ตารางที่ 5.6 แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ (N=199)

ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	48	7.91	42	6.92	8	1.32	98	16.14
บุตร/หลาน	83	13.67	68	11.20	33	5.44	184	30.31
ญาติพี่น้อง	63	10.38	41	6.75	22	3.62	126	20.76
ว่าจ้างดูแล	1	0.16	1	0.16	1	0.16	3	0.49
เพื่อน/เพื่อนบ้าน	57	9.39	34	5.60	22	3.62	113	18.62
อสม.	42	6.92	22	3.62	19	3.13	83	13.67
รวม	294	48.43	208	34.27	105	17.30	607	100.00

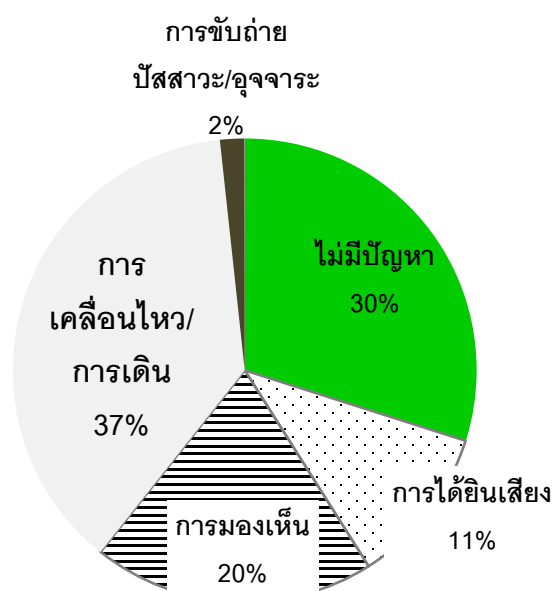

แผนภูมิที่ 5.8 แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ

จากตารางที่ 5.6 และแผนภูมิที่ 5.8 แสดงให้เห็นถึงผู้ดูแลผู้สูงอายุในยามเจ็บป่วย จะเห็นได้ว่าผู้ดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นบุตร/หลาน คิดเป็นร้อยละ 30.31 รองลงมาเป็นญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 20.76 และสัดส่วนอื่นๆ ได้แก่ผู้ดูแลที่เป็นเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 18.62, ผู้ดูแลที่เป็นคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 16.14, การว่าจ้างดูแล คิดเป็นร้อยละ 0.16 ซึ่งจากการสอบถามพบว่า อสม.ลงพื้นที่เดือนละ 2-3 ครั้ง

ตารางที่ 5.7 แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ

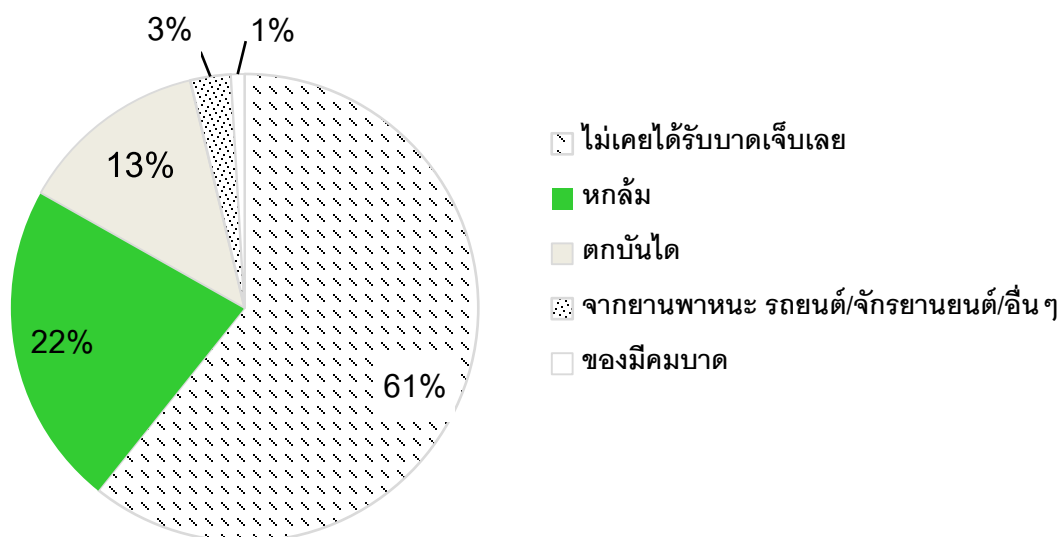
ปัญหาการทำงานของ ร่างกาย	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	49	20.94	16	6.84	5	2.14	70	29.91
การได้ยินเสียง	4	1.71	11	4.70	11	4.70	26	11.11
การมองเห็น	14	5.98	17	7.26	15	6.41	46	19.66
การเคลื่อนไหว/การเดิน	29	12.39	44	18.80	15	6.41	88	37.61
การขยับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ	0	0.00	2	0.85	2	0.85	4	1.71
รวม	96	41.03	90	38.46	48	20.51	234	100.00

แผนภูมิที่ 5.9 แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ

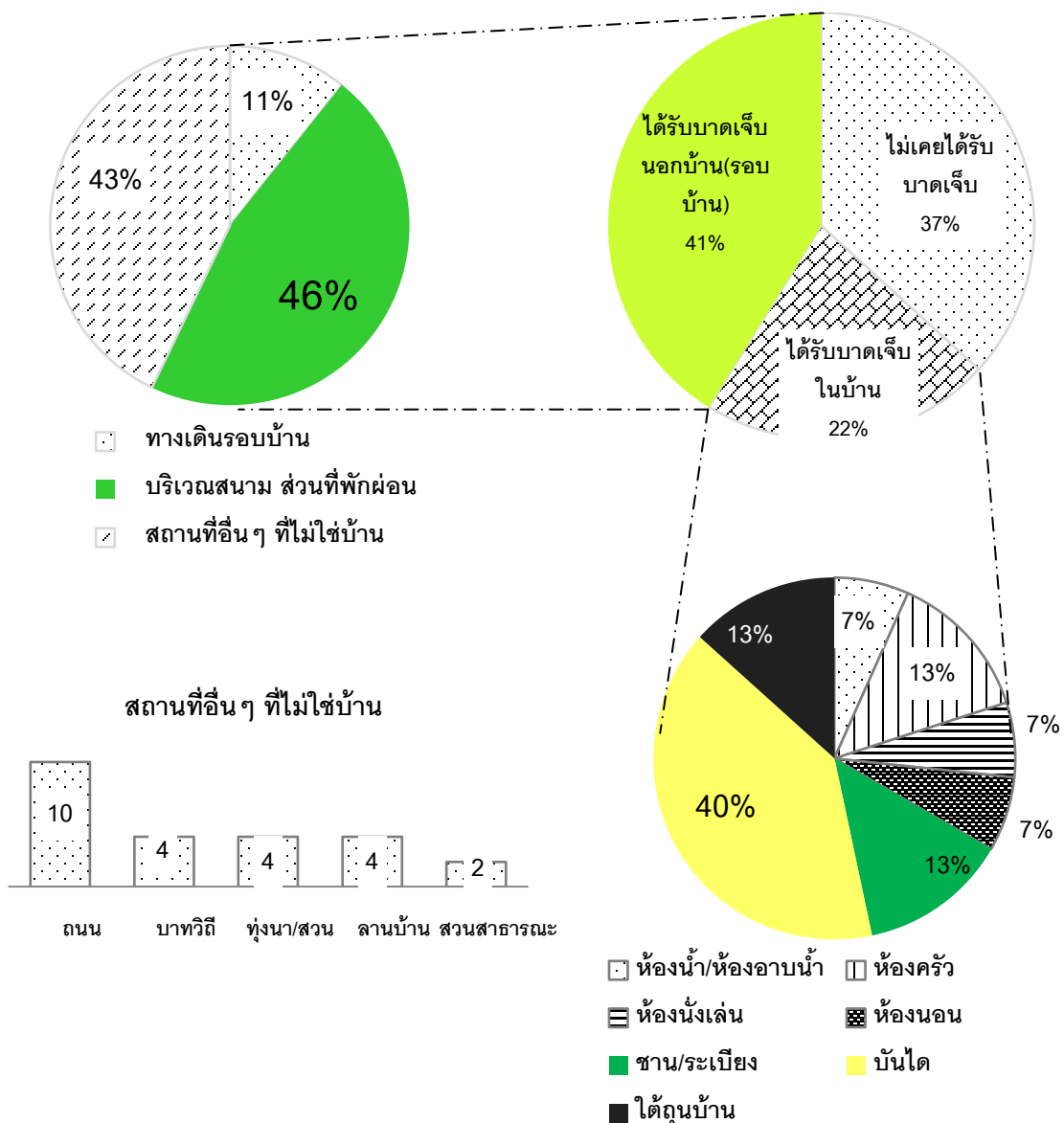
ด้านปัญหาการทำงานของร่างกายในกลุ่มผู้สูงอายุของพื้นที่ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ สำหรับผู้สูงอายุคือ การเคลื่อนไหว/การเดิน คิดเป็นร้อยละ 37.61 รองลงมาเป็นปัญหาทางด้านการมองเห็นและการได้ยิน ร้อยละ 19.66 และ 11.11 ซึ่งปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือปัญหาด้าน การขยับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ ร้อยละ 1.71 ซึ่งเมื่อพิจารณาปัญหากับโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวและการเดิน เนื่องจากโรคความดันโลหิต, ข้อเสื่อม, กระดูก

พจน ซึ่งทำให้เคลื่อนไหวลำบาก ทั้งการลุกนั่งเร็วก็จะทำให้หน้ามืดง่าย (รายละเอียดดังตารางที่ 5.7 และแผนภูมิที่ 5.9)

แผนภูมิที่ 5.10 แสดงการได้รับบาดเจ็บในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากเก็บข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ พบว่า ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา มีผู้สูงอายุที่ได้รับบาดเจ็บรวม ร้อยละ 39 ซึ่งการได้รับบาดเจ็บส่วนใหญ่เกิดจากการหกล้ม คิดเป็นร้อยละ 22 รองลงมาเป็นการได้รับบาดเจ็บที่เกิดจากการตกบันได คิดเป็นร้อยละ 13 และสองอันดับสุดท้ายเป็นเหตุที่เกิดจากยานพาหนะ รถยนต์/จักรยานยนต์/อื่นๆ และของมีคม คิดเป็นร้อยละ 3, 1 ตามลำดับ ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดจากการหกล้มของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณภายนอกที่อยู่อาศัยได้แก่ สนามรอบๆบ้าน หรือลานรอบๆบ้าน เป็นส่วนใหญ่ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.10)

แผนภูมิที่ 5.11 แสดงสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากแผนภูมิที่ 5.11 แสดงให้เห็นถึงสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะได้รับบาดเจ็บบริเวณนอกบ้าน ถึงร้อยละ 22.76 ซึ่งจะอยู่ที่บริเวณสนามหรือส่วนพักผ่อนร้อยละ 10.57 รองลงมาเป็นบริเวณสถานที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้านร้อยละ 9.76 ส่วนบริเวณพื้นที่ภายในบ้านที่เกิดอุบัติเหตุ (ร้อยละ 12.20) ส่วนใหญ่เกิดบริเวณบันได ประมาณร้อยละ 4.88 ซึ่งเป็นที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บได้ง่ายจากการขึ้นลง รองลงมา ก็จะเป็นชาน/ระเบียง ห้องครัวและใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันคือร้อยละ 1.63

5.2.1.1 ส่วนการวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2)

ตารางที่ 5.8 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=199)

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
บ้านไม้ยกพื้น	135	67.84
บ้านเดี่ยว	64	32.16
รวม	199	100.00

ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ยกพื้น วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างหลักทั้งหมดคือไม้ (ร้อยละ 67.84) รองลงมาคือ บ้านเดี่ยวไม่ยกพื้น วัสดุคือปูนและไม้ผสมกัน (ร้อยละ 32.16)

ตารางที่ 5.9 แสดงบุคคลที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=199)

คนที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
อยู่คนเดียว	17	10.7
คู่สมรส	35	15.7
ลูก/หลาน	144	71.4
ญาติ	3	2.1
รวม	199	100.00

ในด้านการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุนั้น ลักษณะการอยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นลักษณะครอบครัวชนบทคืออาศัยอยู่กับลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมาเป็นคู่สมรส ร้อยละ 15.7 และมีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวในบ้านถึงร้อยละ 10.7 โดยจากกลุ่มตัวอย่างมีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับญาติเพียง ร้อยละ 2.1 โดยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับลูกหลาน ร้อยละ 71.4ส่วนใหญ่อยู่ภายในบ้านหลังเดียวกันถึงร้อยละ 86.43 รองลงมาอยู่คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน ร้อยละ 7.14 และคนหลังแต่ในระยะทางใกล้กัน 4.29 ทำยสุดคือคนละหลังและในระยะทางไกลกัน ร้อยละ 2.14 เท่านั้น (รายละเอียดดังตารางที่ 5.10)

ตารางที่ 5.10 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลานของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=199)

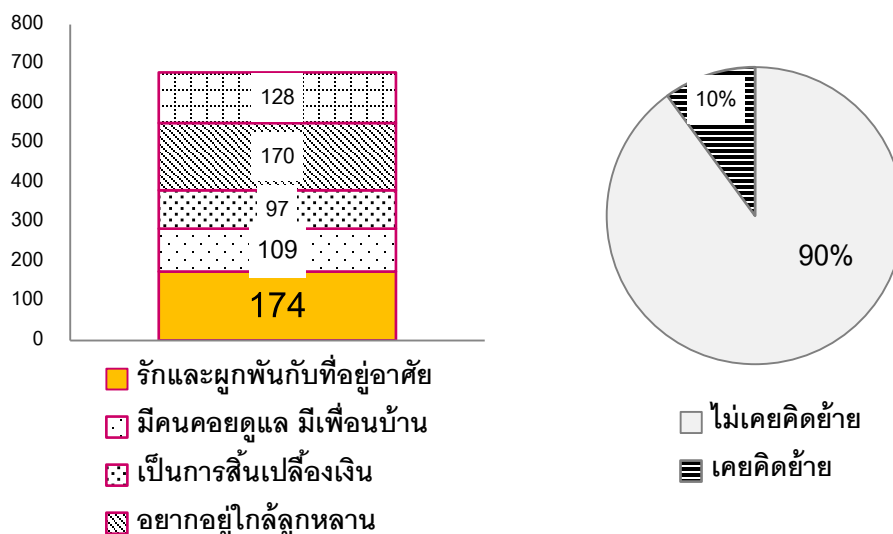
ลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน	จำนวน	ร้อยละ
ในหลังเดียวกัน	176	86.43
คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน	11	7.14
คนละหลังแต่ในระยะทางใกล้กัน	8	4.29

ลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน	จำนวน	ร้อยละ
คนละหลังและในระยะใกล้เคียงกัน	4	2.14
รวม	199	100.00

ตารางที่ 5.11 แสดงความคิดเห็นที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=199)

ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ	เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยคิดย้าย	179	89.95	รักและผูกพันกับที่อยู่อาศัย	174	24.93
			มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน	109	15.62
			เป็นการสิ้นเปลืองเงิน	97	13.90
			อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน	170	24.36
			สะดวกและปลอดภัย	128	18.34
เคยคิดย้าย	20	10.05	สภาพไม่เหมาะสม	20	2.87
รวม	199	100.00	รวม		100.00

จากการสอบถามในประเด็นเรื่องความคิดเห็นที่จะย้าย ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุไม่คิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัย ร้อยละ 89.95 โดยเหตุผลที่ไม่คิดจะย้ายที่อยู่ 3 อันดับแรก คือ เนื่องจากรักและผูกพันในที่อยู่อาศัยเดิม ร้อยละ 24.93 รองลงมาคือ อยากอยู่ใกล้ลูกหลานและที่อยู่ปัจจุบันสะดวกและปลอดภัยอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 24.36 และ 18.34 โดยมีเพียงส่วนน้อยที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัยด้วยเหตุผลที่ว่าสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 2.87 เนื่องจากมองว่า มีสภาพทรุดโทรมและไม่สะดวกต่อการอยู่ในอาศัยต่อไปในอนาคต (รายละเอียดดังตารางที่ 5.11 และแผนภูมิที่ 5.12)

แผนภูมิที่ 5.12 แสดงความคิดเห็นที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 1 และ 2 โดยจะเป็นการตอบวัตถุประสงค์ในประเด็นที่ 1 ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทางด้านผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ในส่วนของ **วัตถุประสงค์ประเด็นที่ 2** จะเป็นการศึกษาถึงลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในปิงบประมาณก่อนที่ได้มีการจัดทำไป ซึ่งจะสอดคล้องกับแบบสอบถามในส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 โดยทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นได้ผลการศึกษาดังนี้

5.2.1.2 ส่วนข้อมูลทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (ส่วนที่ 3)

● ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

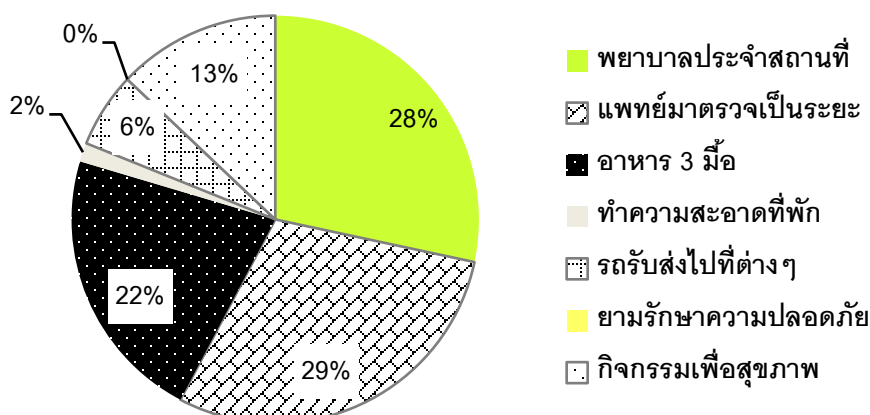
แบบสอบถามด้านการประเมินทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนนั้น โดยภาพรวมแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือเรื่องของการบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุเพื่อนำไปประเมินว่า การบริหารในแต่ละพื้นที่ควรแตกต่างกันหรือไม่ และหากแตกต่างกันนั้น ควรมีการจัดและให้ความสำคัญกับบริการใดบ้าง ประเด็นที่สองคือ เรื่องของความจำเป็นของสาธารณูปโภค/สิ่งแวดลอมสำหรับผู้สูงอายุในมุมมองผู้สูงอายุ ประเด็นที่สามคือ เรื่องของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางและความถี่ในการเดินทางหรือใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเมื่อนำแต่ละประเด็นมาวิเคราะห์รวมกัน จะทำให้เราสามารถประเมินได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในชุมชนที่มีนั้น เหมาะสมต่อชุมชนหรือไม่ ควรเพิ่มหรือลดหรือให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทใดเป็นพิเศษ

ดังที่กล่าวมาว่า ด้านการประเมินทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนนั้น เป็นการประเมินในแต่ละพื้นที่เพื่อหาข้อแตกต่างหรือประเด็นย่อยที่ทำให้ผลการดำเนินงานแตกต่างกัน โดยมีขอบเขตการประเมินที่ผลการดำเนินงาน และ ความพึงพอใจของผู้ใช้ ดังนั้น จึงต้องมีการแยกพื้นที่ในการวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ว่าตรงกับความต้องการความสะดวกในชุมชนที่เทศบาลจัดสรรให้หรือไม่

(ก) ผลการวิเคราะห์ทัศนคติด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในพื้นที่ต.ยางฮ่อม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย

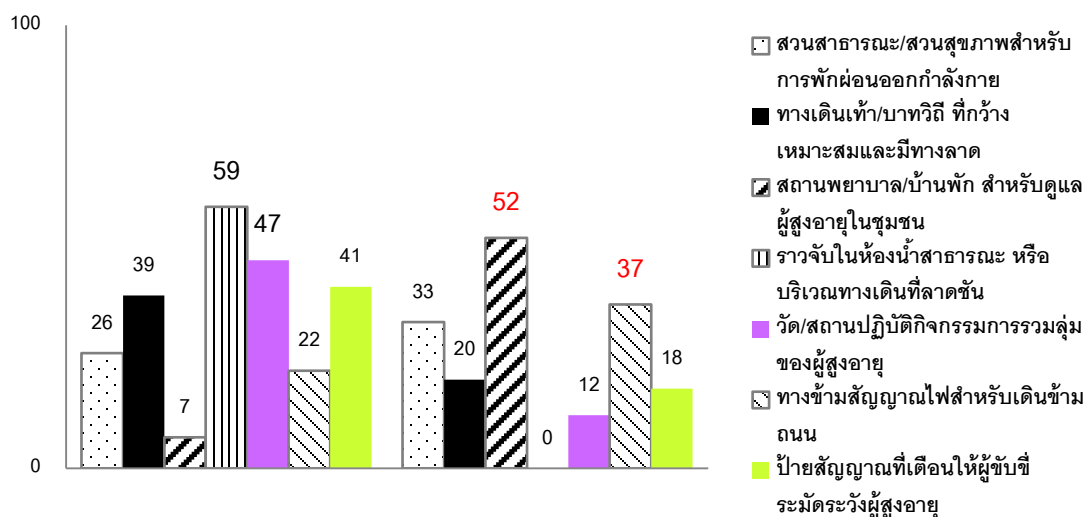
จากการสอบถามลักษณะการบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนนั้นพบว่า ส่วนใหญ่แล้ว ผู้สูงอายุต้องการให้มีบริการประเภทแพทย์มาตรวจเป็นระยะ คิดเป็นร้อยละ 29.35 บริการรองลงมาคือให้มีการจัดพยาบาลประจำสถานที่และอาหาร 3 มื้อ ร้อยละ 28.36 และร้อยละ 21.89 ตามลำดับ ซึ่งจากการสอบถามสาเหตุความต้องการพยาบาลประจำสถานที่และอาหาร 3 มื้อพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักอยู่คนเดียวในตอนกลางวัน เนื่องจากลูกหลานต้องออกไปทำงานในตอนเช้า - เย็น ทำให้ต้องหาอาหารทานเอง ในส่วนกิจกรรมเพื่อสุขภาพจากการสอบถาม มีพื้นที่ศูนย์ 3 วัยสำหรับผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุอยู่ โดยภายในมีเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ แต่หลายเครื่องมีสภาพทรุดโทรมไม่พร้อมใช้งานและเปิดใช้งานวันที่มีพิธีการสำคัญเท่านั้น ในส่วนของรถรับส่งไปที่ต่างๆพบว่า อบต.ไม่มียานพาหนะในส่วนนี้ (รายละเอียดดังตารางที่ 5.20 และแผนภูมิที่ 5.13)

แผนภูมิที่ 5.13 แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.12 แสดงความจำเป็นสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=59)

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ	จำเป็น		ไม่จำเป็น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย	26	10.79	33	19.19
ทางเดินเท้า/บาทวิถี ที่กว้างเหมาะสมและมีทางลาด	39	16.18	20	11.63
สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน	7	2.90	52	30.23
ราวจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชัน	59	24.48	0	0.00
วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ	47	19.50	12	6.98
ทางข้ามสัญญาณไฟสำหรับเดินข้ามถนน	22	9.13	37	21.51
ป้ายสัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังผู้สูงอายุ	41	17.01	18	10.47

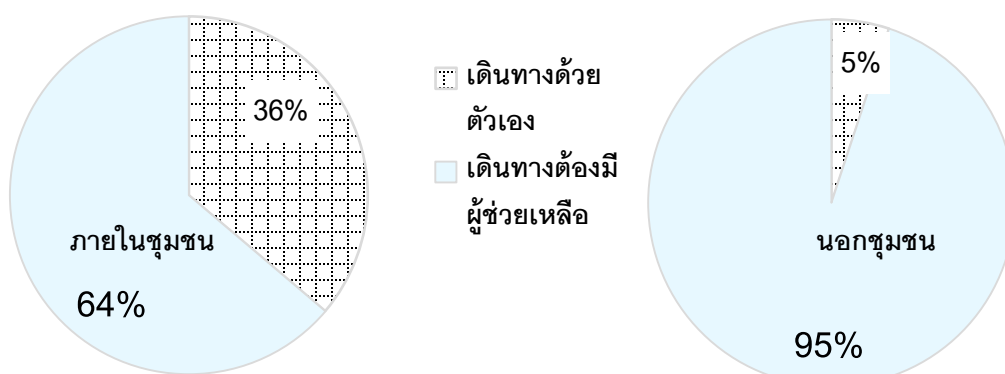
แผนภูมิที่ 5.14 แสดงสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ด้านความจำเป็นของสาธารณูปโภค / สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในมุมมองของผู้สูงวัย จากการสอบถามพบว่า ผู้สูงอายุมองว่าราวจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชันมีความจำเป็นอย่างมากคิดเป็น 59 คิดเป็นสถานที่ที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 24.48 รองลงมาคือ วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ และป้ายสัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 19.50 และ 17.01 ตามลำดับ ส่วนสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมที่มีความจำเป็นน้อยที่สุดคือ สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 2.90 (รายละเอียดดังตารางที่ 5.12 และแผนภูมิที่ 5.14)

ตารางที่ 5.13 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายใน และภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุ (N=59)

รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆนอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางด้วยตัวเอง	21	36.21	เดินทางด้วยตัวเอง	3	5.08
60-69 ปี	9	15.52	60-69 ปี	1	1.69
70-79 ปี	10	17.24	70-79 ปี	2	3.39
80 ปีขึ้นไป	2	3.45	80 ปีขึ้นไป	0	0.00
เดินทางต้องมีผู้ช่วยเหลือ	37	63.79	เดินทางต้องมีผู้ช่วยเหลือ	56	94.92
60-69 ปี	13	22.41	60-69 ปี	21	35.59
70-79 ปี	16	27.59	70-79 ปี	24	40.68
80 ปีขึ้นไป	8	13.79	80 ปีขึ้นไป	11	18.64
รวม	59	100.00	รวม	59	100.00

จากตารางที่ 5.13 และแผนภูมิที่ 5.15 แสดงถึงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายใน และภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุ ซึ่งหากดูถึงรูปแบบการเดินทางภายในชุมชนจะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุเดินทางที่มีผู้ช่วยเหลือ ร้อยละ 63.79 โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.59 ส่วนการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆนอกชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่เดินทางโดยมีผู้ช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 94.92 โดยมีเพียงร้อยละ 5.08 ที่เดินทางด้วยตนเอง และเป็นผู้สูงอายุช่วงอายุ 60-69 และ 70-79 เท่านั้น

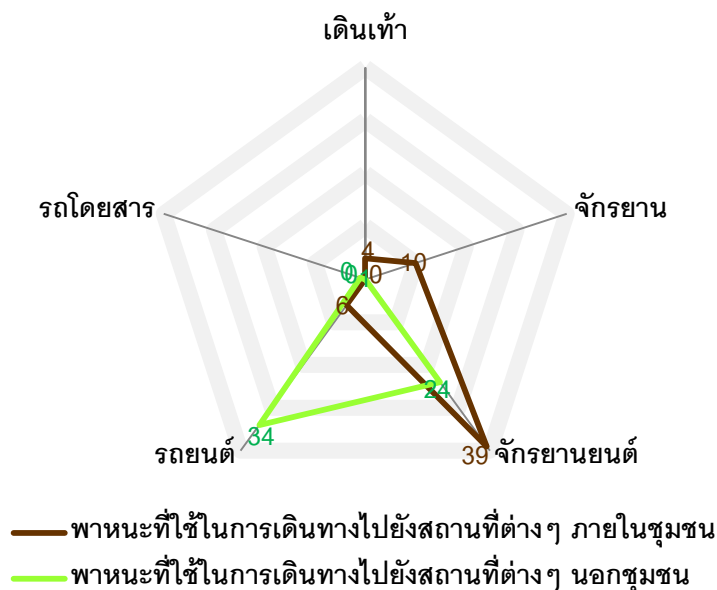

แผนภูมิที่ 5.15 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.14 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=59)

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เดินเท้า	4	6.78	เดินเท้า	0	0.00
60-69 ปี	2	3.39	60-69 ปี	0	0.00
70-79 ปี	2	3.39	70-79 ปี	0	0.00
80 ปีขึ้นไป	0	0.00	80 ปีขึ้นไป	0	0.00
จักรยาน	10	16.95	จักรยาน	0	0.00
60-69 ปี	6	10.17	60-69 ปี	0	0.00
70-79 ปี	4	6.78	70-79 ปี	0	0.00
80 ปีขึ้นไป	0	0.00	80 ปีขึ้นไป	0	0.00
จักรยานยนต์	39	66.10	จักรยานยนต์	24	40.68
60-69 ปี	14	23.73	60-69 ปี	12	20.34
70-79 ปี	17	28.81	70-79 ปี	9	15.25
80 ปีขึ้นไป	8	13.56	80 ปีขึ้นไป	3	5.08
รถยนต์	6	10.17	รถยนต์	34	57.63
60-69 ปี	0	0.00	60-69 ปี	9	15.25
70-79 ปี	3	5.08	70-79 ปี	17	28.81
80 ปีขึ้นไป	3	5.08	80 ปีขึ้นไป	8	13.56
รถโดยสาร	0	0.00	รถโดยสาร	1	1.69
60-69 ปี	0	0.00	60-69 ปี	1	1.69
70-79 ปี	0	0.00	70-79 ปี	0	0.00
80 ปีขึ้นไป	0	0.00	80 ปีขึ้นไป	0	0.00
รวม	59	100.00	รวม	59	100.00

ในเรื่องของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่พบว่า พาหนะที่ใช้ในการเดินทางภายในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จักรยานยนต์และการใช้จักรยาน คิดเป็นร้อยละ 66.10 และ 16.95 ตามลำดับ ซึ่งจะไม่มีการใช้รถโดยสารในการเดินทางภายในชุมชนเลย (รายละเอียดดังตารางที่ 5.14 และแผนภูมิที่ 5.16)

แผนภูมิที่ 5.16 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ส่วนพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้รถยนต์ในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 57.63 รองลงมาจะเป็นการเดินทางโดยรถจักรยานยนต์และรถโดยสาร ร้อยละ 40.68 และ 1.69 ตามลำดับ ซึ่งจะไม่มีผู้สูงอายุที่เลือกเดินทางไปยังนอกชุมชนโดยการเดินและจักรยานเลย

ตารางที่ 5.15 แสดงความถี่ในการเข้าใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=59)

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน - ละแวกบ้าน					
ศาสนสถาน	3.18	3.31	3.27	3.25	ทุกๆ 3 เดือน
สวนสาธารณะ	2.18	2.42	1.27	2.12	นานๆ ครั้ง
ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย	2.95	3.00	2.18	2.83	ไม่เคยไป
อ่านหนังสือ ศาลากิจกรรมต่างๆ	1.18	1.23	1.09	1.19	ไม่เคยไป
ป้อมตำรวจ อปพร.	1.00	1.19	1.00	1.08	ไม่เคยไป
ศาลา ป้ายรถโดยสาร	2.79	1.58	1.73	2.08	นานๆ ครั้ง

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละครบับาน					
ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ	5.32	5.08	5.36	5.22	ทุกสัปดาห์
ตลาดละครบับาน	5.32	4.88	5.45	5.15	ทุกสัปดาห์
ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว	3.50	1.73	2.00	2.44	นานๆ ครั้ง
ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม	1.50	1.65	1.00	1.47	ไม่เคยไป
ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม	1.91	1.65	1.45	1.71	นานๆ ครั้ง
ร้านซ่อมรถ ร้านวัสดุอุปกรณ์	2.41	1.58	1.64	1.79	นานๆ ครั้ง
ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านทอง	1.32	1.08	1.00	1.15	ไม่เคยไป
คลินิก ร้านขายยา	1.81	1.73	2.55	1.92	ทุกๆ 3 เดือน
ปั้มน้ำมัน ปั้มหลอด	4.23	2.08	1.45	2.76	ทุกๆ 3 เดือน
หมอนวด/พินบ้าน	1.82	1.31	1.00	1.44	นานๆ ครั้ง
สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด					
สถานีอนามัยประจำตำบล	3.32	3.31	2.27	3.12	ทุกๆ 3 เดือน
สถานศึกษาประจำตำบล	1.77	1.54	1.00	1.53	นานๆ ครั้ง
สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ	2.73	2.19	1.91	2.34	นานๆ ครั้ง
ตลาดสด ตลาดนัด	3.09	4.58	2.18	3.58	ทุก ๆ 3 เดือน
ธนาคาร สหกรณ์ ออมสิน ธกส.	2.55	2.27	1.82	2.29	นานๆ ครั้ง
ที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต.	2.68	1.69	2.09	2.14	ทุกๆ 3 เดือน
สถานีตำรวจ อปพร.	1.14	1.04	1.00	1.07	ไม่เคยไป
ฌาปนกิจสถาน	2.09	1.65	1.64	1.81	นานๆ ครั้ง
โรงพยาบาลตำบล/อำเภอ/จังหวัด	3.77	3.50	2.82	3.47	ทุกๆ 3 เดือน
ที่ทำการอำเภอ/ศาลากลางจังหวัด	1.73	2.04	2.00	1.92	นานๆ ครั้ง
ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด	1.09	1.04	1.00	1.05	ไม่เคยไป
ที่ทำการไปรษณีย์	1.82	1.15	1.27	1.42	ไม่เคยไป
สวนสาธารณะตำบล/อำเภอ/จังหวัด	1.36	1.15	1.36	1.27	ไม่เคยไป
ตลาดใหญ่/ตลาดในเมือง/ตลาดในจังหวัด	2.68	2.31	2.09	2.41	นานๆ ครั้ง
สถานีขนส่งของชุมชน	1.23	1.08	1.09	1.14	ไม่เคยไป

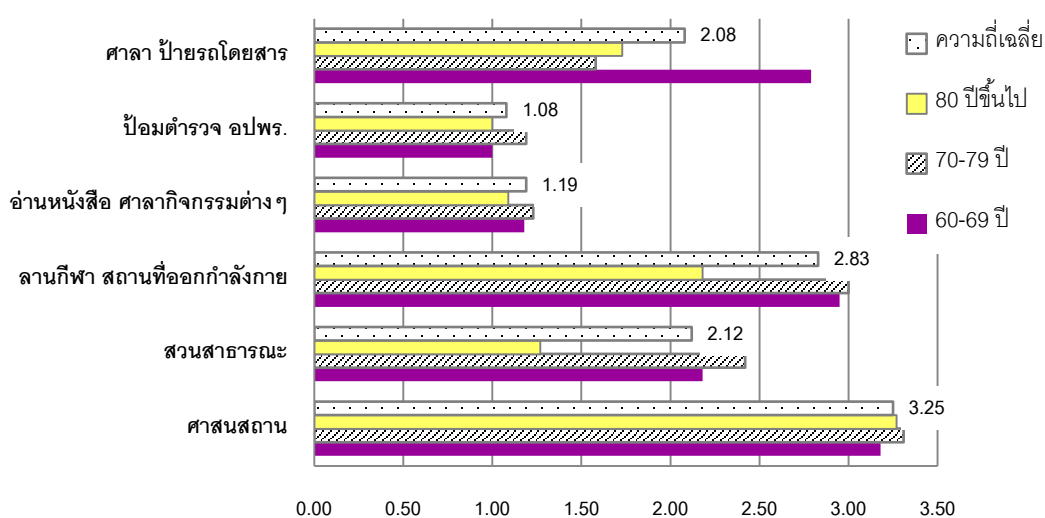
สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
สถานที่ส่วนตัว					
ที่นา ไร่ สวน	5.09	4.81	2.00	4.39	ทุกเดือน
เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว	1.14	1.04	1.09	1.08	ไม่เคยไป
ที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัด	1.14	1.27	1.36	1.34	ไม่เคยไป

หมายเหตุ : ความหมายของระดับความถี่เฉลี่ย 0.00-1.49 = ไม่เคยไป, 1.50-2.49 = นานๆครั้ง, 2.50-3.49 = ทุก 3 เดือน, 3.50-4.49 = ทุกเดือน, 4.50-5.49 = ทุกสัปดาห์ และ 5.50 ขึ้นไป = ทุกวัน

จากตารางที่ 5.15 เป็นการแสดงให้เห็นถึงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยจำแนกเป็น 4 ประเภทสถานที่ต่างๆ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน , สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน , สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด และสถานที่ส่วนตัว ซึ่งแต่ละประเภทสถานที่มีความถี่ในการเข้าใช้แตกต่างกัน โดยสถานที่ประเภทแรกคือ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดคือทุกๆ3เดือน (ระดับความถี่เฉลี่ย 3.18-3.27) ได้แก่ ศาสนสถานหรือวัด (ระดับความถี่เฉลี่ย 3.25) โดยผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่มักจะเข้าใช้วัดอย่างสม่ำเสมอทุกวัน สำคัญทางศาสนาและตักบาตรทุกเช้า ส่วน สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดหรือทุกสัปดาห์ คือ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับความถี่เฉลี่ย 5.22) ที่อยู่ใกล้บ้าน ส่วนลำดับรองลงมาคือ ตลาดในละแวกหมู่บ้าน ได้แก่ตลาดอย่างหอม ซึ่งเปิดขายของทุกวันมีค่าความถี่เฉลี่ยคือ 5.12 คิดเป็นการเข้าใช้ทุกสัปดาห์ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด มีลักษณะเหมือนกับสิ่งอำนวยความสะดวกระดับชุมชนคือ ตลาดสด/ตลาดนัด โดยมีอัตราการเข้าใช้เฉลี่ยทุกเดือน คิดเป็นความถี่เฉลี่ยคือ 4.32 ส่วนสถานที่ส่วนตัวที่ผู้สูงอายุเข้าใช้งานบ่อยสุดคือ ที่นา ไร่ และสวน โดยมีค่าความถี่ในการเข้าใช้งานทุกเดือน คิดเป็นค่าตัวเลขคือ 4.39

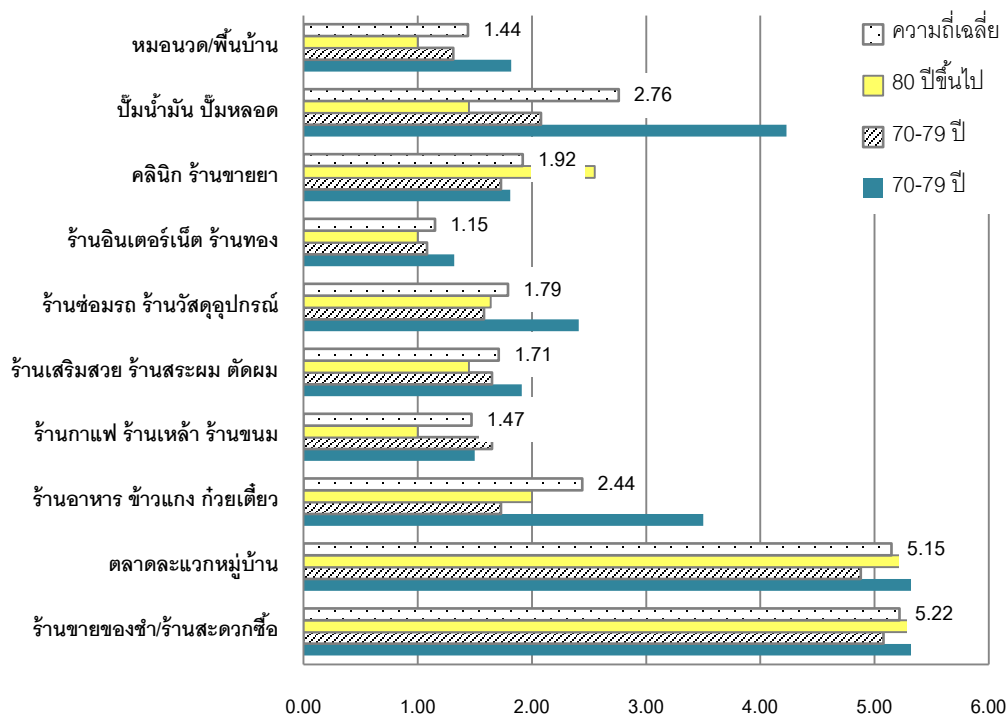
เมื่อดูถึงรายละเอียดในแต่ละประเภท โดยเริ่มจากความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน** ของผู้สูงอายุ พบว่า ความถี่ในการเข้าใช้สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน-ละแวกบ้านของผู้สูงอายุแต่ละช่วงจะมีลักษณะที่ค่อนข้างเหมือนกัน คือ ทั้งผู้สูงอายุตอนต้น (60 – 69 ปี) ตอนกลาง (70 – 79 ปี) และตอนปลาย (ตั้งแต่ 80

ปีขึ้นไป) ส่วนใหญ่จะเข้าใช้พื้นที่ศาสนสถานมากที่สุด โดยในผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี (ระดับค่า 3.18), 70 – 79 ปี (ระดับค่า 3.31) และ ผู้สูงอายุตั้งแต่ 80 ขึ้นไป (ระดับค่า 3.27) จะเข้าใช้ทุกๆ 3 เดือน อันดับรองลงมา มีลักษณะเหมือนกันในผู้สูงอายุทั้ง 3 ช่วง โดยจะเข้าใช้ ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกายทุกๆ 3 เดือน (ระดับค่า 2.83) ในส่วนสถานอื่น ๆ ที่มีความถี่ในการทำกิจกรรมเข้าใช้น้อยมีค่าเฉลี่ยต่างๆ ดังนี้ สวนสาธารณะ (ระดับค่า 2.12), ศาลา/ป้ายรถโดยสาร (ระดับค่า 2.08), อ่านหนังสือ/ศาลากิจกรรมต่างๆ (ระดับค่า 1.19) และ ป้อมตำรวจ/อปพร. (ระดับค่า 1.08) (รายละเอียดจัดแผนภูมิที่ 5.17)

แผนภูมิที่ 5.17 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ ซึ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดจัดแผนภูมิที่ 5.18) จากการสอบถามพบว่า แต่ละช่วงอายุมีการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้ ผู้สูงอายุในช่วง 60-69 ปี สถานที่ที่เดินทางไปใช้งานบ่อยสุด คือ ตลาดละแวกหมู่บ้านและร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ โดยมีระดับค่าเท่ากัน (ระดับค่า 5.32) สำหรับผู้สูงอายุในช่วง 70-79 ปี สถานที่ที่เดินทางไปใช้งานบ่อยคือ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับค่า 5.08) รองลงมาคือ ตลาดละแวกหมู่บ้าน (ระดับค่า 4.88) ส่วนผู้สูงอายุในช่วง 80 ปีขึ้นไปไม่มีค่าการเข้าใช้ตรงข้ามกับผู้สูงอายุในช่วง 70-79 ปี กล่าวคือ สถานที่ที่เดินทางไปใช้งานบ่อยได้แก่ตลาดละแวกหมู่บ้าน รองลงมาคือ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ

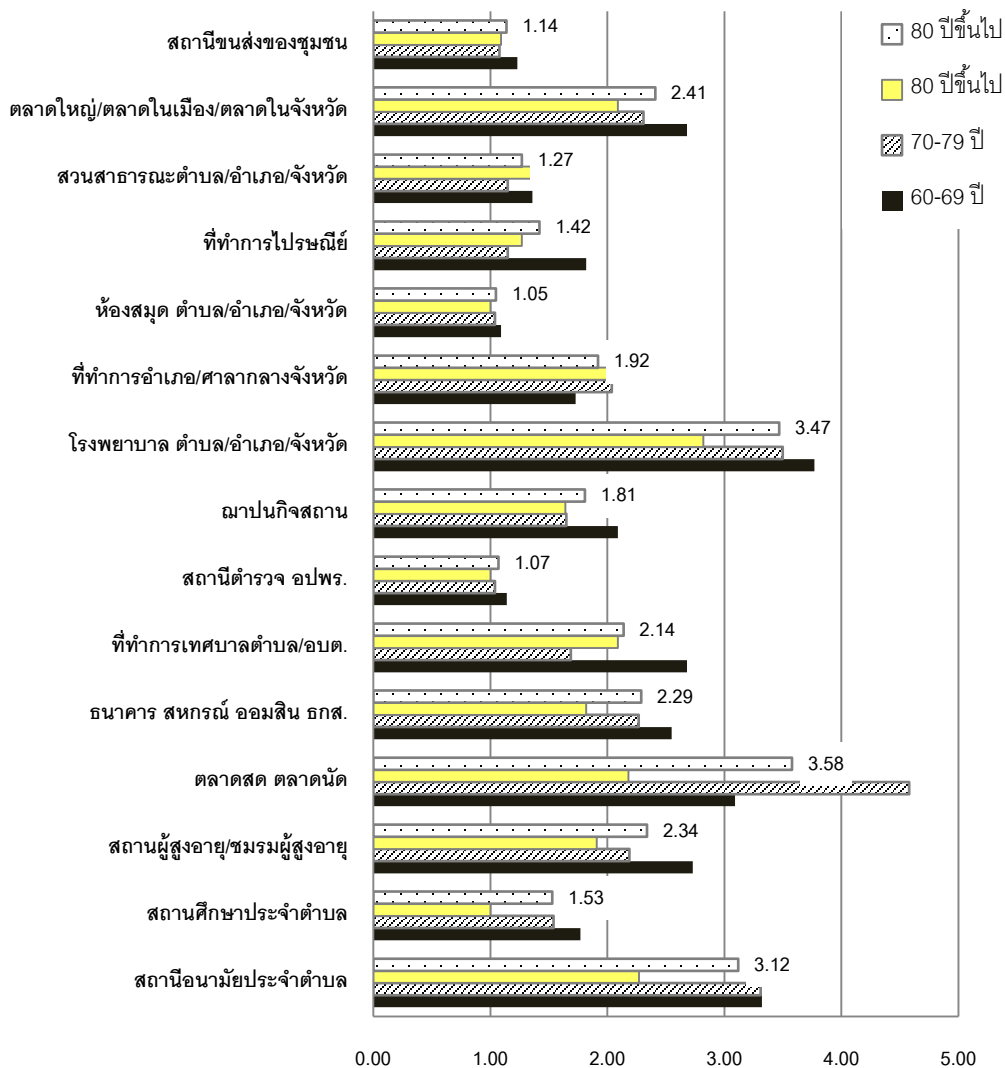

แผนภูมิที่ 5.18 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

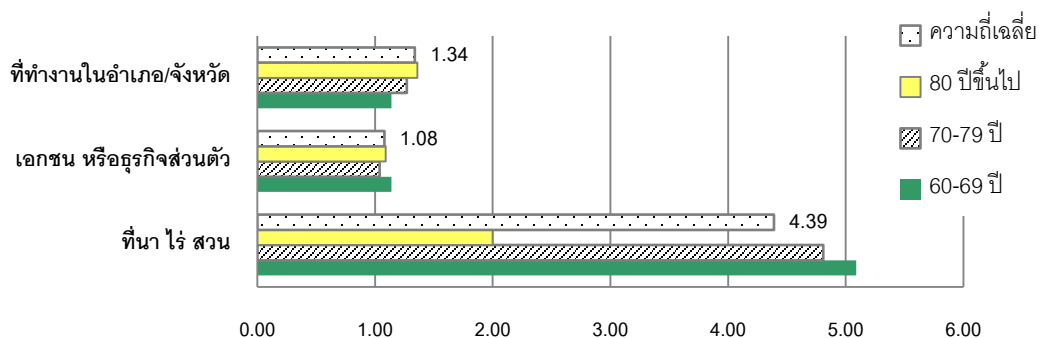
สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ ซึ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.19) จากการสอบถามผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุได้ข้อสรุป ดังนี้

- ผู้สูงอายุในช่วง 60-69 ปี สถานที่เดินทางเข้าใช้บ่อยคือ โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 3.77) รองลงมาคือตลาดสด/ตลาดนัด (ค่าระดับ 3.09) โดยสถานที่ที่มีการเข้าใช้น้อยสุด คือ ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 1.09)
- ผู้สูงอายุในช่วง 70-79 ปี สถานที่เดินทางเข้าใช้บ่อยคือ ตลาดนัด/ตลาดสด (ค่าระดับ 4.58) รองลงมาคือ โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 3.50) โดยสถานที่ที่มีการเข้าใช้น้อยสุด คือ ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัดและสถานีตำรวจ (ค่าระดับ 1.04)

- ผู้สูงอายุในช่วง 80 ปีขึ้นไป สถานที่เดินทางเข้าใช้บ่อยคือ โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 2.82) รองลงมาคือสถานีอนามัยประจำตำบล (ค่าระดับ 2.27) โดยสถานที่ที่มีการเข้าใช้น้อยสุด คือ ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด, สถานศึกษาประจำตำบลและสถานีตำรวจ (ค่าระดับ 1.00)

แผนภูมิที่ 5.19 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ที่สั่งอำนวยความสะดวก ระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

แผนภูมิที่ 5.20 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ส่วนตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ส่วนตัว**ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.20) จากการสอบถามผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุได้ข้อสรุป ดังนี้

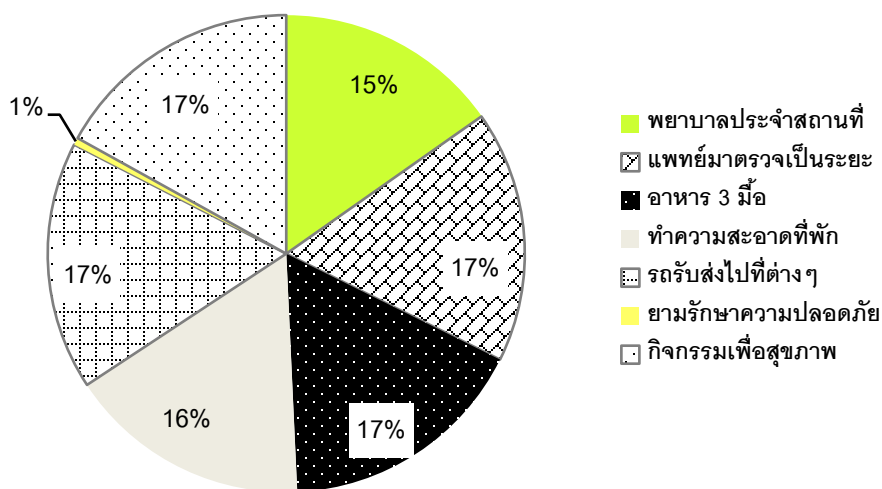
- ผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปมากที่สุด ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 5.09) รองลงมาเป็นสถานที่ที่เป็น เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว (ระดับค่า 1.14) เช่น ประเภทร้านค้าส่วนบุคคล เป็นต้น แต่ความถี่ในการไปสถานที่ดังกล่าวจะน้อยกว่าสถานที่ใน 3 กลุ่มแรก เหตุเพราะเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว
- ผู้สูงอายุช่วง 70 – 79 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปมากที่สุด ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 4.81) รองลงมาเป็นสถานที่ที่เป็น เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว (ระดับค่า 1.04) เช่น ประเภทร้านค้าส่วนบุคคล เป็นต้น แต่ความถี่ในการไปสถานที่ดังกล่าวจะน้อยกว่าสถานที่ใน 3 กลุ่มแรก
- ผู้สูงอายุช่วงตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ไปในสถานที่ส่วนตัวมากนัก แต่จะมีเพียงส่วนน้อยที่จะไป ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 2.00) โดยทั้ง 3 ช่วงอายุจะมีความคล้ายคลึงกันคือไม่เคยไปที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัด เลย อาจเพราะเนื่องจากด้วยอายุและอาชีพที่ทำทำให้ไม่ความจะเป็นที่จะไปในสถานที่ดังกล่าว

(ข) ผลการวิเคราะห์ทัศนคติด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในพื้นที่ต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่

ตารางที่ 5.16 แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=140)

บริการที่ควรจัดให้มีในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
พยาบาลประจำสถานที่	125	15.24
แพทย์มาตรวจเป็นระยะ	140	17.07
อาหาร 3 มื้อ	139	16.95
ทำความสะอาดที่พัก	135	16.46
รถรับส่งไปที่ต่างๆ	138	16.83
ยามรักษาความปลอดภัย	4	0.49
กิจกรรมเพื่อสุขภาพ	139	16.95
รวม	820	100.00

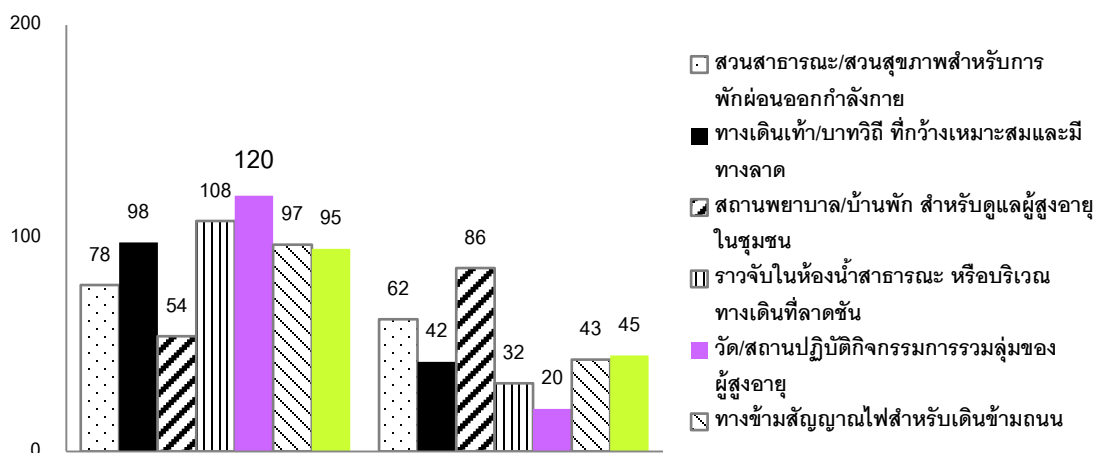
จากการสอบถามลักษณะการบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนนั้นพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุต้องการให้มีบริการประเภทแพทย์มาตรวจเป็นระยะ คิดเป็นร้อยละ 17.07 บริการรองลงมาคือการจัดให้มีอาหาร 3 มื้อ และรถรับส่งไปที่ต่างๆ ร้อยละ 16.95 และร้อยละ 16.83 ตามลำดับ ซึ่งจากการสอบถามสาเหตุความต้องการอาหาร 3 มื้อพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักอยู่คนเดียวในตอนกลางวัน เนื่องจากลูกหลานต้องออกไปทำงานในตอนเช้า - เย็น ทำให้ต้องหาอาหารทานเอง ในส่วนกิจกรรมเพื่อสุขภาพจากการสอบถาม มีพื้นที่อเนกประสงค์ป่าเป้าสำหรับผู้สูงอายุอยู่ โดยภายในมีเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุอยู่หลายเครื่อง และมีบริเวณแสดงความรู้ในการปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุด้วย ในส่วนของรถรับส่งไปที่ต่างๆพบว่า อบต.ไม่มีงบประมาณในส่วนนี้เหมือนกับพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม (รายละเอียดดังตารางที่ 5.16 และแผนภูมิที่ 5.21)

แผนภูมิที่ 5.20 แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.17 แสดงความจำเป็น สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=140)

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ	จำเป็น		ไม่จำเป็น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย	78	12.00	62	18.79
ทางเดินเท้า/บาทวิถี ที่กว้างเหมาะสมและมีทางลาด	98	15.08	42	12.73
สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน	54	8.31	86	26.06
ราวจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชัน	108	16.62	32	9.70
วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ	120	18.46	20	6.06
ทางข้ามสัญญาณไฟสำหรับเดินข้ามถนน	97	14.92	43	13.03
ป้ายสัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขีระมัดระวังผู้สูงอายุ	95	14.62	45	13.64

แผนภูมิที่ 5.21 แสดงสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

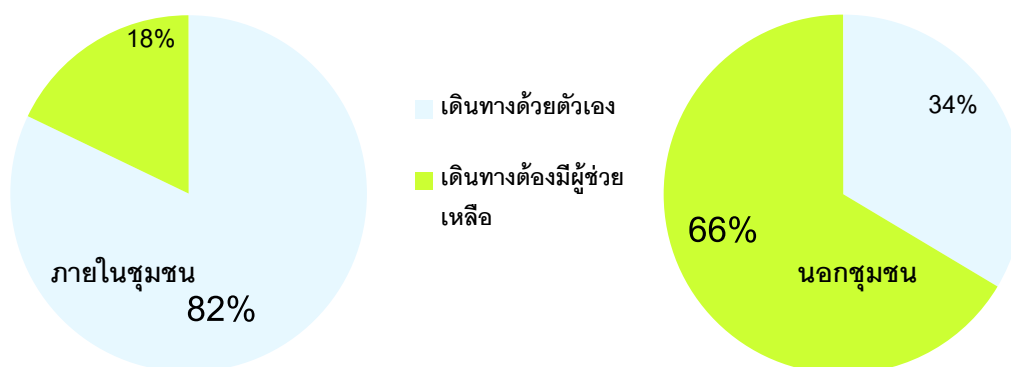
ด้านความจำเป็นของสาธารณูปโภค / สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในมุมมองของผู้สูงอายุ จากการสอบถามพบว่า ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มองว่า วัดหรือสถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ถือเป็นสถานที่ที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 18.46 รองลงมาคือ ราวจับในห้องน้ำสาธารณะ และทางเดินเท้า/บาทวิถีที่กว้างขวางและมีทางลาด คิดเป็นร้อยละ 16.62 และ 15.08 ตามลำดับ ส่วนสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมที่มีความจำเป็นน้อยที่สุดคือ สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุ โดยมองว่ามีความจำเป็นคิดเป็นร้อยละ 8.31 (รายละเอียดดังตารางที่ 5.17 และแผนภูมิที่ 5.21)

ตารางที่ 5.18 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายใน และภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุ

รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางด้วยตัวเอง	115	82.14	เดินทางด้วยตัวเอง	47	33.57
60-69 ปี	62	44.29	60-69 ปี	34	24.29
70-79 ปี	35	25.00	70-79 ปี	11	7.86
80 ปีขึ้นไป	18	12.86	80 ปีขึ้นไป	2	1.43
เดินทางต้องมีผู้ช่วยเหลือ	25	17.86	เดินทางต้องมีผู้ช่วยเหลือ	93	66.43
60-69 ปี	6	4.29	60-69 ปี	33	23.57

รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆนอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
70-79 ปี	12	8.57	70-79 ปี	36	25.71
80 ปีขึ้นไป	7	5.00	80 ปีขึ้นไป	24	17.14
รวม	140	100.00	รวม	140	100.00

จากตารางที่ 5.18 และแผนภูมิที่ 5.23 แสดงถึงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆภายในและภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุ ซึ่งหากดูถึงรูปแบบการเดินทางภายในชุมชนจะพบว่าส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุเดินทางด้วยตนเอง ร้อยละ 82.14 โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.29 ส่วนการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆนอกชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่เดินทางโดยมีผู้ช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 66.43 โดยมีร้อยละ 33.57 ที่เดินทางด้วยตนเอง และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุช่วงอายุ 60-69

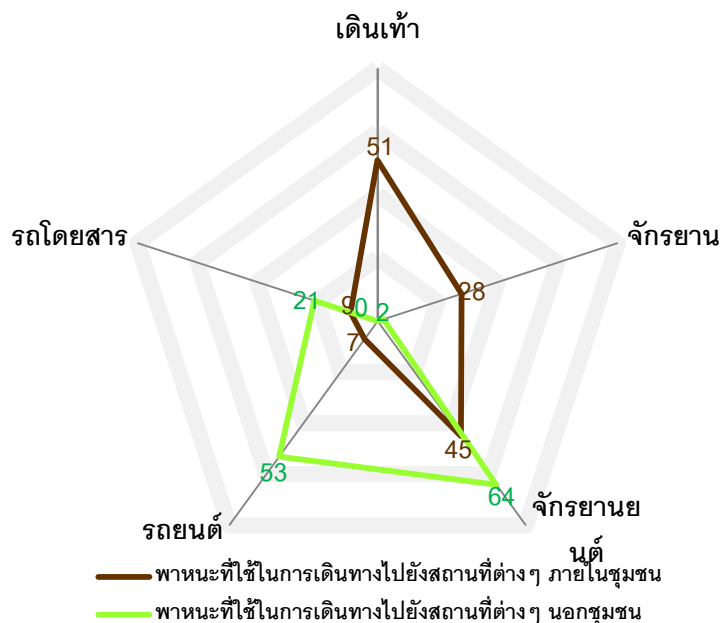
แผนภูมิที่ 5.23 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.19 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เดินเท้า	51	36.43	เดินเท้า	0	0.00
60-69 ปี	19	13.57	60-69 ปี	0	0.00
70-79 ปี	18	12.86	70-79 ปี	0	0.00
80 ปีขึ้นไป	14	10.00	80 ปีขึ้นไป	0	0.00
จักรยาน	28	20.00	จักรยาน	2	1.43
60-69 ปี	14	10.00	60-69 ปี	0	0.00
70-79 ปี	9	6.43	70-79 ปี	1	0.71
80 ปีขึ้นไป	5	3.57	80 ปีขึ้นไป	1	0.71
จักรยานยนต์	45	32.14	จักรยานยนต์	64	45.71
60-69 ปี	29	20.71	60-69 ปี	34	24.29
70-79 ปี	14	10.00	70-79 ปี	19	13.57
80 ปีขึ้นไป	2	1.43	80 ปีขึ้นไป	11	7.86
รถยนต์	7	5.00	รถยนต์	53	37.86
60-69 ปี	1	0.71	60-69 ปี	21	15.00
70-79 ปี	2	1.43	70-79 ปี	19	13.57
80 ปีขึ้นไป	4	2.86	80 ปีขึ้นไป	13	9.29
รถโดยสาร	9	6.43	รถโดยสาร	21	15.00
60-69 ปี	5	3.57	60-69 ปี	13	9.29
70-79 ปี	0	2.86	70-79 ปี	0	5.71
80 ปีขึ้นไป	0	0.00	80 ปีขึ้นไป	0	0.00
รวม	140	100.00	รวม	59	100.00

ในเรื่องของพาหนะที่ใช้ในการเดินไป ยังสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่พบว่า พาหนะที่ใช้ในการเดินทางภายในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จักรยานยนต์ และการใช้จักรยาน คิดเป็นร้อยละ 32.14 และ 20.00 ตามลำดับ ซึ่งต่างกับในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมที่ส่วนใหญ่ใช้จักรยานเดินทางมากกว่า ส่วนรถโดยสาร ผู้สูงอายุเลือกใช้รถโดยสาร

เดินทางภายในพื้นที่ร้อยละ 6.43 ต่างกับในพื้นที่เทศบาลยางฮ่อมที่ไม่มีรถโดยสารบริการในพื้นที่ (รายละเอียดดังตารางที่ 5.19 และแผนภูมิที่ 5.24)

แผนภูมิที่ 5.24 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ส่วนพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้จักรยานยนต์ในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 45.71 รองลงมาจะเป็นการเดินทางโดยรถยนต์และรถโดยสาร ร้อยละ 37.86 และ 15.00 ตามลำดับ ซึ่งจะไม่มีผู้สูงอายุที่เลือกเดินทางไปยังนอกชุมชนโดยการเดินเลย

ตารางที่ 5.20 แสดงความถี่ในการเข้าใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน - ละแวกบ้าน					
ศาสนสถาน	3.32	3.30	2.48	3.16	ทุกๆ 3 เดือน
สวนสาธารณะ	1.16	1.09	1.04	1.20	ไม่เคยไป

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย	1.93	1.47	1.20	1.64	นานๆ ครั้ง
อ่านหนังสือ ศาลากิจกรรมต่างๆ	1.34	1.09	1.04	1.20	ไม่เคยไป
ป้อมตำรวจ อปพร.	1.06	1.00	1.00	1.03	ไม่เคยไป
ศาลา ป้ายรถโดยสาร	1.01	1.00	1.00	1.01	ไม่เคยไป
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน					
ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ	3.59	2.91	2.44	3.16	ทุก ๆ 3 เดือน
ตลาดละแวกหมู่บ้าน	3.18	2.06	1.60	2.52	ทุก ๆ 3 เดือน
ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว	1.81	1.19	1.48	1.54	นานๆ ครั้ง
ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม	1.38	1.04	1.00	1.20	ไม่เคยไป
ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม	1.63	1.34	1.20	1.46	ไม่เคยไป
ร้านซ่อมรถ ร้านวัสดุอุปกรณ์	2.93	2.70	2.04	2.69	ทุก ๆ 3 เดือน
ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านทอง	1.06	1.17	1.00	1.09	ไม่เคยไป
คลินิก ร้านขายยา	1.81	1.51	1.48	1.65	นานๆ ครั้ง
ปั้มน้ำมัน ปั้มหลอด	2.84	1.60	1.16	2.12	นานๆ ครั้ง
หมอนวด/พื่่นบ้าน	1.35	1.17	1.00	1.23	ไม่เคยไป
สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด					
สถานีอนามัยประจำตำบล	2.79	3.06	2.60	2.85	ทุก ๆ 3 เดือน
สถานศึกษาประจำตำบล	1.34	1.43	1.08	1.32	ไม่เคยไป
สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ	1.99	1.68	1.72	1.84	นานๆ ครั้ง
ตลาดสด ตลาดนัด	2.51	1.81	1.48	2.09	นานๆ ครั้ง
ธนาคาร สหกรณ์ ออมสิน ธกส.	1.96	1.62	1.24	1.71	นานๆ ครั้ง
ที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต.	2.01	1.64	1.96	1.88	นานๆ ครั้ง
สถานีตำรวจ อปพร.	1.22	1.13	1.00	1.15	ไม่เคยไป
ฌาปนกิจสถาน	1.96	1.68	1.56	1.79	นานๆ ครั้ง
รพ. ตำบล/อำเภอ/จังหวัด	2.79	2.83	2.08	2.68	ทุก ๆ 3 เดือน
ที่ทำการอำเภอ/ศาลากลางจังหวัด	2.01	1.91	1.64	1.93	นานๆ ครั้ง
ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด	1.12	1.04	1.08	1.09	ไม่เคยไป
ที่ทำการไปรษณีย์	1.32	1.04	1.12	1.19	ไม่เคยไป
สวนสาธารณะตำบล/อำเภอ/จังหวัด	1.18	1.06	1.08	1.12	ไม่เคยไป

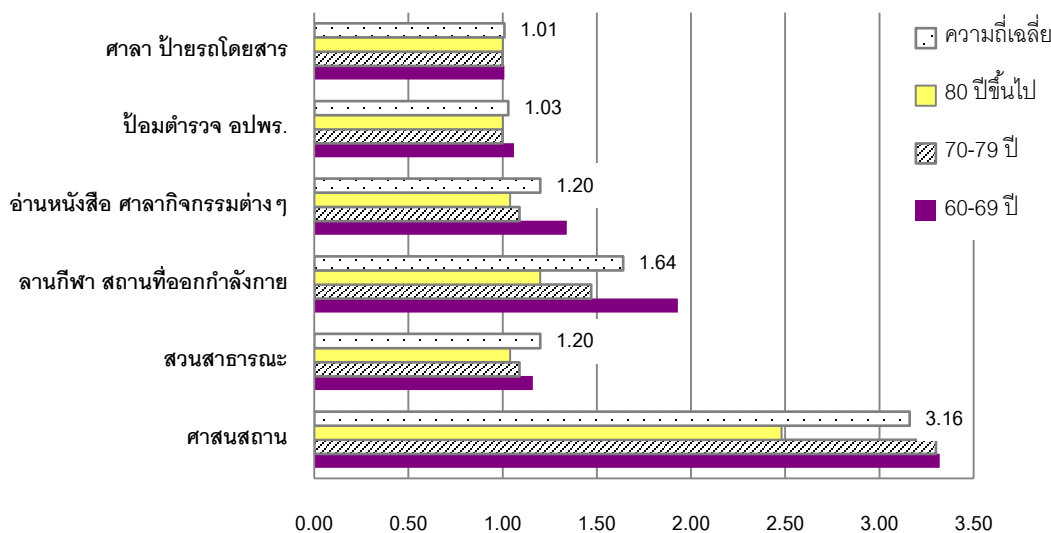
สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
ตลาดใหญ่/ตลาดในเมือง/ตลาดในจังหวัด	1.47	1.26	1.28	1.36	ไม่เคยไป
สถานีขนส่งของชุมชน	1.07	1.04	1.04	1.06	ไม่เคยไป
สถานที่ส่วนตัว					
ที่นา ไร่ สวน	3.00	1.96	1.44	2.37	นานๆ ครั้ง
เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว	1.04	1.02	1.04	1.04	ไม่เคยไป
ที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัด	1.00	1.00	1.00	1.00	ไม่เคยไป

หมายเหตุ : ความหมายของระดับความถี่เฉลี่ย 0.00-1.49 = ไม่เคยไป, 1.50-2.49 = นานๆ ครั้ง, 2.50-3.49 = ทุก 3 เดือน, 3.50-4.49 = ทุกเดือน, 4.50-5.49 = ทุกสัปดาห์ และ 5.50 ขึ้นไป = ทุกวัน

จากตารางที่ 5.20 เป็นการแสดงให้เห็นถึงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยจำแนกเป็น 4 ประเภทสถานที่ต่างๆ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน , สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน , สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด และสถานที่ส่วนตัว ซึ่งแต่ละประเภทสถานที่ที่มีความถี่ในการเข้าใช้แตกต่างกัน โดยสถานที่ประเภทแรกคือ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ที่ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดคือทุกๆ 3 เดือน ได้แก่ ศาลาชุมชนหรือวัด (ระดับความถี่เฉลี่ย 3.16) โดยวัดในพื้นที่เทศบาลหนองตองที่ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่มักจะเข้าใช้คือวัดพุทธชาวมงคลและวัดป่าลาน ในทุกวันสำคัญทางศาสนาและตักบาตรทุกเช้า ส่วน สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน ที่ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดคือ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับความถี่เฉลี่ย 3.16) ลำดับรองลงมาคือ ตลาดในละแวกหมู่บ้าน ได้แก่ ตลาดสดเทศบาลตำบลหนองตอง ซึ่งเปิดขายของทุกวันมีค่าความถี่เฉลี่ยคือ 2.52 คิดเป็นการเข้าใช้ทุกๆ 3 เดือน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด อันดับแรกคือ สถานีอนามัยประจำตำบล (ระดับความถี่เฉลี่ย 2.85) คิดเป็นการเข้าใช้ ทุกๆ 3 เดือน รองลงมาคือ โรงพยาบาลประจำตำบล/อำเภอ/จังหวัด และ ตลาดสด/ตลาดนัด มีค่าความถี่เฉลี่ยคือ 2.68, 2.09 ตามลำดับ ส่วนสถานที่ส่วนตัวที่ผู้สูงอายุเข้าใช้งานบ่อยสุดคือ ที่นา ไร่ และสวน โดยมีค่าความถี่ในการเข้าใช้งาน คิดเป็นตัวเลขคือ 2.37 คิดเป็นการเข้าใช้นานๆ ครั้ง

เมื่อดูถึงรายละเอียดในแต่ละประเภท โดยเริ่มจากความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน** ของผู้สูงอายุ พบว่า ความถี่ในการเข้าใช้สิ่ง

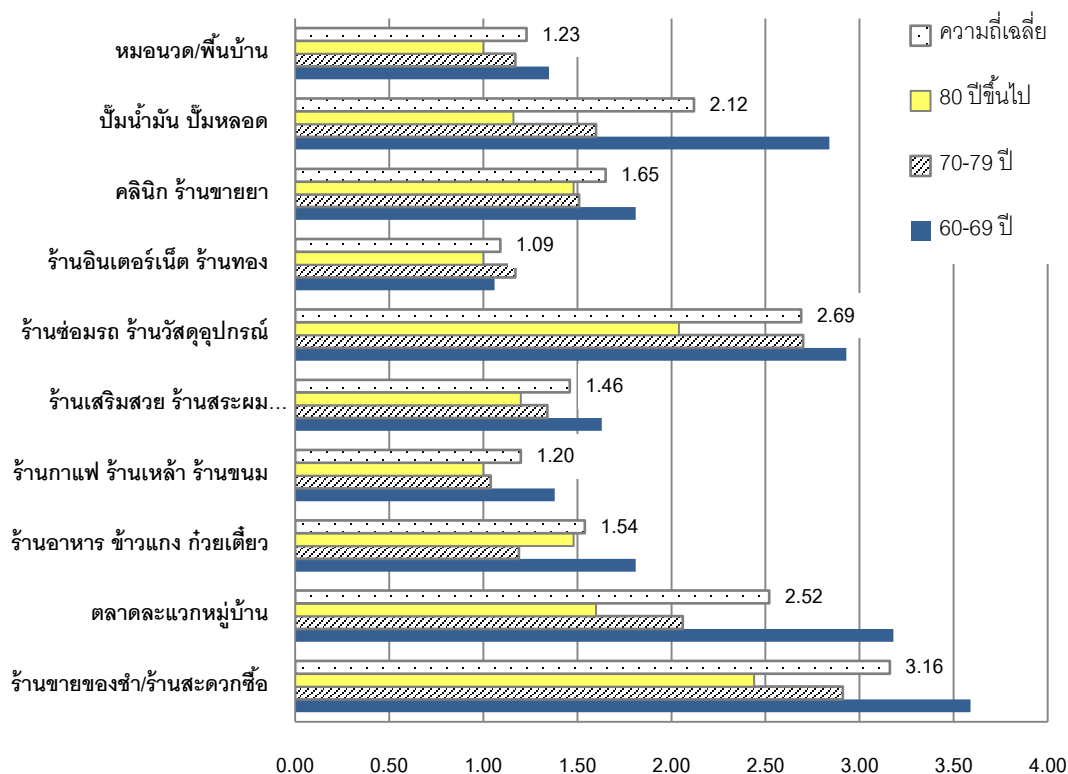
อำนวยความสะดวกประจำชุมชน-ละแวกบ้านของผู้สูงอายุแต่ละช่วงจะมีลักษณะที่ค่อนข้างเหมือนกัน คือ ทั้งผู้สูงอายุตอนต้น (60 – 69 ปี) ตอนกลาง (70 – 79 ปี) และตอนปลาย (ตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ส่วนใหญ่จะเข้าใช้พื้นที่ศาสนสถานมากที่สุด โดยในผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี (ระดับค่า 3.32), 70 – 79 ปี (ระดับค่า 3.30)และผู้สูงอายุตั้งแต่ 80 ขึ้นไป (ระดับค่า 2.48)จะเข้าใช้ทุกๆ 3 เดือน อันดับรองลงมาจะมีลักษณะเหมือนกันในผู้สูงอายุทั้ง 3 ช่วง โดยจะเข้าใช้ ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกายนานๆครั้ง (ระดับค่า 1.93, 1.47, 1.20 เรียงลำดับตามช่วงอายุ) ในส่วนสถานอื่นๆที่มีความถี่ในการทำกิจกรรมเข้าใช้น้อยมีค่าเฉลี่ยต่างๆดังนี้ สวนสาธารณะ, อ่านหนังสือ/ศาลา กิจกรรมต่างๆ (ระดับค่า 1.20), ศาลาป้ายรถโดยสาร (ระดับค่า 1.01) และป้อมตำรวจ/อปพร (ระดับค่า 1.08) (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.25)

แผนภูมิที่ 5.25 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง**สถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.26) จากการสอบถามพบว่า แต่ละช่วงอายุมีการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้ ผู้สูงอายุในช่วง 60-69 ปี สถานที่ที่เดินทางไปใช้งานบ่อยสุด คือ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อและตลาดละแวกหมู่บ้าน โดยมีระดับค่าเฉลี่ย คือ (ระดับค่า 3.59, 3.18 ตามลำดับ) สำหรับผู้สูงอายุในช่วง 70-79 ปี สถานที่ที่เดินทางไปใช้งานบ่อยคือ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับค่า 2.91) รองลงมาคือ ร้านซ่อมรถ/ร้านวัสดุอุปกรณ์ (ระดับค่า 2.70) เหมือนกับผู้สูงอายุในช่วง 80 ปีขึ้นไปซึ่งมีสถานที่ที่มีค่าเดินทางไปใช้งานบ่อยได้แก่ร้านขายของชำ (ระดับค่า 2.44) รองลงมาคือ ร้านซ่อมรถ/ร้านวัสดุ

อุปกรณ์(ระดับค่า2.69)

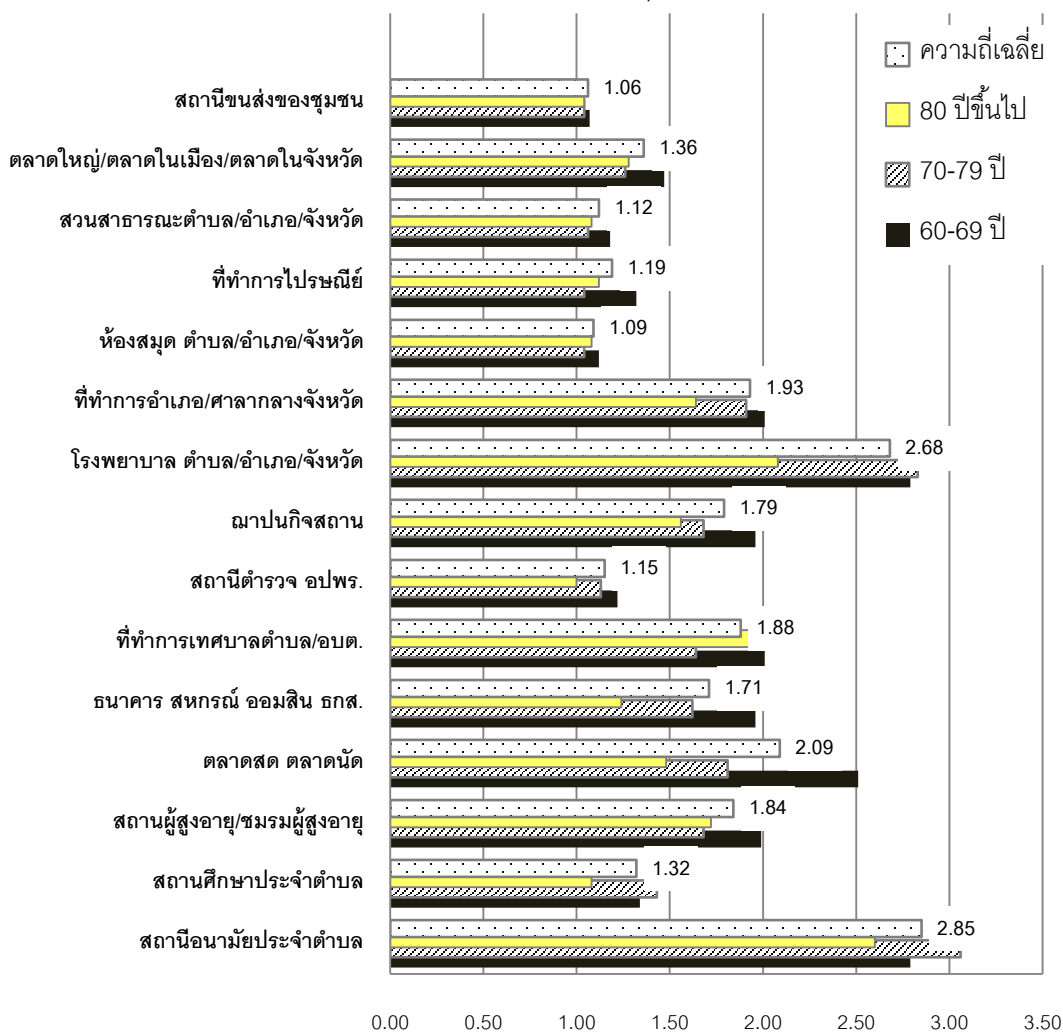

แผนภูมิที่ 5.26 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ที่สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

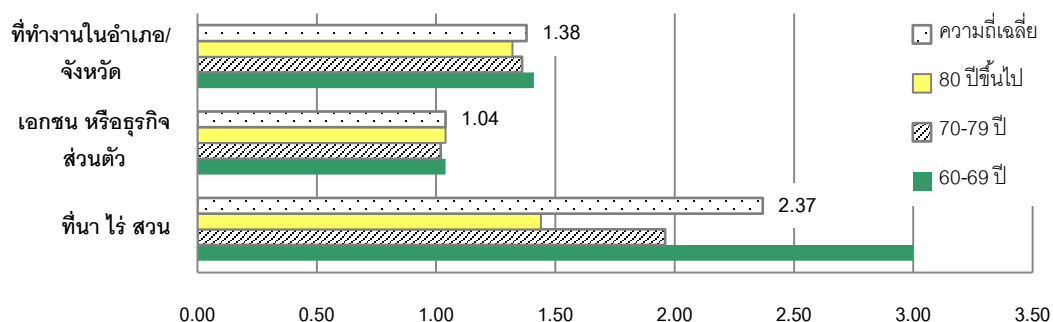
สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.27) จากการสอบถามผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุได้ข้อสรุป ดังนี้

- ผู้สูงอายุในช่วง 60-69 ปี สถานที่เดินทางเข้าใช้บ่อยคือ สถานีอนามัยประจำตำบลและโรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 2.79) รองลงมาคือตลาดสด/ตลาดนัด (ค่าระดับ 2.51) โดยสถานที่ที่มีการเข้าใช้น้อยสุด คือ สถานีขนส่งของชุมชน (ค่าระดับ 1.07)
- ผู้สูงอายุในช่วง 70-79 ปี สถานที่เดินทางเข้าใช้บ่อยคือ สถานีอนามัยประจำตำบล (ค่าระดับ 3.06) รองลงมาคือ โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 2.83) โดยสถานที่ที่มีการเข้าใช้น้อยสุด คือ ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด, สถานีขนส่งของชุมชนและที่ทำกรไปรษณีย์ (ค่าระดับ 1.04)

- ผู้สูงอายุในช่วง 80 ปีขึ้นไป สถานที่เดินทางเข้าใช้บ่อยคือ โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ค่าระดับ 2.68) รองลงมาคือสถานีอนามัยประจำตำบล (ค่าระดับ 2.60) โดยสถานที่ที่มีการเข้าใช้น้อยสุด คือ สถานีตำรวจ (ค่าระดับ 1.00)

แผนภูมิที่ 5.27 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ที่สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

แผนภูมิที่ 5.28 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ส่วนตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ส่วนตัว** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.28) จากการสอบถามผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุได้ข้อสรุป ดังนี้

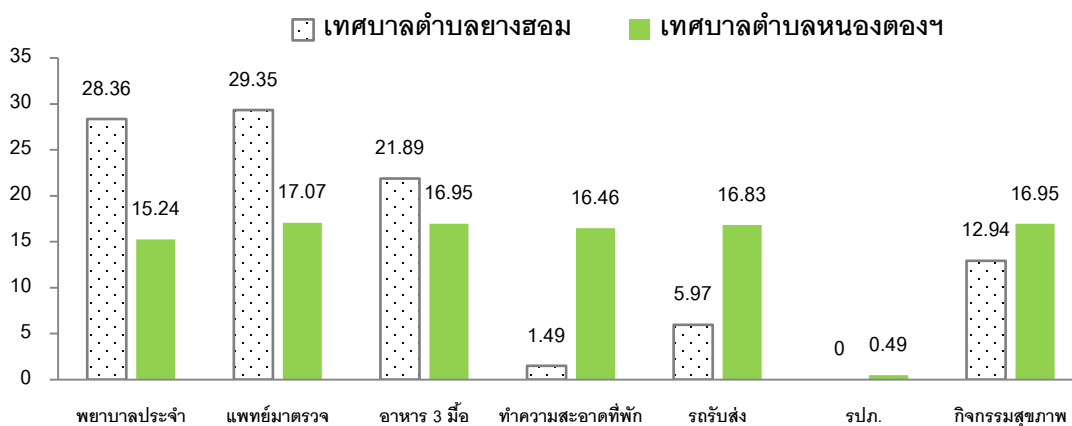
- ผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปมากที่สุด ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 3.00) รองลงมาเป็นที่ที่เป็น เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว (ระดับค่า 1.04) เช่น ประเภทร้านค้าส่วนบุคคล เป็นต้น แต่ความถี่ในการไปสถานที่ดังกล่าวจะน้อยกว่าสถานที่ใน 3 กลุ่มแรก เหตุเพราะเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว
- ผู้สูงอายุช่วง 70 – 79 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปมากที่สุด ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 1.96) รองลงมาเป็นที่ที่เป็น เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว (ระดับค่า 1.04) เช่น ประเภทร้านค้าส่วนบุคคล เป็นต้น
- ผู้สูงอายุช่วงตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไปบ่อยสุด คือ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 1.44) โดยทั้ง 3 ช่วงอายุจะมีความคล้ายคลึงกันคือไม่เคยไป ที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัดเลย เพราะผู้สูงอายุในช่วงนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานแล้ว

(ค) เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทัศนคติด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนใน 2 พื้นที่เป้าหมาย

จากผลการวิเคราะห์ ทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนใน 2 พื้นที่ พบว่า ภาพรวมมีผลคล้ายคลึงกันมากจะแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย โดยขอสรุปตามประเด็นที่ได้แบ่งไว้ 3 ประเด็นดังนี้

● การบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชน

ทั้ง 2 พื้นที่ที่มีความต้องการบริการแพทย์มาตรวจเป็นระยะสูงสุดเหมือนกัน แม้ว่าในพื้นที่จะมีผล., อสม. มาดูแลเดือนละ 2-3 ครั้ง แต่ก็ไม่ตรงกับความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นเทศบาลควรจัดให้มีแพทย์หรือพยาบาลที่ประจำในท้องถิ่นบริการ ซึ่งอาจบริการในผู้สูงอายุที่ป่วยมาก (ติดเตียง) ไม่สามารถไปโรงพยาบาลหรือ สถานีอนามัยด้วยตนเองได้

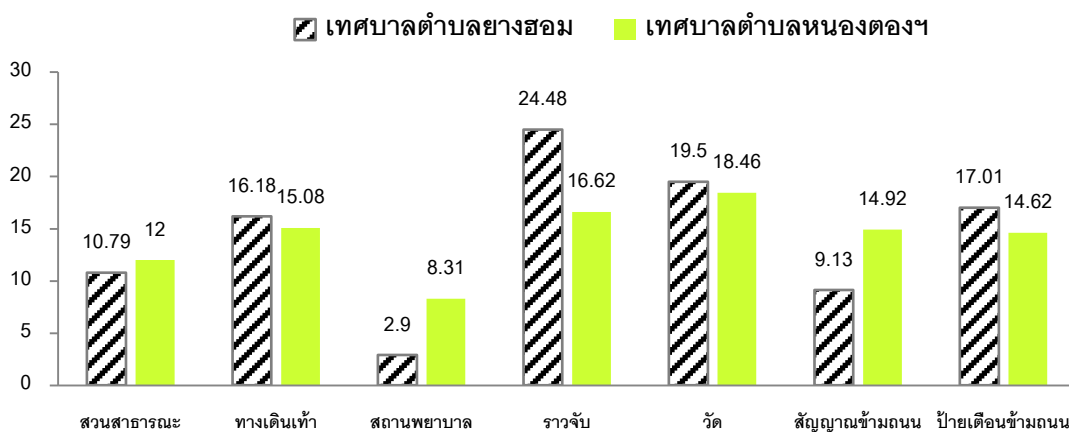

แผนภูมิที่ 5.29 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการในการบริการระหว่าง 2 พื้นที่ศึกษา

● ด้านสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

จากผลการวิเคราะห์ในแต่ละพื้นที่ พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมคิดว่า เรื่องของราวจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชันเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ ลำดับแรกๆ รองลงมาคือ การปรับปรุงให้วัดสามารถเข้าใช้งานได้สะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งจะกลับกันกับในพื้นที่ของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่รวมกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเป็นลำดับแรก รองลงมาคือป้ายสัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับที่ระมัดระวังผู้สูงอายุ เมื่อถามว่าสาเหตุ พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเห็นว่า ราวจับในห้องน้ำ

สาธารณะ เช่นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาดีอยู่แล้ว ควรให้ความสำคัญกับป้ายเตือนข้ามถนนและวัดที่ใช้งานบ่อยๆด้วย เนื่องจากพื้นที่อยู่ในชุมชนเทศบาลที่มีรถมอเตอร์ไซด์เยอะ

แผนภูมิที่ 5.30 แสดงการเปรียบเทียบด้านสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุระหว่าง 2 พื้นที่ศึกษา

● การใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนและการเดินทาง

จากผลการวิเคราะห์รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของพื้นที่เป้าหมายทั้ง 2 พื้นที่คือ เทศบาลตำบลยางฮอม และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาพบว่า หากเป็นการเดินทางภายในชุมชนผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่ ส่วนใหญ่เดินทางด้วยตัวเอง โดยในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมส่วนใหญ่ใช้จักรยานในการเดินทางต่างกับในพื้นที่เทศบาลหนองตองส่วนใหญ่ใช้จักรยานยนต์ในการเดินทาง และหากเป็นการเดินทางไปยังภายนอกชุมชน ผู้สูงอายุก็ควรจะมีผู้ช่วยเหลือในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นทางรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ส่วนในด้านความถี่ในการเข้าใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนพบว่า ในระดับชุมชน - ละแวกบ้าน ผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่เข้าใช้ศาสนสถานบ่อยสุด รองลงมาคือ ลานกีฬาและสถานที่ออกกำลังกาย ในระดับละแวกบ้านที่เป็นภาคส่วนเอกชน คือ ร้านขายของชำ รองลงมาคือ ตลาดในละแวกบ้าน ระดับตำบล/อำเภอและจังหวัด คือ โรงพยาบาล, สถานีอนามัย และตลาดสด/ตลาดนัด ซึ่งจากการสอบถามในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม ถึงความถี่ในการเข้าใช้งานศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุ หรืออีกชื่อหนึ่งว่า ศูนย์ 3 วัย พบว่ามีการเข้าใช้งาน นานๆ ครั้ง เป็นเพราะว่าที่ตั้งมีระยะทางที่ไกลกว่า 800 เมตรจากระยะศูนย์กลางชุมชนบริเวณตลาดสุขศรี ซึ่งเป็นระยะที่ไกลเกินกว่าผู้สูงอายุสามารถเดินทาง

ด้วยตัวเองได้ โดยต้องมีรถโดยสารไป ดังนั้นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนพื้นที่ที่มีความถี่ในการเข้าใช้มากที่สุดควรเป็นพื้นที่ที่ให้ความสำคัญก่อนพื้นที่อื่น

5.2.1.3 ส่วนความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (ส่วนที่ 4)

ประเด็นเรื่องความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเป็นการประเมินผลของงานวิจัยภายใต้โครงการพัฒนาและปรับปรุงต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีหน่วยงานด้านการศึกษาได้ดำเนินการออกแบบให้กับหน่วยงานท้องถิ่น รวมถึงสถานที่ที่ท้องถิ่นเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานปรับปรุง ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญถึงความสำเร็จของการปรับปรุงคือ ผู้เข้าใช้งานจริงในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงหลักมีด้วยกัน 5 แห่ง คือ ที่ทำการ อบต./เทศบาล, โรงพยาบาล/รพ.สต., ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน/ศูนย์แอกประสงค์, ศาสนสถานหรือสถานที่ปฏิบัติธรรม และเส้นทางการสัญจร ซึ่งรายละเอียดจากการประเมินความพึงพอใจสามารถสรุปได้ดังนี้

หมายเหตุ : ได้กำหนดระดับค่าคะแนน โดยให้ระดับความพึงพอใจดังนี้

0.00 – 1.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

1.01 – 2.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

2.01 – 3.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

1) ที่ทำการ อบต./เทศบาล

1. ที่ทำการ อบต./เทศบาล	เฉลี่ยรวม	ค่าเฉลี่ย	
		ทต.หนองตองฯ	ทต.ยางฮ่อม
- ทางลาด	1.77	2.83	0.71
- ห้องน้ำ	2.56	3.00	2.11
- จุดประชาสัมพันธ์	2.24	2.37	2.11
- ป้ายสัญลักษณ์	1.89	1.89	-
- ที่จอดรถผู้สูงอายุ	2.40	2.40	2.40

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าแต่ละพื้นที่มีระดับค่าความพึงพอใจที่แตกต่างกัน โดยบริเวณที่ได้รับความพึงพอใจมาก ได้แก่ ห้องน้ำผู้สูงอายุ (2.56) ที่จอดรถผู้สูงอายุ (2.40) และจุด

ประชาสัมพันธ (2.24) ตามลำดับ ซึ่งการปรับปรุงห้องน้ำภายในที่ทำการ อบต. จะมีเพียงเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนา ซึ่งค่อนข้างเป็นไปตามแบบมาตรฐานและมีองค์ประกอบภายในที่ครบ ครัน จึงทำให้การเข้างานของผู้สูงอายุภายในพื้นที่เป็นไปได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ส่วนของจุด ประชาสัมพันธและที่จอดรถ จากการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า เหตุที่ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมาก เพราะความสะดวกและบริการที่ดีของเจ้าหน้าที่ โดยทั้ง 2 บริเวณเป็นพื้นที่ที่ส่วนใหญ่ได้รับการ ปรับปรุงทั้ง 2 พื้นที่ เหตุเพราะสร้างงานและต้นทุนต่ำ จึงสามารถดำเนินการได้ทันทีที่มีแบบ มาตรฐาน แต่ในส่วนของทางลาด (1.77) และป้ายสัญลักษณ์ (1.89) มีระดับความพึงพอใจปาน กลาง โดยจากการสอบถามพบว่า ทางลาดมีความลาดชันและเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของ ผู้สูงอายุได้ง่าย จึงเลือกที่จะใช้บันไดมากกว่า ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวควรมีการปรับปรุงพื้นที่โดย ด่วน เพื่อให้สะดวกต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุในพื้นที่

2) สถานพยาบาล / รพ.สต.

2. โรงพยาบาลศูนย์ตำบล	เฉลี่ยรวม	ค่าเฉลี่ย	
		ทต.หนองตองฯ	ทต.ยางฮ่อม
- ทางลาด	1.75	1.85	1.65
- ห้องน้ำ	1.14	0.73	1.55
- จุดประชาสัมพันธ	2.13	2.37	1.88
- ป้ายสัญลักษณ์	1.54	1.75	1.32
- เครื่องออกกำลังกาย	1.92	2.83	1.00

การปรับปรุงสถานพยาบาล/รพ.สต. ให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่มีระดับค่า ความพึงใจค่อนข้างน้อย เพราะเนื่องจากการปรับปรุงโดยรวมของทั้ง 2 พื้นที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐาน จะมีเพียงจุดประชาสัมพันธบริเวณเดียวที่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก (2.13) เพราะ เนื่องจากเป็นบริเวณที่ปรับปรุงได้ง่ายและใช้ต้นทุนในการปรับปรุงต่ำ ในทางตรงกันข้ามในบริเวณ ที่มีรายละเอียดในการปรับปรุงมากแต่การเข้าใช้บ่อยครั้งอย่างห้องน้ำ ดันได้รับความพึงใจน้อย ที่สุด (1.14) ซึ่งจากการสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าใช้งานได้ยาก องค์ประกอบภายในห้องน้ำบาง ชิ้นชำรุด สภาพโดยรวมทรุดโทรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้างาน ได้ ดังนั้นจึงควรได้รับการปรับปรุงโดยด่วน เพราะสถานพยาบาล/รพ.สต. ถือเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุ เข้าใช้บริการบ่อยครั้ง และห้องน้ำก็เป็นจุดสำคัญที่ผู้สูงอายุจำนวนมากเข้าใช้

3) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน/ศูนย์เอนกประสงค์

3. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน/ศูนย์เอนกประสงค์	เฉลี่ยรวม	ค่าเฉลี่ย	
		ทต.หนองตองฯ	ทต.ยางฮ่อม
- ทางลาด	2.12	2.12	1.34
- ห้องน้ำ	2.08	2.08	1.80
- ป้ายสัญลักษณ์	2.12	2.12	1.47
- ที่จอดรถผู้สูงอายุ	2.61	2.61	1.00
- เครื่องออกกำลังกาย	2.00	2.00	1.00

การปรับปรุง ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน/ศูนย์เอนกประสงค์ ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีค่าระดับความพึงพอใจในทุกบริเวณอยู่ในเกณฑ์มาก โดยให้ความสำคัญกับศูนย์ดังกล่าวอย่างมาก โดยเรียกว่า “ศูนย์การเรียนรู้วัดป่าเป้า” ซึ่งมีการปรับปรุงในทุกส่วนภายในพื้นที่ อาจจะไม่เป็นไปตามมาตรฐานการออกแบบมากนัก แต่ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้ได้อย่างสะดวก และตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง โดยศูนย์เรียนรู้ชุมชนหมู่บ้าน/ศูนย์เอนกประสงค์ ถือเป็นบริเวณที่มีความสำคัญในหลายจังหวัด เพราะถือเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพบปะพูดคุยของผู้สูงอายุในแต่ละแห่ง สำหรับในพื้นที่เทศบาลยางฮ่อมมีค่าระดับความพึงพอใจน้อยกว่าจากการสอบถามเป็นเพราะ ศูนย์เอนกประสงค์ หรือที่เรียนกว่า "ศูนย์สามวัยยางฮ่อม" นั้นเปิดให้บริการเฉพาะวันสำคัญที่มีงานใหญ่ๆ เท่านั้น ซึ่งแม้ว่าจะมีเครื่องออกกำลังกายที่ครบครันและห้องน้ำผู้สูงอายุ แต่ก็ไม่ได้เปิดให้ผู้สูงอายุใช้บริการ ทำให้ค่าระดับความพึงพอใจจึงไม่สูง

4) ศาสนสถาน (ที่ปฏิบัติธรรม)

4. ศาสนสถาน (ที่ปฏิบัติธรรม)	เฉลี่ยรวม	ค่าเฉลี่ย	
		ทต.หนองตองฯ	ทต.ยางฮ่อม
- ห้องน้ำ	2.33	2.33	-
- ที่นั่งพักผ่อน	2.05	2.12	1.98
- ป้ายสัญลักษณ์	0.80	0.80	-
- ที่จอดรถผู้สูงอายุ	0.80	0.80	-
- บันไดเข้าอาคาร	2.18	2.23	2.12

การประเมินระดับความพึงพอใจภายในบริเวณศาสนสถานมีการประเมินด้วยกัน 5 บริเวณ โดยในพื้นที่เทศบาลยางฮ่อมนั้นมีศาสนสถานที่มีการปรับปรุงคือ วัดห้วยหลวงเหนือ ซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงมากนัก คือมีเพียงการปรับปรุงบันไดเข้าอาคารให้มีราวจับ(2.23)และมีที่นั่งพักผ่อน(1.98) ส่วนในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีการปรับปรุงทั้ง 5 จุด โดยระดับความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มากโดยเฉพาะในบริเวณห้องน้ำ (2.33), บันไดเข้าอาคาร (2.23) และที่นั่งพักผ่อน (2.12) ส่วนอีก 2 บริเวณ คือ ป้ายสัญลักษณ์และที่จอดรถ เกณฑ์ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย โดยจากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่า เหตุที่มีความพึงพอใจน้อยเกิดจากในบางบริเวณไม่มีป้ายสัญลักษณ์ และขาดความชัดเจนของป้าย ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าใช้งานได้อย่างเหมาะสม

5) เส้นทางการสัญจร

5. เส้นทางการสัญจร	เฉลี่ยรวม	ค่าเฉลี่ย	
		ทต.หนองตองฯ	ทต.ยางฮ่อม
- ถนน	2.75	2.75	-
- ทางเท้า	2.75	2.75	-
- ทางข้าม	3.00	3.00	-
- ป้ายสัญลักษณ์	3.00	3.00	-
- ศาลานั่งพักผ่อน	1.80	2.15	1.44

การปรับปรุงเส้นทางการสัญจรภายในชุมชน จะมีเพียงเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาที่มีการปรับปรุงครอบคลุมทั้ง 5 บริเวณ โดยจากการประเมินความพึงพอใจผู้สูงอายุ พบว่า มีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากสามารถเดินทางภายในชุมชนได้อย่างปลอดภัย อีกทั้งมีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ภายในชุมชนเพื่อเตือนให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะมีความระมัดระวัง ซึ่งเห็นเด่นชัดทั้งในบริเวณทางเดินและทางข้าม ถือเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุภายในพื้นที่เห็นถึงความใส่ใจและความสำคัญที่ทางหน่วยงานท้องถิ่นมีต่อตน โดยมีระดับค่าประเมินภาพรวมอยู่ที่ 2.75 – 3.00 ในส่วนพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อม ได้มีการสร้างศาลานั่งพักผ่อนขึ้นหลายจุด แต่ยังไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุเท่าที่ควร คือ มีชั้นบันไดทำให้ยากต่อการใช้งาน

จากที่ได้กล่าวมาถึงประเด็นของความพึงพอใจทั้ง 2 พื้นที่ จะเห็นได้ว่ามีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันใน 2 กลุ่ม โดยในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกประเด็น เพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความใส่ใจในกลุ่ม

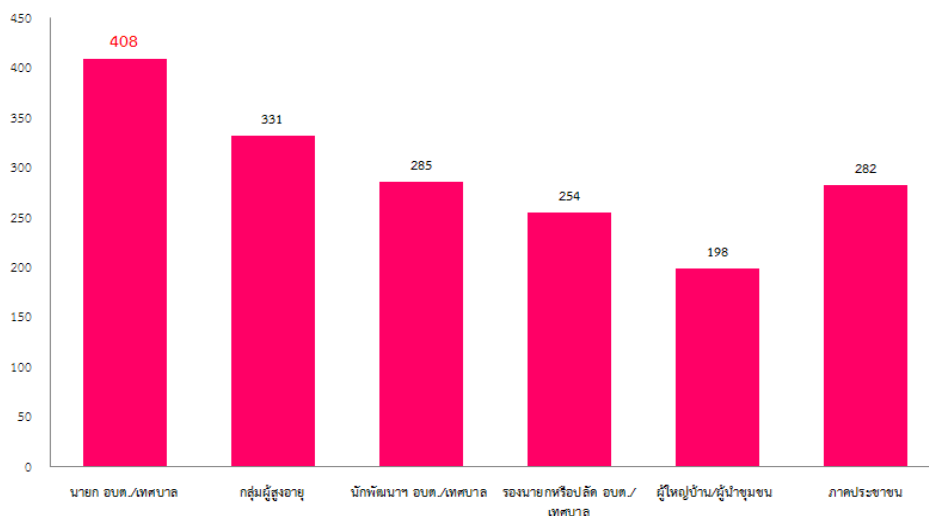
ผู้สูงอายุ ที่จะให้สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกและปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งถือเป็นมุมมองที่ดีของหน่วยงานท้องถิ่นที่มีต่อกลุ่มผู้สูงอายุ โดยในทางกลับกันในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮ่อมมีระดับความพึงพอใจต่ำกว่าในกลุ่มแรกในทุกประเด็น ซึ่งจากการสอบถามและลงสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่ที่ได้ทำการประเมินมีความไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากทางท้องถิ่นเองไม่ได้ให้ความใส่ใจ และเข้าใจในแบบการปรับปรุงที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง อีกทั้งพื้นที่โดยรวมยังมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมทำให้การเข้าใช้งานเป็นไปได้ค่อนข้างยากทำให้ระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่จึงอยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งจากระดับความพึงพอใจสะท้อนให้เห็นว่า ในพื้นที่เทศบาลหนองตองพัฒนาประสบความสำเร็จในการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก และเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่ต้นแบบให้กับพื้นที่ขยายผลเป็นอย่างมาก โดยควรจะมีการจัดอบรมแบบมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมสำหรับการเข้าใช้ของผู้สูงอายุให้กับพื้นที่ขยายผลโดยเฉพาะฝ่ายช่างท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นการให้ความรู้โดยช่างในพื้นที่นำร่อง เพราะเรื่องจะมีความเข้าใจและสื่อสารกันได้ดีมากกว่า

นอกจากการประเมินความพึงพอใจในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแล้ว แบบสัมภาษณ์ยังได้มีการตั้งคำถามเพิ่มเติมถึงตัวแปรหรือบุคคลสำคัญ (Key success) ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการดังกล่าว โดยได้ผลสรุปในประเด็นข้างต้นดังนี้

ตาราง 5.21 แสดงมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้โครงการทางด้านผู้สูงอายุสามารถดำเนินการไปได้ จนประสบความสำเร็จในพื้นที่

บุคคล	ระดับคะแนน	ร้อยละ	อันดับที่
นายก อบต./เทศบาล	408	81.21	1
รองนายกหรือปลัด อบต./เทศบาล	331	65.90	2
นักพัฒนาฯ อบต./เทศบาล	285	56.84	3
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน	254	50.60	5
ภาคประชาชน	198	39.41	6
กลุ่มผู้สูงอายุ	282	56.18	4

แผนภูมิที่ 5.31 แสดงมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้โครงการทางด้านผู้สูงอายุสามารถดำเนินการไปได้ จนประสบความสำเร็จในพื้นที่

ด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้โครงการทางด้านผู้สูงอายุสามารถดำเนินการไปได้ จนประสบความสำเร็จ ในพื้นที่ศึกษา ทั้ง 2 พื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจะให้ความสำคัญกับ นายก อบต./เทศบาล มากที่สุด เนื่องจากนายก อบต./เทศบาล เป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีอำนาจในการตัดสินใจมากที่สุดในระดับท้องถิ่น อันดับรองลงมาคือ รองนายกหรือปลัด อบต./เทศบาล นักพัฒนา อบต./เทศบาล และกลุ่มผู้สูงอายุ ตามลำดับเนื่องมาจากนายก อบต./เทศบาล และกลุ่มบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อคนในพื้นที่เช่นกัน รวมไปถึงผู้สูงอายุซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้มีบทบาทมากขึ้นในสังคม เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ใช้งานจริง และมีประสบการณ์ที่ผ่านมามากมาย ซึ่งอย่างไรก็ตามผลการจัดอันดับข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการที่สังคมผู้สูงอายุยังคงต้องพึ่งผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมากอยู่พอสมควร และตัวผู้สูงอายุเองยังไม่ต้องการที่จะมาส่วนร่วมในการพัฒนามากเท่าที่ควร ซึ่งแนวทางการปฏิบัติแบบมาจากผู้นำเพียงอย่างเดียว (Top-Down) เช่นนี้ อาจส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องต่อความต้องการจริงของผู้สูงอายุในพื้นที่ และส่งผลให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จได้

ดังนั้นหากต้องการให้โครงการประสบความสำเร็จได้นั้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ ควรมีการร่วมมือกัน โดยการมีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนาพื้นที่ไปด้วยกันให้มากขึ้น โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดเป็นการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง (public participation) ซึ่งถือว่าการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืน

5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในส่วนของการสัมภาษณ์ นายก อบต. และนักพัฒนาชุมชนที่ดูแลเรื่องของการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมความสะอาดเกี่ยวกับข้อจำกัดของโครงการ พบว่า

- ผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญตระหนักในด้านการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากมองว่าด้านโครงสร้างพื้นฐานจำเป็นกว่า ซึ่งนักพัฒนาชุมชนมีหน้าที่ต้องสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหาร/ผู้นำ
- งบประมาณที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานจัดสรรให้สำหรับโครงการทางด้านผู้สูงอายุไม่เพียงพอต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสาเหตุมาจากระเบียบข้อกฎหมายในด้านการจัดสภาพแวดล้อมยังไม่เอื้อต่อการเบิกจ่ายงบประมาณ ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายลงมาจากทางภาครัฐ แต่ขาดหนังสือสั่งการ ทำให้เทศบาลไม่สามารถเบิกงบอุดหนุนได้
- ทางเทศบาลฯ ไม่สามารถทำตามแบบที่ถูกต้องได้ เพราะเนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบและปรับปรุงบนพื้นที่จริง ซึ่งต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเช่น หน่วยงานทางด้านการศึกษา

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลยางฮ่อม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ” นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ถึงลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร สภาพแวดล้อมในชุมชนและการจัดสภาพแวดล้อม สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวของ แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2553-2555) โดยมีจุด หมายเพื่อวัดผลความสำเร็จของโครงการ โดยการ เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงทั้งทางด้านปริมาณ คุณภาพ และเวลา เพื่อสามารถอธิบายถึงสาเหตุ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เทศบาลตำบลยางฮ่อม จังหวัดเชียงราย อันนำมาสู่การเสนอแนวคิดในการจัดสภาพแวดล้อมให้ เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้ใช้งานในทุกกลุ่มวัย โดยในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ ทางผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 219 คน โดยแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

- สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้
- เปรียบเทียบผลการวิจัยที่สอดคล้องหรือแตกต่างตามทฤษฎีที่นำมาใช้ในงานวิจัย

- 1) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทต.ยางฮ่อม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย และทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่

- สรุปผลข้อมูลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากรและสภาพการอยู่อาศัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 199 คน (คิดเป็นร้อยละ 95 ของผู้สูงอายุทั้งหมดภายในพื้นที่) โดยเป็นผู้สูงอายุในพื้นที่ทต.ยางฮ่อมจำนวน 59 คนและพื้นที่ทต.หนองตองพัฒนาจำนวน 140 คน รวมเป็นผู้สูงอายุ 199 คน แบ่งเป็นเพศชาย 81 คน เพศหญิง 118 คน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้สูงอายุตอนต้น (60 - 69 ปี : คิดเป็นร้อยละ 45) และสถานะภาพส่วนใหญ่สมรส และมีจำนวนบุตรเฉลี่ย 1 – 3 คน โดยระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบใน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถอ่านออกและเขียนได้ ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้วในปัจจุบัน (ร้อยละ 58.79) แต่ในอดีตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 50.25) คือ ทำนาข้าว, ทำสวนลำไย และปลูกผักสวนครัว ส่วนแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาเบี่ยงยังชีพผู้สูงอายุ (ร้อยละ 47) และการเกื้อหนุนของบุตรหลาน (ร้อยละ 30) โดยค่าใช้จ่ายที่ผู้สูงอายุต้องเสียในแต่ละเดือนส่วนใหญ่ใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค (ร้อยละ 28)

● สรุปผลลักษณะสุขภาพโดยรวมและอุบัติเหตุ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพที่ **ค่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตัวเองได้** (ร้อยละ 63.08) รองลงมา (ร้อยละ 24.62) มีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงและต้องการการดูแลบ้าง โดยโรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง, เบาหวาน และปวดหลัง/ปวดเอว ซึ่งโรคประจำตัวเหล่านี้มักทำให้การใช้งานพื้นที่ต่างๆภายในบ้านพักของผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะในพื้นที่ห้องน้ำและบันได ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกายขึ้นลงมากที่สุด โดยจากการสอบถามพบว่าพื้นที่ที่ **ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ พื้นที่บริเวณรอบที่พักอาศัย** (ร้อยละ 41) โดยบริเวณที่มักเกิดอุบัติเหตุคือ บริเวณสนามและลานรอบๆบ้านที่เป็นส่วนพักผ่อนในตอนกลางวัน (ร้อยละ 46) ซึ่งจากการสำรวจพื้นที่บริเวณรอบบ้านของผู้สูงอายุในทั้ง 2 จังหวัด พบว่า ในจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ได้ถูบ้าน ซึ่งมีวัสดุเป็นพื้นดินหรือคอนกรีตขัดมัน มีลักษณะโล่ง ไม่มีราวจับหรือที่สามารถยึดตัวได้ ทำให้ง่ายต่อการหกล้ม ส่วนในพื้นที่เทศบาลหนองตองพัฒนา บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านปูนชั้นเดียว พื้นที่รอบบ้านส่วนใหญ่ปูด้วยกระเบื้องหรือคอนกรีตขัดมัน ที่ค่อนข้างลื่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุหกล้มได้ง่าย ส่วนพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุภายในบ้านมากที่สุดคือ บันได (ร้อยละ 40) รองลงมาคือได้ถูบ้าน, धान/ระเบียบ, ห้องครัว (ร้อยละ 13) และห้องน้ำ, ห้องนอน, ห้องนั่งเล่น (ร้อยละ 7) ส่วนภายนอกบ้านคือ บริเวณสนาม ส่วนพักผ่อนรอบๆบ้าน (ร้อยละ 46) ซึ่งเกิดการหกล้มได้ง่าย ดังนั้นการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมควรคำนึงพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุเป็นลำดับต้นๆก่อน

● สรุปผลความต้องการการบริการในพื้นที่

ผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่ ต้องการบริการแพทย์มาตรวจสุขภาพเป็นระยะ (ร้อยละ 59) แม้ว่าในพื้นที่จะมีอสม., อสม. มาดูแลเดือนละ 2-3 ครั้ง แต่ก็ไม่ตรงกับความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นเทศบาลควรจัดให้มีแพทย์หรือพยาบาลที่ประจำในท้องถิ่นบริการ ซึ่งอาจ

บริการในผู้สูงอายุที่ป่วยมาก (ติดเตียง) ไม่สามารถไปโรงพยาบาลหรือ สถานือนามัยด้วยตนเองได้ ส่วนในความต้องการสาธารณสุขโรค/สิ่งแวดล้อมจากผลการวิเคราะห์ในแต่ละพื้นที่ พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมมองว่า เรื่องของราวจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณ ทางเดินที่ลาดชันเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญลำดับแรกๆ รองลงมาคือ การปรับปรุงให้วัด สามารถเข้าใช้งานได้สะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งจะกลับกันกับในพื้นที่ของเทศบาลตำบลหนองตอง พัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่รวมกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ป้ายสัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังผู้สูงอายุ เมื่อถามว่าสาเหตุ พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเห็นว่า ราวจับในห้องน้ำสาธารณะ เช่นที่เทศบาลตำบลหนองตอง พัฒนาได้อยู่แล้ว ควรให้ความสำคัญกับป้ายเตือนข้ามถนนและวัดที่ใช้งานบ่อยๆ ด้วย เนื่องจาก พื้นที่อยู่ในชุมชนเทศบาลที่มีรถมอเตอร์ไซด์เยอะ

- **สรุปผล การใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน /การเดินทางไปยัง สถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชน**

พบว่า การเดินทางภายในชุมชนผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่ **ส่วนใหญ่เดินทางด้วยตัวเอง** โดยในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมส่วนใหญ่ใช้จักรยานในการเดินทางต่างกับในพื้นที่ เทศบาลหนองตองส่วนใหญ่ใช้จักรยานยนต์ในการเดินทาง และหากเป็นการเดินทางไปยัง ภายนอกชุมชน ผู้สูงอายุก็ควรจะมีผู้ช่วยเหลือในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นทางรถยนต์หรือ รถจักรยานยนต์ ส่วนในด้านความถี่ในการเข้าใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนพบว่า ในระดับ ชุมชน - ละแวกบ้าน ผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่เข้าใช้ศาสนสถานบ่อยสุด รองลงมาคือ ลานกีฬาและ สถานที่ออกกำลังกาย ในระดับละแวกบ้านที่เป็นภาคส่วนเอกชน คือ ร้านขายของชำ รองลงมาคือ ตลาดในละแวกบ้าน ระดับตำบล/อำเภอและจังหวัด คือ โรงพยาบาล, สถานือนามัย และตลาด สด/ตลาดนัด ซึ่งจากการสอบถามในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม ถึงความถี่ในการเข้าใช้งานศูนย์ อเนกประสงค์ผู้สูงอายุ หรืออีกชื่อหนึ่งว่า ศูนย์ 3 วัย พบว่ามีการเข้าใช้งาน นานๆ ครั้ง เป็น เพราะที่ที่ตั้งมีระยะทางที่ไกลกว่า 800 เมตรจากระยะศูนย์กลางชุมชนบริเวณตลาดสุขศรี ซึ่งเป็น ระยะที่ไกลเกินกว่าผู้สูงอายุสามารถเดินทางด้วยตัวเองได้ โดยต้องมีรถโดยสารไป ดังนั้นการ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนพื้นที่ที่มีความถี่ในการเข้าใช้มากที่สุดควรเป็นพื้นที่ที่ให้ความ สำคัญก่อนพื้นที่อื่น

2) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : ติดตามผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาปีล่าสุด (ปีพ.ศ.2553-2555) ในพื้นที่ ทต.ยางสอม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย และทต.หนองตองพัฒนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่

ตารางที่ 6.1 แสดงการติดตามผลด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

ประเด็น	สรุปผลการติดตามการดำเนินงาน	
	ทต.ยางสอม	ทต.หนองตองพัฒนา
จำนวน	ปรับปรุงแล้วเสร็จ 9/10 หลัง แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> โครงการปรับปรุง 10 หลัง 	ปรับปรุงแล้วเสร็จ 10/10 หลัง แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> โครงการปรับปรุง 6 หลัง โครงสร้างบ้านเทิดไถ้ฯ องค์ราชัน 4 หลัง
งบประมาณ	รวมทั้งสิ้น 100,000 บาท มาจาก <ul style="list-style-type: none"> งบประมาณในการปรับปรุง 10,000 บาท : หลัง 	รวมทั้งสิ้น 460,000 บาท มาจาก <ul style="list-style-type: none"> งบประมาณในการปรับปรุง 10,000 บาท : หลัง งบประมาณสร้างใหม่ 100,000 บาท: หลัง
รูปแบบการดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> เทศบาลจัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆในงบ10,000 บาท ลูก-หลาน, เพื่อนบ้านช่วยเหลือหรือช่างก่อสร้างภายในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> เทศบาลจัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆในงบ10,000 บาท กองช่างของเทศบาล ทำหน้าที่ดำเนินการการปรับปรุงและสร้างบ้าน ส่วนบ้านในโครงการบ้านเทิดไถ้ฯ
ผลการดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> เน้นการปรับปรุงในส่วน ห้องน้ำ และ บันได ที่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> เน้นการปรับปรุงในส่วน ห้องน้ำ และ บันได สำหรับบ้านเทิดไถ้ฯ สร้างใหม่ทั้งหมด(เน้นห้องน้ำ บันได ทางลาด ราวจับ)

ประเด็น	สรุปผลการติดตามการดำเนินงาน	
	ทต.ยางฮ่อม	ทต.หนองตองพัฒนา
เพิ่มเติม	นิยมใช้วัสดุท้องถิ่นเช่น ไม้ไผ่ ในการปรับปรุงราวจับบันไดในพื้นที่ ทำให้ช่วยลดต้นทุนการปรับปรุงได้อีกด้วย	-
ด้านคุณภาพ	<p>บริเวณที่ตรงตามมาตรฐาน ห้องน้ำ : สุขภัณฑ์(นั่งราบ), ระดับทางลาด/พื้นผิว ขรุขระ บันได : ราวจับบันได</p> <p>บริเวณที่ไม่ตรงตามมาตรฐาน ห้องน้ำ : ประตูห้องน้ำ(เปิดเข้า), ราวจับภายใน(ไม่มี) บันได : ชั้นบันได (ความสูงลูกตั้งและลูกนอน)</p>	<p>บริเวณที่ตรงตามมาตรฐาน ห้องน้ำ : สุขภัณฑ์(นั่งราบ), ระดับทางลาด/พื้นผิวขรุขระ บันได : ราวจับบันได, ชั้นบันได (ความสูงลูกตั้งและลูกนอน)</p> <p>บริเวณที่ไม่ตรงตามมาตรฐาน ห้องน้ำ : ประตูห้องน้ำ(เปิดเข้า), ราวจับภายใน(ไม่มี)</p>
ความพึงพอใจ	<p>ระดับความพึงพอใจมาก - มากที่สุด แม้ว่าจากการสำรวจของผู้วิจัย พบว่า การติดตั้งอุปกรณ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากผู้ทำการปรับปรุงคือ ลูก/หลาน และเพื่อนบ้าน ซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการอ่านแบบและติดตั้งอุปกรณ์ตามมาตรฐาน แต่ผู้สูงอายุมองว่าการได้รับความช่วยเหลือจากลูก-หลานและเพื่อนบ้าน นั้น ช่วยลดต้นทุนในส่วนค่าจ้างในการก่อสร้าง</p>	<p>ระดับความพึงพอใจมาก - มากที่สุด (ในส่วนการปรับปรุง, บ้านเทิดไถ่ 2 หลัง) ระดับความพึงพอใจน้อย- ปานกลาง (บ้านเทิดไถ่ฯ 2 หลัง) เนื่องจากในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ผู้ที่ทำการปรับปรุงคือช่างที่จัดหาจากทางเทศบาล และมีความรู้ความเข้าใจด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จึงสามารถปรับปรุงได้ตรงตามมาตรฐาน</p>

ตารางที่ 6.2 แสดงการติดตามผลด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

ประเด็น	สรุปผลการติดตามการดำเนินงาน	
	ทต.ยางฮอม	ทต.หนองตองพัฒนา
จำนวน	มีการปรับปรุงทั้งหมด 4 จุด ได้แก่ ทต.ยางฮอม, สถานีอนามัยยางฮอม, ศูนย์3วัยและ วัดห้วยหลวงเหนือ	มีการปรับปรุงทั้งหมด 4 จุด ได้แก่ ทต.หนองตองพัฒนา, ศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุป่าเป้า, วัดพุทธารามและ ตลาดสด
รูปแบบการดำเนินงาน	เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการทั้งการก่อสร้างและจัดหาซื้ออุปกรณ์การก่อสร้าง	เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการทั้งการก่อสร้างและจัดหาซื้ออุปกรณ์การก่อสร้าง
ผลการดำเนินงาน	<p>สำนักงานทต.ยางฮอม</p> <ul style="list-style-type: none"> • ขาดป้ายสัญลักษณ์ผู้สูงอายุ • ความชันของทางลาดยังไม่ตรงตามมาตรฐาน โดยเฉพาะบริเวณห้องน้ำที่มีสภาพทรุดโทรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย <p>ศูนย์ 3 วัย</p> <ul style="list-style-type: none"> • ที่ตั้งอยู่ไกลเกิน 800 เมตรจากพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางเข้าใช้ด้วยตนเอง • ระเบิดใช้งานเฉพาะวันสำคัญเท่านั้น ซึ่งแม้ว่าจะมีอุปกรณ์ออกกำลังกายและห้องน้ำที่จัดเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ แต่ก็ไม่ได้เปิดให้ผู้สูงอายุใช้งานได้ทุกวัน 	<p>สำนักงานทต.หนองตองพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> • การปรับปรุงมีครบทั้งหมด 5 จุดคือทางลาด, ห้องน้ำ, จุดประชาสัมพันธ์, ป้ายสัญลักษณ์ และที่จอดรถผู้สูงอายุ โดยนับว่าเป็นการปรับปรุงที่สามารถเป็นพื้นที่ต้นแบบแก่ที่ทำการเทศบาลในพื้นที่อื่นได้ <p>ศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุป่าเป้า</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีการปรับปรุงในทุกส่วนภายในพื้นที่ • ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการออกแบบมากนัก

ประเด็น	สรุปผลการติดตามการดำเนินงาน	
	ทต.ยางฮ่อม	ทต.หนองตองพัฒนา
	วัดห้วยหลวงเหนือ <ul style="list-style-type: none"> มีการปรับปรุงราวจับบันไดและที่นั่งพักผ่อนที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและผู้สูงอายุค่อนข้างพึงพอใจ ขาดการปรับปรุงในส่วนห้องน้ำผู้สูงอายุ, ป้ายสัญลักษณ์และ ที่จอดรถผู้สูงอายุ 	วัดพุทธธาราม <ul style="list-style-type: none"> การปรับปรุงเป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีห้องน้ำผู้สูงอายุ, ศาลานั่งพักผ่อน, ราวจับบันได, ป้ายสัญลักษณ์ผู้สูงอายุและ ที่จอดรถผู้สูงอายุ

ตารางที่ 6.3 แสดงการติดตามผลด้านการปรับปรุงเส้นทางในการสัญจร

ผลการดำเนินงาน	<p>ยังไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ โดยการปรับปรุงเส้นทางสัญจรให้เหมาะสมต่อการใช้งานของผู้สูงอายุนั้น ต้องปรับปรุงทั้งหมด 5 ส่วนด้วยกัน คือ ถนน ทางเท้า ทางข้าม ป้ายสัญลักษณ์ และศาลานั่งพักผ่อน โดยปรับปรุงเฉพาะศาลานั่งพักผ่อน และมีชั้นบันไดทำให้ยากต่อการใช้งาน</p>	<p>การปรับปรุงครอบคลุมทั้ง 5 ส่วน คือ ถนน ทางเท้า ทางข้าม (ไฟสัญญาณ) และมีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ภายในชุมชนเพื่อเตือนให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะมีความระมัดระวัง ซึ่งเห็นเด่นชัดทั้งในบริเวณทางเดินและทางข้าม ถือเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุภายในพื้นที่เห็นถึงความใส่ใจและความสำคัญที่ทางหน่วยงานท้องถิ่นมีต่อตนเองด้วย</p>
-----------------------	---	--

3) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ประเมินผลการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในเชิงกายภาพและเชิงคุณภาพ และเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงาน

การศึกษานี้แบ่งผลการประเมินเป็น 3 ประเภทคือ 1) การประเมินผลการดำเนินงานการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ, 2) การประเมินผลการดำเนินงานการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ, 3) การประเมินมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้โครงการทางด้านผู้สูงอายุสามารถเนินการไปได้ จนประสบความสำเร็จในพื้นที่ โดยผ่านการเก็บแบบสัมภาษณ์ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน และแบบสอบถามผู้สูงอายุที่ใช้งานจริง ซึ่งจากการลงเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ได้ข้อสรุปดังนี้

3.1) การประเมินผลการดำเนินงานการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

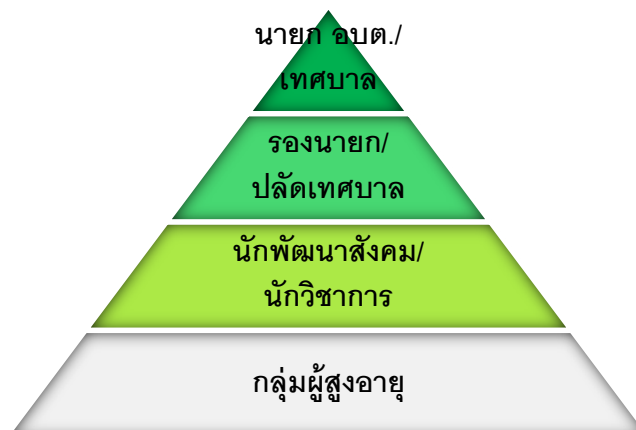
งานปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	
ประเด็น	สรุปผลการประเมิน
ด้านคุณภาพ	<p>พื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงตรงตามมาตรฐาน โดยสามารถดูได้จากความมั่นคง แข็งแรง ระดับและระยะของการติดตั้งที่ใกล้เคียงกับมาตรฐานการออกแบบ ใช้ช่างก่อสร้าง(เจ้าหน้าที่เทศบาล)ที่มีคุณภาพ <p>พื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอม</p> <ul style="list-style-type: none"> ส่วนใหญ่ตรงตามมาตรฐาน บ้านบางหลังมีการนำ งบประมาณไปใช้ในการปรับปรุงส่วนอื่นๆ เช่น หลังคา เสาบ้าน และ ผนังบ้าน ซึ่ง ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ช่างชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบ้านๆสำหรับผู้สูงอายุ
ด้านความพึงพอใจ	<p>มีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย</p> <p>เนื่องจากแบบปรับปรุงที่ได้มาตรฐานและเอื้อต่อการเข้าใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง โดยมีความเข้าใจในตัวผู้สูงอายุที่จะดำเนินการปรับปรุง และรู้ถึง</p>

งานปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	
ประเด็น	สรุปผลการประเมิน
	<p>ความต้องการหลัก ทำให้เมื่อมีการปรับปรุงแล้วผู้สูงอายุจะได้ใช้งานจริง อีกทั้งต้นทุนในการปรับปรุงก็ไม่มากนัก เพราะทางคณะผู้บริหารท้องถิ่นมีการปรับปรุงวัสดุที่ใช้เป็นวัสดุพื้นถิ่น เช่น ไม้ไผ่ หรือ ไม้ประจําถิ่น เป็นต้น ส่วนแรงงานก็เกิดจากการร่วมมือกันของคนภายในชุมชน</p>
ข้อจำกัดในการดำเนินงาน	<p>ระดับนโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> งบประมาณในการปรับปรุง 10,000 บาทต่อหลังไม่เพียงพอในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้ตรงตามมาตรฐานทั้งหมด ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญด้านการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุน้อยกว่าการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน <p>ระดับผู้ปฏิบัติงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> การขาดความรู้ความเข้าใจมาตรฐานในการปรับปรุงของช่างชุมชน นักพัฒนาชุมชนขาดรู้ด้านการเขียนแผนงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถของบประมาณจากงบประมาณกลางเท่าที่ต้องการใช้ได้ <p>ระดับผู้ใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้สูงอายุไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทำให้เกิดการปรับปรุงส่วนหลังคาและผนัง ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการปรับปรุง

3.2) การประเมินผลการดำเนินงานการปรับปรุง **สิ่งอำนวยความสะดวกใน**
ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ	
ประเด็น	สรุปผลการประเมิน
ด้านคุณภาพ	<p>เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ปรับปรุงตรงตาม มาตรฐานและเหมาะสมต่อการเข้าใช้งาน ของ ผู้สูงอายุ</p> <p>เทศบาลตำบลยางฮอม ปรับปรุงยังไม่ตรงตาม มาตรฐาน และมีตำแหน่ง ที่ตั้งของศูนย์ อเนกประสงค์ผู้สูงอายุอยู่ไกลกว่าระยะที่ผู้สูงอายุสามารถไปใช้งานเองได้ ส</p>
ความพึงพอใจ	<p>ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองตองผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนมากกว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมเพราะเนื่องจากมีการปรับปรุงในหลายพื้นที่และอยู่ในระดับที่ได้มาตรฐาน</p>
ข้อจำกัดการดำเนินงาน	<p>ระดับนโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญด้านการจัดสภาพแวดล้อม สำหรับผู้สูงอายุน้อยกว่าการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน <p>ระดับผู้ปฏิบัติงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การขาดความรู้ความเข้าใจมาตรฐานในการปรับปรุงของช่าง ชุมชน

3.3) การประเมินมุมมองด้านความสำคัญของ **ปัจจัยด้านบุคคล** ที่ส่งผลให้โครงการทางด้านผู้สูงอายุสามารถดำเนินการไปได้

แผนภูมิที่ 6.1 แสดงมุมมองด้านความสำคัญของปัจจัยด้านบุคคล

ผู้สูงอายุทั้ง 2 จังหวัดและนักวิชาการทางด้าน การปรับปรุงที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุให้ความสำคัญ นายก อบต./เทศบาล มากที่สุด เนื่องจากนายก อบต./เทศบาล เป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีอำนาจในการตัดสินใจมากที่สุดในระดับท้องถิ่น อันดับรองลงมาคือ รองนายก หรือปลัด อบต./เทศบาล นักพัฒนาฯ อบต./เทศบาล และกลุ่มผู้สูงอายุ ตามลำดับเนื่องจากนายก อบต./เทศบาล และกลุ่มบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อคนในพื้นที่เช่นกัน รวมไปถึงผู้สูงอายุซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้มีบทบาทมากขึ้นในสังคมเนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ใช้งานจริง และมีประสบการณ์ที่ผ่านมามากมาย ซึ่งอย่างไรก็ตามผลการจัดอันดับข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการที่สังคมผู้สูงอายุยังคงต้องพึ่งผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมากอยู่พอสมควร และตัวผู้สูงอายุเองยังไม่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนามากเท่าที่ควร ซึ่งแนวทางการปฏิบัติแบบมาจากผู้นำเพียงอย่างเดียว (Top-Down) เช่นนี้ อาจส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องต่อความต้องการจริงของผู้สูงอายุในพื้นที่ และส่งผลให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นหากต้องการให้โครงการประสบความสำเร็จได้นั้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ ควรมีการร่วมมือกัน โดยการมีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนาพื้นที่ไปด้วยกันให้มากขึ้น โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดเป็นการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง (public participation) ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืน

- 4) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 : เสนอแนวในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ต.ยางฮ่อม อ.ขุนตาล จ.เชียงราย

ข้อเสนอแนะ	
แนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	
ระดับนโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการสำรวจและสอบถามความต้องการการใช้งานของผู้สูงอายุก่อนการดำเนินโครงการ <p>ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีกระบวนการแบบ Bottom-up Process โดยมีการประชาคมคัดเลือกรุ่นตัวอย่าง และทำงานร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่และผู้สูงอายุ ทำให้สามารถปรับปรุงได้ตรงตามการใช้งานของผู้สูงอายุ แต่สำหรับโครงการบ้านท้องถิ่นที่เกิดขึ้น นั้นมีการวางแผนกระบวนการแบบ Top-Down Process เมื่อทางท้องถิ่นรับงบประมาณมา ก็ดำเนินการก่อสร้างเลย ทำให้บ้านที่สร้างออกมาไม่สอดคล้องกับความต้องการการใช้งานของผู้สูงอายุ ดังนั้น หากต่อไปในพื้นที่เทศบาลยางฮ่อมมีโครงการบ้านท้องถิ่นเกิดขึ้น หรือโครงการในลักษณะเดียวกัน ควรมีการประชุมร่วมกับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผลการดำเนินงานที่ออกมาสอดคล้องต่อการใช้งานของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ● อปท./เทศบาล ควรมีการติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินความพึงพอใจ สรุปผลและเสนอแนวทางการพัฒนาต่อไปในทุครั้งของการดำเนินงานปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ
ระดับปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความสำคัญกับคนในชุมชน โดยการจัดให้ความรู้และร่วมมือกันดำเนินงานโครงการ <p>การปรับปรุงที่อยู่อาศัยในพื้นที่เทศบาลยางฮ่อม ผู้ที่ดำเนินการก่อสร้างคือลูก-หลาน และเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอปท./เทศบาล ควรดำเนินงานร่วมกับครอบครัวผู้สูงอายุ ชุมชน และอาสาสมัครที่เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างโดยตรง รวมทั้งการจัดให้ความรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมฯ สำหรับผู้สูงอายุ โดยหากผู้สูงอายุหรือสมาชิกในครอบครัว/ชุมชน มีงบประมาณเพิ่มเติม สามารถร่วมสมทบได้เหมือนดังเช่นในเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาที่สมาชิกในครอบครัวออกเงินสนับสนุนเพิ่มเติม</p>

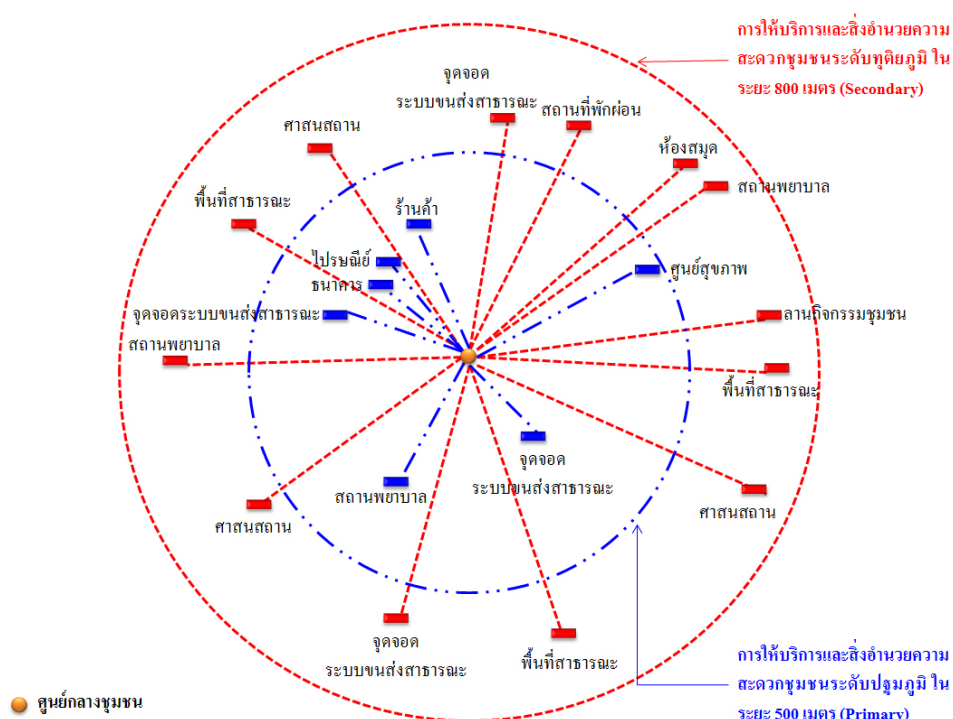
	<ul style="list-style-type: none"> ● เพิ่มการปรับปรุงในส่วนพื้นที่รอบที่พักอาศัยให้ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น เนื่องจากผลจากการวิเคราะห์พื้นที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บบ่อยครั้งในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ สนามหรือลานรอบๆบ้าน/ที่อยู่อาศัย(ร้อยละ 46) มากกว่าบาดเจ็บภายในบ้าน (ร้อยละ 22) ซึ่งส่วนใหญ่เกิดอุบัติเหตุหกล้ม ดังนั้นแนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยต่อไป จึงไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะในส่วนห้องน้ำและบันไดเท่านั้น การทำราวจับรอบบ้าน และปรับสภาพวัสดุปูพื้นใหม่ เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุนอกบ้านก็มีความสำคัญเช่นกัน
	<ul style="list-style-type: none"> ● ห้องน้ำควรเพิ่มการปรับปรุงในส่วนราวจับ(พุงตัว)และประตูเป็นแบบเปิดออก/แบบม่าน/บานเลื่อน
	<ul style="list-style-type: none"> ● บันไดควรมีการปรับปรุงขนาดของลูกตั้งและลูกนอนให้ตรงตามมาตรฐานการใช้งานของผู้สูงอายุ
แนวทางในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน	
ระดับนโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดเวทีประชาคมผู้เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่ความรู้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เทศบาลตำบลยางฮอมยังไม่ตรงมาตรฐาน สาเหตุมาจาก 2 ปัจจัยคือ 1)ช่างในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการอ่านแบบ ทำให้ไม่ดำเนินการก่อสร้างให้ตามแบบ 2) ผู้นำชุมชนในภาคส่วนอปท. ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุน้อย ดังนั้นในแต่ละปี (ปีละ 1-2 ครั้ง) ควรจัดเวทีประชาคมผู้เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ประโยชน์ที่ผู้สูงอายุและชุมชนจะได้รับ และมีตัวอย่างแสดงสิ่งจำเป็นในการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุที่จะต้องทำเช่น ราวจับ บันได ฯลฯ โดยอาจเชิญสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ เช่นวิทยาลัยอาชีววะ/เทคนิคที่มีการเรียนการสอนด้านการออกแบบ ก่อสร้าง เป็นต้น ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย
	<ul style="list-style-type: none"> ● ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการเขียนแผนงบประมาณ/การบริหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกับเทศบาล

	<p>ปัญหาทางด้านงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญรองลงมาจากปัญหาการขาดผู้นำที่เห็นความสำคัญด้านการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ปัญหาด้านงบประมาณเกิดจาก ขาดความรู้ด้านการเขียนแผนเพื่อของบประมาณ และการบริหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งหน่วยงานที่มีการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านนี้ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการ กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสถานที่ที่จะปรับปรุง เช่น สถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้งานบ่อยครั้ง เป็นต้น โดยให้ชุมชน/ผู้สูงอายุในพื้นที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
	<ul style="list-style-type: none"> ● อปท./เทศบาล ควรมีการติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินความพึงพอใจ สรุปผลและเสนอแนวทางการพัฒนาต่อไปใน ทุกครั้งของการดำเนินงานปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนฯสำหรับผู้สูงอายุ
ระดับปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการปรับปรุงการสัญจรในชุมชนให้เอื้อต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ ควรมีเพิ่มองค์ประกอบการสัญจรให้เอื้อต่อการใช้งานมากขึ้นเช่น ป้ายสัญลักษณ์ผู้สูงอายุ ทางข้าม ทางม้าลาย ทางเท้า ทางจักรยาน และปรับปรุงศาลาพักผ่อนให้มีสภาพที่ดีขึ้น
	<ul style="list-style-type: none"> ● เพิ่มการบริการรถรับส่งจากศูนย์กลางชุมชนไปยังศูนย์ 3 วัย จากการติดตามผลการเข้าใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุ 4 จุด (สำนักงานอบต.ยางฮอม, สถานีอนามัยยาง ฮอม, ศูนย์3วัย, วัดห้วยหลวงเหนือ) ศูนย์ 3 วัยเป็นส่วนที่ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าใช้งานเป็นปกติได้ เนื่องจากอยู่ไกลเกินไป ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางเข้าใช้งานด้วยรถจักรยาน/การเดินได้เอง ดังนั้นควรมีบริการรถรับส่ง เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้งานได้ง่ายขึ้น

5) เปรียบเทียบผลการวิจัยที่สอดคล้องหรือแตกต่างตามทฤษฎีที่นำมาใช้ใน งานวิจัย

5.1) แนวคิดถนนเพื่อชีวิต

แนวคิดถนนเพื่อชีวิตเป็นแนวคิดที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างมากต่อการ ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะเป้าหมายของการออกแบบก็ เพื่อสำหรับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุและผู้ไร้ความสามารถที่จะเข้ามาใช้ชีวิตร่วมในสังคม ได้ โดยมีหลักในการออกแบบจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

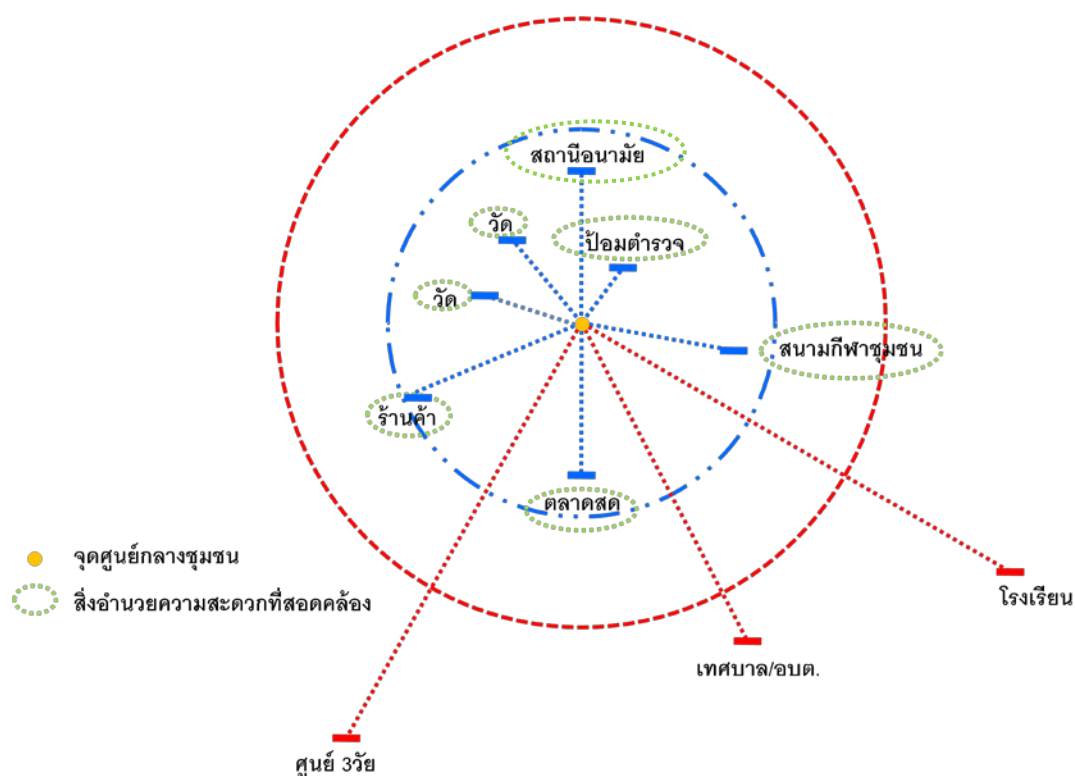

ภาพที่ 6.1 สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตามแนวคิดถนนเพื่อชีวิต

- การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับปฐมภูมิในระยะ 500 เมตร ได้แก่ สถานพยาบาล จุดจอตระบบขนส่งสาธารณะ ศูนย์สุขภาพ ร้านค้า ไปรษณีย์ และธนาคาร
- การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับทุติยภูมิในระยะ 800 เมตร ได้แก่ ศาสนสถาน จุดจอตระบบขนส่งสาธารณะ พื้นที่สาธารณะลานกิจกรรมชุมชน สถานพยาบาล ห้องสมุดและสถานที่พักผ่อน

โดยทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงความสอดคล้องและความแตกต่างของระยะให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษากับทฤษฎี สามารถอธิบายได้ดังนี้

- สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้องตามทฤษฎี
 - สิ่งอำนวยความสะดวกระดับปฐมภูมิที่มีความสอดคล้องตามทฤษฎี ได้แก่ วัด ร้านอาหาร/ร้านค้า สถานีอนามัย และ ป้อมตำรวจ ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน
 - สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับทุติยภูมิที่มีความสอดคล้องตามทฤษฎี ได้แก่ ร้านอาหาร ศาลาพักผ่อน ศาลนสสถาน โดยอยู่ในรัศมี 800 ม. ซึ่งห่างออกไปจากรัศมีข้างต้น 200 ม. จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมที่เหมาะสมได้แก่ สวนสาธารณะและร้านค้า

ภาพที่ 6.2 สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา

- สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่แตกต่างจากทฤษฎี
 - สิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่มีตามทฤษฎี ระดับปฐมภูมิ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทธนาคาร ไปรษณีย์ จุดจอดรถขนส่งสาธารณะ และศูนย์สุขภาพ แต่จากการสอบถามพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภทไม่

จำเป็นต้องมีในระดับปฐมภูมิตามทฤษฎีก็ได้ เช่น ธนาคารและไปรษณีย์ เพราะเนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุภายในพื้นที่ไม่ได้มีการเข้าใช้แล้ว แต่ในส่วนของจุดจอตระบบขนส่งสาธารณะยังคงมีความต้องการ ดังนั้นจึงควรจัดบริการประเภทดังกล่าวไว้ภายในรัศมีที่กำหนด ใน *ระดับทุติยภูมิ* ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนตามทฤษฎีประเภท ห้องสมุดสาธารณะ คลินิกหมอพื้นบ้าน เวชชีวะบำบัด สมาคมพื้นที่สาธารณะ/ลานกิจกรรม จุดจอตระบบขนส่งสาธารณะ และสถานพยาบาล แต่จากการสำรวจพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างในระดับทุติยภูมิมีอยู่ในระดับปฐมภูมิ ซึ่งสามารถใช้เข้าบริการได้เช่นกันและสะดวกกว่า ซึ่งได้แก่ พื้นที่สาธารณะ/ลานกิจกรรม สมาคม/ชมรม และสถานพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามในระดับทุติยภูมิยังคงต้องเพิ่มจุดจอตระบบขนส่งสาธารณะ และห้องสมุดที่เหมาะสม อีกทั้งในทั้ง 2 ระดับจำเป็นต้องมีการเพิ่มเติมในส่วนของเก้าอี้ที่นั่งพักในทุกๆ ระยะ 50 - 125 ม. เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถเดินต่อเนื่องกันได้เกินกว่าระยะที่กล่าวไป

- สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เพิ่มจากทฤษฎี ใน *ระดับปฐมภูมิ* มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพิ่มเติมจากทฤษฎี ได้แก่ สวนสาธารณะ/ลานกิจกรรม ศาลาพักผ่อน และป้อมตำรวจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระดับปฐมภูมิของพื้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนจำนวนมาก ถึง 6 ประเภท ซึ่งถือว่ามีภาระกระจุกตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกในระยะที่ใกล้และผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้เป็นอย่างดี สำหรับระดับทุติยภูมิ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เพิ่มเติมจากทฤษฎี แต่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ห่างออกไปจากระดับทุติยภูมิเพียงเล็กน้อยที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ ได้แก่ ศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุ โรงเรียน และสำนักงาน อบต. (สถานที่ราชการ)

○ จากที่ได้กล่าวมาถึงทฤษฎีแนวคิดถนนเพื่อชีวิต จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างทฤษฎีกับพื้นที่ศึกษา อาจเพราะเนื่องจากทฤษฎีเป็นการกล่าวถึงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในเมือง แต่พื้นที่ศึกษาเป็นผู้สูงอายุในเขตชนบทจึงทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ต้องการและที่มีอยู่ภายในพื้นที่แตกต่างกัน อีกทั้งตามทฤษฎียังเป็นการศึกษาของต่างประเทศซึ่งลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกับพื้นที่ศึกษา ทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิจึงมีความแตกต่างกัน โดยสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างไม่จำเป็นต้องมีในระยะดังกล่าว เช่น ไปรษณีย์ ธนาคาร และห้องสมุด เพราะเนื่องจาก

ผู้สูงอายุในเขตชนบทไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าสถานที่ดังกล่าว หรือมีการเข้าใช้น้อยครั้งหรือ อาจจะไม่มีการเข้าเลยในหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีถนนเพื่อชีวิตไม่สามารถใช้ได้กับทุกพื้นที่ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของการเข้าใช้งานและ กาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ไกรวรรณ ธีวงศ์, นักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลยางฮอม. สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2555.

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ชาติและกรณีตัวอย่าง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ชัยสิทธิ์ ทิพวงศ์กุล. การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรตามความร่วมมือระหว่างกรมธนารักษ์กับการเคหะแห่งชาติ กรณีศึกษา โครงการบ้านเอื้ออาทรสำหรับข้าราชการและลูกจ้างกองทัพเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ฐิติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์. การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. การศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร, 2548.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. การพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : การออกแบบชุมชนนำอยู่ผู้สูงวัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. แผนวิจัยด้านสุขภาพและเทคโนโลยี . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสถาปนิกสยาม, 2552.

มงคล ปฐมกุลเวสสารัช. การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

มานพ ตันสุภายน. รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2555.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2551.

วิทยา อริยะสุนทร. การติดตามการดำเนินงานโครงการเคหะชุมชนของรัฐ กรณีศึกษาโครงการพื้นที่นครหลวงกรุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะและเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2552.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. นักวิชาการด้านการออกแบบที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ. สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2555.

สมพิศ สุขแสน. การประเมินผลโครงการ. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2547.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice). กรุงเทพมหานคร, 2551.

สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์. สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society), 2551.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร: เจเอส การพิมพ์, 2547.

หทัยรัตน์ ลิ้มอรุณวงศ์. การติดตามและประเมินผล [ออนไลน์], 2555. แหล่งที่มา : <http://tsumis.tsu.ac.th/tsukm/UploadFolder%5Ctsu.pdf> [15 มิถุนายน 2555].

ภาษาอังกฤษ

Architectural Services Department. Universal Accessibility Best Practices and Guidelines. Hong Kong: 2004.

Building Construction Authority. Universal Design Guidelines (Commercial Buildings). Singapore : 2006.

Burton, E. and Mitchell, L. Inclusive urban design: Street for life. Oxford: Architectural Press, 2006.

Lawton, M.P. Planning and Managing Housing for Older People. New York : John Wiley & Sons, 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

วิทยานิพนธ์ : "การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ"

: กรณีศึกษา ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวพนทิพย์ ชูประเสริฐ

สถานที่ วันที่สำรวจ เวลา น.

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ" : กรณีศึกษา ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย" โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูล 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ, ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน สุดท้ายคือ การติดตามผลการปรับปรุงที่ผ่านมา ซึ่งข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาชุมชนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในชนบท

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง หรือเติมคำลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

1. ชื่อ-สกุล _____ บ้านเลขที่ _____
2. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
3. อายุ ปี
4. สถานภาพ
 (1) โสด (2) สมรส (3) หม้าย (4) หย่า (5) แยกกันอยู่
5. จำนวนบุตรทั้งหมด คน แบ่งเป็นชาย คน และหญิง คน
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด (รวมตัวท่าน) คน
7. การนับถือศาสนา
 (1) พุทธ (2) คริสต์ (3) อิสลาม (4) อื่นๆ (ระบุ).....
8. การศึกษา
 (1) ระดับประถมศึกษา (2) ระดับมัธยมศึกษา (3) ระดับอุดมศึกษา
 (4) ไม่ได้เรียน
 (4.1) อ่านและเขียนได้ (4.2) อ่านได้เขียนไม่ได้ (4.3) อ่านและเขียนไม่ได้
9. อาชีพเดิม
 (1) ไม่มีอาชีพเดิม (2) รับจ้าง (3) เกษตรกร
 (4) ค้าขาย (5) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน (6) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 (7) ธุรกิจส่วนตัว (8) อื่นๆ (ระบุ).....
10. อาชีพปัจจุบัน
 (1) ไม่มีอาชีพเดิม (2) รับจ้าง (3) เกษตรกร
 (4) ค้าขาย (5) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน (6) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 (7) ธุรกิจส่วนตัว (8) อื่นๆ (ระบุ).....

22. ลักษณะการอยู่อาศัย

- (1) อาศัยในบ้านของตนเอง (2) เช่าอาศัย (3) อาศัยอยู่กับลูกหลาน
 (4) อาศัยอยู่กับญาติ (5) อาศัยอยู่กับนายจ้าง (6) อาศัยอยู่ในที่สาธารณะ
 (7) อื่นๆ.....

23. คนที่อาศัยอยู่ด้วย

- (1) อยู่คนเดียว (2) คู่สมรส (3) ลูก/หลาน
 (4) ญาติ (5) เพื่อน

24. ลักษณะการอาศัยกับลูกหลาน

- (1) ในหลังเดียวกัน (2) คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน
 (3) คนละหลังในระยะทางใกล้กัน (4) คนละหลังในระยะทางไกลกัน

25. ลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัย

- (1) เป็นเจ้าของถือกรรมสิทธิ์เอง (2) ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับลูก/หลาน/ญาติ
 (3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่สมรส/ลูก/หลาน/ญาติ (4) เช่าระยะยาว (เช่า)
 (5) เช่ารายเดือน (6) ไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของนายจ้าง
 (7) เป็นที่สาธารณะ (8) อื่นๆ.....

26. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน

- (1) 1-10 ปี (2) 11-25 ปี (3) 26-40 ปี
 (4) 41-55 ปี (5) 56 ปีขึ้นไป

27. ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน

- (1) เคยคิดย้าย เพราะ
 (1.1) บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม (1.2) ต้องการความสงบและอิสระ
 (1.3) อยากย้ายบ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์ (1.4) ข้อ 1.1 และ 1.2
 (1.5) อยากได้บ้านใหม่ (1.6) อื่นๆ.....
- (2) ไม่เคยคิดย้าย เพราะ
 (2.1) รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม (2.2) มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน
 (2.3) คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง (2.4) อยากอยู่ใกล้ลูก/หลาน
 (2.5) สะดวกและปลอดภัย (2.6) อื่นๆ.....

ส่วนที่ 3: ข้อมูลทัศนคติและความพึงของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

28. บริการที่ควรจัดให้มีในชุมชน

- (1) พยาบาลประจำสถานที่ (2) แพทย์มาตรวจเป็นระยะ (3) อาหาร 3 มื้อ (เลือกเมนูได้บ้าง)
 (4) การทำความสะอาดที่พักร (5) ซักรีดเสื้อผ้า (6) รถรับส่งไปที่ต่างๆ
 (7) ยามรักษาความปลอดภัย (8) กิจกรรมเพื่อสุขภาพ (9) อื่นๆ.....

29. สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในปัจจุบัน

- (1) คลินิก (2) สวนสาธารณะ (3) ห้องปฏิบัติธรรม
 (4) ห้องสมุด (5) ร้านขายของ (6) ร้านอาหาร
 (7) ร้านขายของ (8) ร้านทำผม (9) ศูนย์กายภาพบำบัด

(10) ศูนย์กลางผู้สูงอายุ (11) แปลงปลูกต้นไม้ (12) อื่นๆ.....

30. การจัดสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ	จำเป็น (1)	ไม่จำเป็น (2)
1. สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพ สำหรับการพักผ่อน ออกกำลังกาย		
2. ทางเดินเท้า/บาทวิถี ที่กว้างเหมาะสมและมีทางลาด		
3. สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน		
4. รววจับในท้องถิ่นสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชัน		
5. วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ		
6. ทางข้ามที่ติดตั้งสัญญาณไฟ สำหรับเดินข้ามถนน		
7. ป้าย สัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังผู้สูงอายุ		

31. ความช่วยเหลือในการเดินทาง

(1) มีความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทาง
 (2) ไม่มีความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทาง

32. วิธีการเดินทางไปสถานที่ภายในชุมชน

(1) ด้วยตัวเอง (2) มีผู้ช่วยเหลือ (3) เดินทางด้วยรถโดยสาร

33. วิธีการเดินทางไปสถานที่ภายนอกชุมชน

(1) ด้วยตัวเอง (2) มีผู้ช่วยเหลือ (3) เดินทางด้วยรถโดยสาร

34. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปสถานที่ภายในชุมชน

(1) เดินเท้า (2) จักรยาน (3) จักรยานยนต์
 (4) รถยนต์ (5) รถโดยสาร

35. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปสถานที่ภายนอกชุมชน

(1) เดินเท้า (2) จักรยาน (3) จักรยานยนต์
 (4) รถยนต์ (5) รถโดยสาร

36. ความถี่ในการทำกิจกรรมต่อไปนี้

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม					
	ทุกวัน	ทุกสัปดาห์	ทุกเดือน	ทุก 3 เดือน	นานๆครั้ง	ไม่เคยไป
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน - ละแวกบ้าน						
ศาสนสถาน						
สวนสาธารณะ						
ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย						
อ่านหนังสือ ศาลากิจกรรมต่างๆ						
ป้อมตำรวจ อปพร.						
ศาลา ป้ายรถโดยสาร						
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน						
ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ						

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม					
	ทุกวัน	ทุกสัปดาห์	ทุกเดือน	ทุก 3 เดือน	นานๆครั้ง	ไม่เคยไป
ตลาดละแวกหมู่บ้าน						
ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว						
ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม						
ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม						
ร้านตัดผม ร้านซ่อมรถ ร้านวัสดุอุปกรณ์						
ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านทอง						
คลินิก ร้านขายยา						
ปั้มน้ำมัน ปั้มหลด						
หมอนวด/พื้นบ้าน						
<u>สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด</u>						
สถานีอนามัยประจำตำบล						
สถานศึกษาประจำตำบล						
สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ						
ตลาดสด ตลาดนัด						
ธนาคาร สหกรณ์ ออมสิน ธกส.						
ที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต.						
สถานีตำรวจ อปพร.						
ฌาปนกิจสถาน						
โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
ที่ทำการอำเภอ/ศาลากลางจังหวัด						
ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
ที่ทำการไปรษณีย์						
สวนสาธารณะตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
ตลาดใหญ่/ตลาดในเมือง/ตลาดในจังหวัด/ ห้างสรรพสินค้า/ห้างค้าส่ง						
สถานีขนส่งของชุมชน						
<u>สถานที่ส่วนตัว</u>						
ที่นา ไร่ สวน						
ที่ทำงานภาครัฐ เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว						
ที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัด						

พื้นที่ที่มีการปรับปรุง	ความพึงพอใจ			ปัญหา			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ยากต่อการ แก้ไข	ไม่สอดคล้อง ต่อการใช้จริง	ต้องการส่วน อื่นมากกว่า	
- ที่นั่งพักผ่อน							
- ป้ายสัญลักษณ์							
- ที่จอดรถผู้สูงอายุ							
- เครื่องออกกำลังกาย							
5.ศาสนสถาน (ที่ปฏิบัติธรรม)							
- ห้องน้ำ (ภายในอาคาร)							
- ที่นั่งพักผ่อน							
- ป้ายสัญลักษณ์							
- ที่จอดรถผู้สูงอายุ							
- บันไดเข้าอาคาร							
6.เส้นทางสัญจร							
- ถนน							
- ทางเท้า							
- ทางข้าม							
- ภูมิทัศน์/สภาพแวดล้อมโดยรอบ							
- ป้ายสัญลักษณ์							
- ศาลานั่งพักผ่อน							

ภาคผนวก ข
แบบสำรวจพื้นที่ศึกษา

แบบสัมภาษณ์

วิทยานิพนธ์ : การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย
กับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ" : กรณีศึกษา ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย
ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวณทิพย์ ชูประเสริฐ
สถานที่ วันที่สำรวจ เวลา น.

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง **"การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ" : กรณีศึกษา ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย** โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูล 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ, ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุง สุดท้ายคือ การติดตามผลการปรับปรุงที่ผ่านมา ซึ่งข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบท

ส่วนที่ 1-2 : ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
(กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง หรือเติมคำลงในช่องว่าง)

ชื่อ - นามสกุล อายุ..... ปี
ที่อยู่.....

ลักษณะสุขภาพโดยรวม

- สุขภาพ/โรคประจำตัว
- อาศัยอยู่กับ/ ผู้ดูแล
- หน่วยงานดูแล

รายได้-กิจวัตรประจำวัน

- รายได้
- กิจวัตรประจำวัน

ลักษณะการอยู่อาศัย

- ลักษณะที่อยู่อาศัยเดิม
- อายุในการปรับปรุง
- ผู้ดำเนินการปรับปรุง
- ความช่วยเหลืออื่นๆ

- เกณฑ์ในการเลือกบ้าน

อุบัติเหตุ

- ก่อน/หลังการปรับปรุง

ส่วนที่ 3-4 ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุง. การติดตามผลการปรับปรุง (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง)

บริเวณพื้นที่ใช้สอย	การปรับปรุง		เกณฑ์ความพึงพอใจ (เรียงจากน้อยมาก - พอใจมากที่สุด)				
	มี/ไม่มี	ตรงตาม มาตรฐาน	1	2	3	4	5
พื้นที่รับประทานอาหาร ประตู/หน้าต่าง ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว							
ห้องน้ำ ประตูห้องน้ำ ราวจับภายใน(พยุงตัว) สุขภัณฑ์ ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว							
พื้นที่พักผ่อนกลางวัน หน้าต่าง ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว							
ทางเดินภายในบ้าน ราวจับทางเดิน ระดับพื้นภายใน							
บริเวณรอบบ้าน ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว หลังคา/กันสาด							
บันได ราวจับบันได ขั้นบันได(ลูกตั้ง, ลูกนอน)							
ห้องนอน ระดับพื้น/ทางลาด/พื้นผิว หน้าต่าง ประตูห้องนอน							

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางสาวฝนทิพย์ ชูประเสริฐ
วัน/เดือน/ปีเกิด	6 มกราคม พ.ศ. 2530
ประวัติการศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนธีรศาสตร์ จ.ราชบุรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่ง พ.ศ.2545 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนา พัฒนาการศึกษา จ.นครปฐม พ.ศ.2548 ระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์ สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2553
E-mail address:	teragamagaret@gmail.com, mgaret@hotmail.co.th